

Kilde: Lendinu.dk (2020)

Teoriens betydning for studerendes faglige skøn i en børnesag

En komparativ undersøgelse af socialrådgiverstuderendes pensumlitteratur
og faglige skøn.

Speciale i Kandidat i Socialt Arbejde ved Aalborg Universitet i København.

Specialet er udarbejdet af:

Stine Fonzie Hartung (20162221)

Anne Pilely Hansen (20177577)

Vejleder:

Morten Frederiksen

Anslag i alt: 189.030 inkl. 3 tabeller og 6 figurer

Afleveringsdato: 02.06.20

Abstract

This master thesis examines the importance of theory to social work students, relating to their professional judgment in a child case. The groundwork of social work is based on practices of judgment. We therefore find it necessary to investigate which theory the students who will become social workers are presented with in the curriculum at their education, and furthermore examine what significance this theory has when evaluating a child case. We examine the child- and youth term curriculum literature of University College Lillebælt and Aalborg University, both of which educates social workers, we found that the literature was different, when looking at the distribution of theoretical perspectives through coding. This led to a vignette investigation of, and four interviews with, the students enrolled in the two schools. The purpose was to find out the importance of theoretical perspective on the assessment and judgement of a presented child case. We found that theoretical perspective has an impact on the students understanding of social problems. This affects how the students categorize information in the presented child case, and what effort the students choose to initiate. In our conclusion the theory presented by the curriculum has significance for student's professional judgment in a child case through theoretical perspective and therefor categorization.

Indhold

Abstract	1
1. Indledning.....	3
Problemformulering:	5
1.1 Case-beskrivelse	5
1.2 Begrebsafklaring.....	7
2. Litteraturstudie	9
2.1 Faglig identitet og (u)enighed.....	11
2.2 Socialt arbejde og identifikation af sociale problemer	13
2.3 Delkonklusion.....	15
3. Metode.....	16
3.1 Metoderefleksion	16
3.2 Videnskabsteoretisk ståsted.....	17
3.3 Dataindsamling	18
3.4 Kvalitativ indholdsanalyse	19
3.5 Vignetmetoden	21
3.6 Kvalitativ metode - semistruktureret interview	22
3.7 Validitet og projektets kvalitet	23
4. Teori	24
4.1 Teoretiske perspektiver på socialt arbejde.....	24
4.2 Kundskabsformer.....	26
4.3 Kategorier og kategorisering	28
5. Analyse.....	30
5.1 Analysedel 1: Pensumlitteraturen	31
5.2 Analysedel 2: Vignetundersøgelse	45
5.3 Analysedel 3: Interview	56
6. Diskussion	71
6.1 Opsummering og diskussion af analysens resultater	71
6.2 Skønsudøvelse i socialt arbejde.....	73
7. Konklusion	77
8. Perspektivering.....	78
9. Referenceliste	79
9.1 Referenceliste UCL:	83
9.2 Referenceliste AAU.....	86

1. Indledning

Socialt arbejde er et område der på mange måder er svært at definere. Det ligger i et felt mellem teori og praksis, og i en evig foranderlig verden, der præger den socialpolitiske dagsorden (Uggerhøj, 2008). Socialpolitikken udgør en ramme for det sociale arbejde i Danmark. Sagsbehandlerens professionelle skøn har afgørende betydning for sagsbehandlingen. Skønnet skal være en vurdering, der tager udgangspunkt i borgerens unikke situation. Det stiller store krav til sagsbehandlerens kompetencer for at sikre høj kvalitet i arbejdet, da kriterierne for indgreb, i den danske lovgivning, i nogle tilfælde er bredt formuleret (Egelund, 2004). Tidligere undersøgelser af socialrådgivernes handletendenser i børne- og ungesager har både beskæftiget sig med, hvordan institutionelle tænkemåder i forvaltningerne - herunder de økonomiske rammebetingelser og procedurer i praksis, og hvordan sagsbehandlerens etiske og moralske præferencer, har betydning for sagsbehandlerens vurderinger. Undersøgelserne viser at sagsbehandlere på børne- og ungeområdet hæfter sig ved forskellige ting i og har forskellige holdninger til komplekse sagseksempler. Der er uenighed blandt sagsbehandlerne i deres vurdering af årsagen til børnenes sociale problemer, samt deres syn på, hvad der skal gøres ved problemet, altså hvilke indsatser der skal igangsættes. I Danmark findes forskellene både på tværs af kommuner, og internt i kommunen (Egelund & Thomsen, 2002; Ejrnæs, 2004; Zeeberg, 2008). Det betyder i praksis, at borgere med identiske problemer, kan få vidt forskellig sagsbehandling alt efter hvilken sagsbehandler, de tildeles. At sagsbehandlingen på tværs af, og i kommunerne er vilkårlig kan blandt andet skyldes, at sagsbehandlere har svært ved at argumenterer fagligt for deres analyse af en børne- og ungesag (Ejrnæs, 2004 og Petersen, 2017), samt at de er uvante med at reflektere over de muligheder foranstaltninger kan give i forhold til barnets konkrete problemer (Egelund & Thomsen, 2002).

At det er vanskeligt for sagsbehandlerne at identificere risikobørn kan, ifølge Tine Egelund, skyldes den store kompleksitet i børns udvikling. Det er almindeligvis ikke enkelte risikofaktorer, der forstyrrer børns udvikling alvorligt (Egelund, 2004). Social udsathed opstår, når flere risikofaktorer i bestemte kombinationer optræder over længere tid (Ploug, 2007). Når de professionelle skal omsætte socialpolitikens kriterier til handling, har de begrænset viden at støtte sig til (Petersen, 2017), og i en børne- og ungesag, hvor sagen kan defineres som en *gråzonesag*, altså en sag med en vis kompleksitet, kan det være ekstra udfordrende at skulle bruge sit faglige skøn som sagsbehandler. Petersen (2017) skriver: *“Hvad man i de almindeligste “gråzonesager” lægger til grund for sin vurdering af, at et barn er truet, er et valg mere end en vished. I disse, for børn og forældre afgørende*

beslutninger, er det derfor vigtigt at gøre sig klart, hvilken teoretisk forståelse og hvilket menneskesyn man vælger, samt hvilke konsekvenser valget har for barn og familie og for relation mellem borger og samfund” (Petersen, 2017).

Netop derfor har vi fundet det nærliggende at kigge på den teori socialrådgiverstuderende bliver præsenteret for gennem deres uddannelse på børne- og ungemodulet. Teori på feltet socialt arbejde er konstant under udvikling, og bevæger sig i strømme, der skal afdække de behov, der viser sig i praksis (Petersen, 2017 og Uggerhøj, 2008).

I 90 ud af 98 danske kommuner bruges Integrated Children’s System (herefter ICS), som er en helhedsorienteret metode for sagsbehandlingen og udregningen i sager om udsatte børn og unge (Socialstyrelsen, 2020). Det skal være med til at sikre en mere ensartet og systematisk sagsbehandling, og bidrage til at sikre øget retssikkerheden for borgeren. Højere kvalitet i sagsbehandlingen skal sikres ved at barnet og familien inddrages i sagsbehandlingen. ICS understøtter hensigterne med Barnets reform, hvor barnets ressourcer og behov er i fokus. ICS trækker på viden fra flere forskellige videnskabelige teorier. Det skal understøtte sagsbehandlerne forståelse af at barnets udvikles i samspil med omgivelserne (Socialstyrelsen, 2020).

På professionshøjskolerne, hvor de uddanner socialrådgivere i Danmark, er det den enkelte underviser, der selv vælger de studerendes pensumlitteratur. Det betyder at den videnskabelige teori de studerende præsenteres for på børne- og ungemodulerne er forskellig på de forskellige uddannelsesinstitutioner. Ved at analysere pensumlitteraturen på børne- og ungemodulet og undersøge hvilken betydning, teorien har for de studerendes faglige skøn i en børnesag, ønsker vi at belyse problemstillingen med vilkårlig sagsbehandling, inden disse kommende praktikere påvirkes af forvaltningernes institutionelle rammer.

Projektets empiri indsamles gennem de studerendes pensumlitteratur, en vignetundersøgelse samt kvalitative interviews, der begge omhandler en gråzonesag om Lise på 8 år. Undersøgelser tager udgangspunkt i de socialrådgiverstuderendes pensumlitteratur på Modul 5, som er deres børne- og ungemodul på henholdsvis University College Lillebælt og Aalborg Universitet. Det interessante bliver at se, om, der er forskel mellem uddannelsesinstitutionerne, og om der blandt de studerende findes samme vilkårlighed i vurderingerne for den valgte indsats i en børne- og ungesag, som tidligere undersøgelser har vist, at der er blandt sagsbehandlerne i praksis. Ingen af de tidligere undersøgelser,

om sagsbehandlernes skønsudøvelse på børne- og ungeområdet, har beskæftiget sig med, hvilken videnskabelig teori sagsbehandlerne trækker på i deres faglige skøn i praksis.

I forlængelse af ovenstående indledning vil vi nu præsentere vores arbejdsspørgsmål og problemformulering. Arbejdsspørgsmålene skal hjælpe os med at belyse de studerendes faglige skønsudøvelse. Det skal hjælpe os til at besvare opgavens problemformulering.

Problemformulering:

- *Hvilken betydning har pensumlitteraturen på modul 5 for de studerendes faglige skøn i en børnesag?*

Arbejdsspørgsmål:

- Hvilke teoretiske perspektiver kan identificeres i de studerendes pensumlitteratur i fagene socialt arbejde, psykologi og samfundsvidenskab på henholdsvis University College Lillebælt (UCL) og Aalborg Universitet (AAU)?
- Hvilke teoretiske perspektiver kan identificeres i de studerendes svar i Lise-vignetten?
- Hvordan kategoriserer de studerende forskellige problemstillinger i Lises situation?

1.1 Case-beskrivelse

I dette afsnit vil vi præsentere socialrådgiveruddannelserne i Danmark med særligt fokus på University College Lillebælt (herefter UCL) i Odense, og Aalborg Universitet (herefter AAU) i Aalborg. Både Odense og Aalborg er studiebyer med mange forskellige korte-, mellem og lange videregående uddannelser. Begge byer har fokus på det gode studiemiljø for de studerende med by- og kulturliv, transport og boligforhold (UAO, 2018; dgh-aalborg, 2020).

UCL blev etableret 1. januar 2008 efter en sammenlægning af 10 forskellige højskoler, undervisningscentre og seminarer. Etableringen af UCL skete som en konsekvens af Lov om professionshøjskoler, der trådte i kraft 2007 (Folketinget, 2014). Socialrådgiveruddannelsen på Aalborg Universitet er en professionsbachelor, selvom den foregår på et universitet. Det betyder, at der også her gælder den samme nationale studieordning, som på de øvrige socialrådgiveruddannelser rundt på landets professionshøjskoler. De danske socialrådgiveruddannelser tilrettelægges både nationalt og lokalt (Uddannelses- og Forskningsministeriet, 2011). I den nationale studieordning

fastsættes af de overordnede rammer i henhold til 'Bekendtgørelse om uddannelse til professionsbachelor som socialrådgiver' (Uddannelses- og Forskningsministeriet, 2011). Det sikrer, at alle uddannelsesinstitutionerne har samme overordnede formål for socialrådgiveruddannelsen, og at alle socialrådgiveruddannelserne er baseret på viden om centrale tendenser inden for professionen, viden fra forsøgs- og udviklingsarbejde samt viden fra forskningsfelter, der er relevante for uddannelsens kerneområder (National Studieordning, 2020). Det obligatoriske børne- og ungemodul udgør 15 ECTS-point. UCL og AAU har samme modulopbygning på uddannelserne. Det betyder at de studerende på UCL og AAU møder børne- og ungemodulet på modul 5 (National Studieordning, 2020). Det handler, ifølge den nationale studieordning, om socialt arbejde med udsatte børn og unge, samt børn og unge med handicap og deres familier. Her lægges der vægt på sociale problemer samt forebyggende indsatser og helhedsorienteret undersøgelsesarbejde (National Studieordning, 2020). De studerende på UCL og AAU bliver eksamineret i samme nationale læringsmål både i forhold til viden, færdigheder og kompetencer (National Studieordning, 2020). Her skal de studerende blandt andet tilegne sig viden om børn og unges udvikling og udsatte familiers levevilkår, herunder viden om risiko- og beskyttelsesfaktorer (National Studieordning, 2020). Det er lokalt bestemt hvordan de studerendes undervisningsforløb tilrettelægges, og hvilke tekster de studerende forventes at have læst. Det er op den lokale modulansvarlige i samarbejde med underviserne at udvælge hvilke tekster, og dermed teorier og metoder, de studerendes præsenteres for på modulet. På modul 5 bliver de studerende undervist i fire forskellige fag - 'socialt arbejde', 'psykologi', 'samfundsvidenskab' og 'jura'. Vi har valgt ikke at inkludere jura-fagets pensumlitteratur i specialet. Det skyldes at det er pensumlitteraturen fra de øvrige fag, der hjælper de studerende i deres faglige skøn, med at træffe afgørelse om, hvorvidt der er behov for særlig støtte i Lises situation. Jura-fagets pensumlitteratur beskriver i stedet de lovmæssige rammer for sagsbehandlingen. Det juridiske grundlag for de studerendes faglige skøn om særlig støtte i Lise-vignetten tydeliggøres i Servicelovens Kapitel 11 §46 stk. 2-3. Loven fremhæver, at sagsbehandlingen af særlig støtte til børn og unge skal være tidlig og helhedsorienteret. Barnets synspunkter skal altid inddrages med passende vægt i overensstemmelse med alder og modenhed og støtten skal bygge på barnets egne ressourcer og så vidt muligt løse barnets vanskeligheder i samarbejde med familien (Social- og Indenrigsministeriet, 2019).

Pensumlitteraturen på de to uddannelsesinstitutioner adskiller sig både i forhold til forfattere, men også i forhold til antallet af tekster og sider de studerende forventes at have læst inden for hvert fag.

Vi har udarbejdet tabel 1, der viser hvordan pensumlitteraturen er fordelt på de to skoler i hvert fag. I tabellen er først angivet antal sider, efterfølgende i parentes antal titler og efterfølgende i parentes hvert fags andel af det samlede antal sider af pensumlitteratur i procent. Helt overordnet viser tabel 1, at de studerende på UCL forventes at læse 221 sider mere end de studerende på AAU, hvilket svarer til 17%.

Modul 5		
	UCL	AAU
Socialt arbejde	554 (21) (43%)	362 (14) (34%)
Psykologi	507 (32) (40%)	443 (20) (41%)
Samfundsvidenskab	247 (12) (17%)	261 (20) (25%)
i alt	1287 (65) (100%)	1066 (54) (100%)

Tabel 1: Fordeling af pensumlitteratur

Derudover viser tabellen at de studerende på UCL skal læse 65 forskellige tekster og at de studerende på AAU skal læse 54 forskellige tekster. Samtidig viser tabellen at pensumlitteraturen tilhørende de forskellige fag udgør en forskellig procentdel af den samlede pensumlitteratur på modulet. For eksempel udgør pensumlitteraturen til faget 'samfundsvidenskab' 25% på AAU, mens den udgør 17% af på UCL. Pensumlitteraturen udgør i alt 2353 sider.

1.2 Begrebsafklaring

Vi er, i gennemgangen af tidligere undersøgelser og teorier om professionelles skønsudøvelse, blevet opmærksomme på, at der i litteraturen anvendes flere forskellige termer i henvisningen til de professionelles skønsudøvelse. Det gælder f.eks. *vurdering* af Petersen (2017), *praktiske sans* af Guldager (2014), *personlige og institutionelle dømmekraft* af Juul & Høilund (2015) og *professionelt skøn* af Egelund og Thomsen (2002). Her er fokus både på den professionelles faglighed, de institutionelles rammers betydning og den professionelles etik og moral. Det er alle begreber, der henviser til hvordan lovgivningen omsættes via sagsbehandlerens afgørelse til en konkret praksis i mødet med borgeren. Vi har i specialet valgt at anvende begrebet *fagligt skøn*, om de studerendes skønsudøvelse i en børnesag. Det skyldes, at vi udelukkende ønsker at rette fokus på, hvordan de studerendes kendskab til teorier og metoder på børne- og ungeområdet påvirker deres skønsudøvelse. I det følgende vil vi begrebsafklare centrale begreber, som vi anvender i specialet:

Faglighed: *Faglighed* defineres inden for professionernes uddannelse som kendskabet til de teorier og metoder, der undervises i på uddannelsesstederne, og ud fra hvilke de studerendes kundskaber evalueres (Ejrnæs, 2008).

Fagligt skøn: *Fagligt skøn* defineres som anvendelsen og udøvelsen af de fagkunnskaber de studerende har, baseret på de teorier og metoder de har tillært sig gennem undervisningen på uddannelsesstederne.

Fagligt argument: *Fagligt argument* defineres som anvendelsen af fagbegreber eller problemforståelser der knytter sig til de teorier, der undervises i på uddannelsesstederne.

2. Litteraturstudie

I dette afsnit vil vi præsentere vores litteraturstudie. Det har til formål at belyse allerede eksisterende forskning i, og viden om, feltet inden for socialrådgivere og deres faglige skøn i sagsbehandling. Denne litteratur vil vi senere i opgaven anvende i diskussionen af vores empiriske resultater i forhold til projektet problemformulering. Vi har indsamlet litteratur gennem søgninger på flere forskellige søgemaskiner blandt andet Google Scholar, Aalborg Universitets Bibliotek (herefter AUB), Odense bibliotek, Tidsskrift for professioner og Tidsskrift: Professions and Professionalism. Her har vi udvalgt flere artikler og tekster som relevante, baseret på artiklernes titel, abstract og konklusion. Litteratursøgningen er blevet rammesat af specialets problemformulering om, hvilken betydning pensumlitteraturen har for studerendes faglige skøn i en børnesag.

Første søgestreng vi anvendte, var "socialrådgiverstuderende" AND "pensum" AND "vurdering" AND "socialt arbejde" hvilket gav henholdsvis 1 resultat på Google Scholar og 0 resultater på AUB. Samme søgning, men med ordet 'skøn' i stedet for 'vurdering' gav 2 resultater på Google Scholar og 0 på AUB.

Vi søgte efterfølgende på engelsk med følgende søgestreng: "social work students" AND "curriculum" OR "curricular" AND "judgment" AND "social work". Denne søgning gav 3680 resultater på Google Scholar og 7777 resultater på AUB. Vi ændrede efterfølgende vores søgeord, da det indsamlede pensumlitteratur fra Aalborg Universitet og University College Lillebælt viser, at de studerende på socialrådgiveruddannelserne læser forskellig litteratur. Vi ændrede derfor "curriculum" OR "curricular" til "different curriculum" OR "different curricular". Denne søgning gav 15 resultater på Google Scholar og 29 resultater på AUB. Ingen af disse artikler blev inkluderet i specialet, da de blandt andet omhandlede forskellige værdiorienteringer blandt studerende fra forskellige lande (USA og Israel), og etiske perspektiver for medicin- og ingeniørstuderende.

Herefter besluttede vi at ændre "socialrådgiverstuderende" til "studerende" og på samme måde "social work student" til "student". Vi gik også tilbage til at anvende "pensum" og "curriculum". Det gjorde vi for at undersøge om vores forskningsspørgsmål var blevet undersøgt på andre velfærdsprofessionsområder. Herfra blev to artikler inkluderet i specialet: Ploug, N. (2007): Socialt udsatte børn: Identifikation, viden og handlemuligheder i dagsinstitutioner (Identification, knowledge

and potential courses of action in day-care institutions), samt Cnaan, R. A., & Bergman, S. (1990): Construction of social problems by social work students. *International Social Work*, 33(2), 157-174.

Vi fortsatte bloksøgningen med en bredere søgeinteresse for at undersøge forskningsfeltet yderligere. Vi søgte for eksempel på AUB på "pensum" AND "betydning" AND "studerende". Det gav 37 resultater. Flere af udgivelserne var på norsk og omhandlede andre professionsstuderende. Artiklerne fokuserede på uddannelsesforløbet for politi-, sygeplejerske-, pædagog- og læreruddannelsen. Vi forsøgte efterfølgende med nogle mindre søgninger. I Tidsskriftet for professioner søgte vi på "studerende". Det gav 37 resultater. Her var fokus primært på, hvordan professionshøjskolerne kan løfte uddannelsernes kvalitets ved at bruge forsknings- og udviklingsorienteret litteratur i undervisningen. Ved søgning med søgestreng: "socialrådgiverstuderende" AND "faglig vurdering", inkluderede vi Ejrnæs, M. (2004): Myten om faglig enighed. Uden for Nummer–Tidsskrift for Forskning Og Praksis I Socialt Arbejde, 5(9).

Gennem hele processen gjorde vi brug af kædesøgning, og gennemgik referencelisterne, fra de tekster, der viste sig interessante. Vi læste mange tekster og udgivelser, men fravalgte dem, da de ikke lå inden for opgavens fokusområde. I litteratursøgningen udvalgte vi først artiklerne på baggrund af deres overskrift, efterfølgende læste vi abstractet og konklusionen, hvilket førte til de udvalgte udgivelser.

Resultatet af vores bloksøgning viste, at artiklerne havde fokus på studerende fra andre professionsuddannelser og socialiseringen af socialrådgiverstuderende gennem deres uddannelsesforløb for eksempel Ploug (2007) og Cnaan & Bergman (1990). Desuden havde artiklerne fokus på sagsbehandlerens vurderinger ude i praksis, og at der er flere faktorer, der påvirker det professionelle skøn for eksempel Egelund & Thomsen (2002), Ejrnæs (2004) og Waucherhauser (2004).

I følgende afsnit præsenteres de udvalgte artikler og udgivelser, der skal danne forståelse for feltet, og skabe rammen for en senere diskussion

2.1 Faglig identitet og (u)enighed

Morten Ejrnæs gør det klart i udgivelsen *Myten om faglig enighed*, at borgere ikke kan forvente samme praksis i det sociale arbejde. Det gælder hverken afgørelser inden for samme fagprofession eller på tværs af forskellige professioner. Artiklen er skrevet på baggrund af en undersøgelse, hvor pædagoger, sundhedsplejersker, lærere og sagsbehandlere er blevet stillet over for en række sager. Her blev de bedt om at vurdere, hvad de mente en fagperson i en given sagsbeskrivelse burde gøre i hver enkelt sag. Respondenterne skulle tage stilling til barnets og forældrenes opførsel og egenskaber, og efterfølgende vælge den rette indsats i sagen. Undersøgelsens empiri blev samlet via vignetmetoden, da den er velegnet til at afdække de holdningsforskelle, der hersker både *mellem* de fire professioner samt *inden for* samme profession (ifølge Ejrnæs det mere overraskende fund). Resultaterne viste, at sandsynligheden for at respondenterne i undersøgelsen var enige med fagpersoner fra samme profession som dem selv, næsten var den samme, som sandsynligheden for at være enig med en medarbejder fra en anden faggruppe. Ejrnæs skriver:

”På baggrund af mine undersøgelsesresultater kan jeg imidlertid også utvetydigt konkludere, at socialrådgivere (og andre faggrupper) på trods af samme uddannelsesbaggrund hverken har den samme problemopfattelse eller samme holdninger til, hvad der bør gøres i forhold til nøjagtig de samme problemer hos børn. Dette undersøgelsesresultat problematiserer altså grundlæggende forholdet mellem faglighed og ensartede afgørelser.”

(Ejrnæs, 2004).

At have samme uddannelsesbaggrund og faglighed fører altså ikke nødvendigvis til samme problemopfattelse eller vurdering af, hvilken indsats der skal igangsættes i den samme sag. Problemet er dog ikke, ifølge Ejrnæs, at der er forskellige holdninger eller forskellig praksis i socialt arbejde, men peger i stedet på det faktum at der hersker en myte om faglig enighed på arbejdspladsen. Hvis de fagprofessionelle i stedet anerkendte at uenigheden inden for socialt arbejde er et grundvilkår, kunne de ifølge Ejrnæs udnytte forskelligheden konstruktivt (Ejrnæs, 2004).

I udgivelsen *Tærskler for anbringelse* fra 2002, undersøger Tine Egelund og Signe Andrén Thomsen hvilke overvejelser sagsbehandlerne i socialforvaltningen gør sig, når de skal vurdere om et barn skal anbringes. Undersøgelsen har til formål at skabe et grundlag for kompetenceudvikling i socialt

arbejdes praksis med børn (Egelund & Thomsen, 2002). Egelund og Thomsen anvender forskellige vignetter til at skabe en fælles kontekst for sagsbehandlerne. På baggrund af forskellige sagsbeskrivelser om børn og unge skulle sagsbehandlerne besvare 182 spørgsmål. Et af hovedresultaterne i undersøgelsen er, at sagsbehandlerne har ”*varierende synspunkter på næsten alle aspekter af en børnesag og dens forløb*” (Egelund & Thomsen, 2002). Sagsbehandlerne har forskellige opfattelser af aspekterne i børnesagerne går på tværs, både mellem kommuner i Danmark, og internt i kommunen. I tilfælde hvor sagsbehandlerne havde en fælles problemforståelse, blev der alligevel draget forskellige konklusioner, hvilket medførte forskelligt valg af indsats i sagen. Egelund og Thomsen konkluderer i undersøgelse, at klienter med de samme problemstillinger, kan få vidt forskellig behandling, alt efter hvilken sagsbehandler de får tildelt. Sagsbehandlerne anvender sjældent faglige argumenter i deres diskussion og vurdering af, hvilke aspekter af sagen, der har betydning. Sagsbehandlerne argumenter i stedet erfaringsmæssigt. I undersøgelsen begrundes sagsbehandlerne ofte deres problemforståelse med hvad de synes, og mener. Egelund og Thomsen peger desuden på at sagsbehandlerne grunduddannelse har betydning for, hvordan de vurderer en sag. Socialrådgivere er mere tilbøjelige til at vælge forebyggende indsatser end kommunalt uddannede socialformidlere. Egelund og Thomsen argumenterer afslutningsvis for, at det bør undersøges hvordan sagsbehandlingskompetencen kan styrkes.

Selvom Egelund og Thomsen finder at grunduddannelsen har betydning for sagsbehandlerne vurderinger i vignetterne, beskæftiger de sig ikke med, hvordan de konkrete uddannelser har påvirket sagsbehandlerkompetencen eller hvordan pensumlitteraturen på uddannelsen har betydning for problemforståelsen.

I Steen Wackerhausers udgivelse, *Professionsidentitet, sædvane og akademiske dyder*, er han kritisk over for den skolastiske orienteret tankegang, som fordrer at socialarbejdernes fagidentiteten primært dannes ud fra skole- eller uddannelsesmæssige sammenhænge. Ifølge Wackerhausers præges socialarbejdernes professionsidentitet af professionens sædvane og selvfølgeligheder. Det gør, at socialarbejderens langt fra er bevidst om de træk, der ligger heri. Socialarbejderen, hvis professionsidentitet er udgangspunktet for det faglige skøn, vil derfor i højere grad bruge sin sædvane, når der fagligt skal træffes afgørelse i en sag. Wackerhauser argumenterer for, at professionsidentiteten skabes af flere aktører, og understreger at den ikke lader sig ændre ved små ændringer af for eksempel pensumlitteraturen på uddannelserne. Den daglige praksis er i ringe grad styret af eksplicite antagelser, boglig viden, principper og bevidste overvejelser, men er i langt højere

grad styret af *selvfølgelige rutiner* (Wackerhauser, 2004). Wackerhauser skriver: “... det er i dag veldokumenteret, at enhver højt kompetent fagudøvelse, ikke mindst på ekspertniveau, i særdeleshed forudsætter viden og færdigheder, som ikke kan erhverves alene ved boglige studier, men kræver langvarige personlige, engagerede og nærværende praksiserfaringer” (Wackerhauser, 2004).

Desuden understreger Wackerhauser at mange arbejdspladser, derfor helst ser at uddannelsesinstitutionerne producerer *fodformede* studerende, som let og gnidningsfrit kan falde ind i sædvanens stier (Wackerhauser, 2004). Wackerhausers udgivelse giver grobund for en diskussion om socialrådgiverstuderendes pensumlitteratur, og dens værdi for deres faglige skøn i en sagsbehandling.

2.2 Socialt arbejde og identifikation af sociale problemer

Socialministeriet ønskede i 2007 at sætte fokus på identifikation af socialt udsatte børn i den pædagogiske praksis. Socialforskningsinstituttet (herefter SFI) varetog undersøgelsen og samlede resultaterne i rapporten, *Socialt udsatte børn identifikation, viden og handlemuligheder i daginstitutioner* (Ploug, 2007). Selvom SFI's undersøgelse beskæftiger sig med den pædagogiske praksis, fremhæver rapportens resultater centrale pointer i identifikationen af sociale udsatte børn, som det social arbejdes praksis ligeledes beskæftiger sig med. I forhold til vores speciale er resultaterne, der beskæftiger sig pædagogernes faglighed særlig interessante. Det gælder både resultaterne om hvordan pensumlitteraturen på landets professionshøjskoler påvirker professionsuddannedes mulighed for at identificere udsatte børn, og hvordan faglige begreber understøtter den faglige praksis og det faglige skøn.

I første del af rapporten retter SFI fokus på, hvad forskningen på området ved om, identifikationen af socialt udsatte børn. Her finder SFI, at det mest entydige resultat er, at social udsathed opstår, når flere risikofaktorer i bestemte kombinationer optræder over længere tid. Det er ophobningen af flere samvirkende faktorer, der i særlig grad udgør et problem og som bidrager til at barnet bliver udsat. Det betyder at en sagsbehandler, der risikovurderer et barn, ikke kun skal se efter de signaler barnet selv udsender, men også kigge på potentielle belastninger, der måtte findes i opvækstmiljøet (Ploug, 2007). Det er ifølge SFI gavnligt at kombinere viden fra forskellige forskningsmæssige tilgange for at få et fornuftigt grundlag for en risikovurdering (Ploug, 2007). I anden del finder SFI at pædagogernes viden om teoretiske forståelser af socialt udsatte børn er begrænset og at deres daglige

praksis i høj grad er baseret på praktisk viden og sund fornuft. Ifølge SFI skyldes det at pædagogerne gennem deres uddannelse ikke får en sammenhængende viden om området. Pædagogernes viden fra uddannelsen er rettet mod normalområdet. I tredje del undersøger SFI hvad pædagogstuderende lærer om identifikation af socialt udsatte børn. SFI undersøger pensumlitteraturen ved en række pædagogseminarier og finder at de studerende ikke får en sammenhængende viden om socialfaglige problemstillinger eller tilgange til socialt udsatte børn. En sammenligning af den indsamlede pensumlitteratur på tvær af uddannelsesinstitutionerne viser, at de studerende bliver introduceret til forskellige litteratur. Kun enkelt bog optrådte på pensumlisten på mere end et seminarium. I undersøgelsens kvalitative interviewundersøgelse giver pædagogerne udtryk for, at de har svært ved at kommunikere deres bekymring om socialt udsatte børn videre på en faglig måde. SFI vurderer at det kan hænge sammen med, at pædagogerne gennem deres uddannelse kun i begrænset omfang undervises med faglige begreber, og at der løbende i praksis henvises til personlige fornemmelser og følelser (Ploug, 2007). I sidste og fjerde del af undersøgelsen finder SFI, at de kommunale handlevejledninger har fokus på pædagogerne praktiske formål (Ploug, 2007).

I artiklen *Construction of social problems by social work students* fra 1990 undersøger Ram A. Cnaan og Simon Bergmann effekterne af den professionelle socialisering, der finder sted på socialrådgiveruddannelsen på Tel-Aviv Universitet i Israel (Cnaan & Bergmann, 1990). Cnaan og Bergmann undersøgte, hvordan de studerendes rangering og udvælgelse af forskellige problematikker i forhold til at foretage en intervention på det sociale arbejdes felt, ændrede sig gennem deres uddannelsesperiode. De studerende skulle rangere problematikkerne på en skala fra 1 til 5 og udvælge de fem problematikker der, efter deres vurdering, var den mest nødvendig at foretage intervention overfor.

Cnaan og Bergmann finder at socialrådgiverstuderende i deres konstruktion af sociale problemer bliver påvirket fra to forskellige steder. Først, at der er en sammenhæng mellem de studerendes konstruktion af sociale problemer og de historiske events, der bliver portrætteret i medierne i perioden. Andet, at der sker en professionel socialisering af de socialrådgiverstuderende gennem deres uddannelsesperiode. Den professionelle socialisering påvirker de studerendes konstruktion af sociale problemer på to måder. På den ene side rammesætter den professionelle socialisering betingelserne for det sociale arbejde, hvorved der sker en bevægelse mod en mere realistisk og mindre idealistisk konstruktion af betingelserne for det sociale arbejde. På den anden side forstærker den

professionelle socialisering problematikker fra de studerendes pensumlitteratur. Cnaan og Bergmann argumenterer for at pensumlitteraturen i sig selv er en faktor (Cnaan & Bergmann, 1990). Cnaan og Bergmann finder at der var en signifikant stigning i de studerendes vurdering af problematikker såsom mental sundhed og familiekonflikter. Cnaan og Bergmann fremhæver at det er eksempler på to områder, de studerende ikke har en særlig stor viden om inden de begynder på socialrådgiveruddannelsen. Gennem kurserne på uddannelsen løbende tilegner de sig viden om emnerne. På andet- og tredjeårskurser er mental sundhed og familiekonflikter en del af de studerendes pensum i kurser såsom psykopatologi, social afvigelse og praksismetoder samt i feltpraksis. Cnaan og Bergmann argumenterer derfor, at stigningen skyldes socialrådgiveruddannelsen, der gør det muligt for de studerende at genkende disse to problemer, og at de studerendes synspunkter afspejler socialrådgiveruddannelsens synspunkter. Et af resultaterne i artiklen er, at den professionelle socialisering på socialrådgiveruddannelser har et potentiale til at konstruerer sociale problemer for de kommende professionelle, til det punkt de hvor de træder ind i praksis. Langt de fleste socialrådgiveruddannelser er ikke opmærksomme på, at dette potentiale fungerer som en basis for sociale forandringer (Cnaan & Bergmann, 1990). Det synliggør, ifølge Cnaan og Bergmann, behovet fra undervisernes side i forhold til at blive mere bevidste, om hvilken påvirkning socialrådgiveruddannelsen har på konstruktionen af sociale problemer.

2.3 Delkonklusion

Vores litteraturstudie viser, at den eksisterende viden i forhold til sagsbehandlernes skønsudøvelse på børne- og ungeområdet har fokus hvordan socialrådgivernes problemforståelse påvirkes af det sociale arbejdes praksis, og på at samme problemforståelse af udsathed hos børn og unge ikke nødvendigvis medfører at sagsbehandleren igangsætter samme foranstaltning. Litteraturstudiet tydeliggør ligeledes at uddannelsesinstitutionerne har betydning for praksis. Faglige begreber er med til styrke praktikernes faglighed og mulighed for at udtrykke faglig bekymring i en børne- og ungesag. Pensumlitteraturen er en faktor i sig selv, hvor de studerendes konstruktion af sociale problemer påvirkes i løbet af deres uddannelsesforløb. Det tydeliggør samtidig et fravær i forhold, hvordan til den konkrete teori, som praktikerne har med fra sin uddannelse, påvirker praktikernes problemforståelse og hvilken betydning teorien har for fagprofessionens faglighed og skønsudøvelse. Der fokuseres således ikke på, om de forskellige teoretiske perspektiver socialrådgiverne undervises i på uddannelsesinstitutionerne, kan forklare variationen i skønsudøvelsen, hvilket er grunden til at vi undersøger dette nærmere.

3. Metode

Vi vil i det følgende afsnit præsentere de anvendte metoder og det videnskabsteoretiske ståsted i projektet. Her er fokus på hvordan de valgte metoder har påvirket undersøgelsesprocessen. Vi vil redegøre for de metodiske overvejelser, vi har gjort os i forbindelse med indsamlingen af empirien, og den efterfølgende databehandling. Afslutningsvist vil vi diskutere projektets validitet, hvor overvejelser omkring projektets kvalitet vil blive berørt.

3.1 Metoderefleksion

I dette afsnit vil vi præsentere vores metodiske overvejelser. Det skal være med til at skabe klarhed og gennemsigtighed i forhold til, hvordan forskningsdesign, analyse- og metodestrategier er med til at besvare specialets problemformulering: hvilken betydning pensumlitteratur har for de studerendes faglige skøn i en børnesag.

Metodevalget bør altid følge indholdet i forskningsspørgsmålet (Ejrnæs & Monrad, 2012). En metode er en fremgangsmåde til at producere viden, der kan begrundes, og som derfor kan betegnes som videnskabelig viden (Bjerg, 2008). Det er afgørende for, hvorvidt det empiriske datagrundlag i specialet kan vurderes som sandfærdigt og videnskabeligt (Bjerg, 2008). Metoden i projektet er ligeledes bindeleddet mellem teori og empiri. Forskellige metoder har forskellige muligheder og begrænsninger i forhold til at producere viden, og for at forstå det erkendelsesmæssige og teoretiske perspektiv. Metodevalget er derfor også afgørende for det epistemologiske og ontologiske udgangspunkt i specialet (Bjerg og Villadsen, 2008).

Ifølge Birgit Jæger er Mixed Methods et velegnet forskningsdesign, når svaret på problemformuleringen kræver viden, der netop er baseret på både kvantitative og kvalitative metoder (Jæger, 2016). Mixed Method er ikke en metode i sig selv, men er det der kendetegner undersøgelser, hvor flere forskellige metoder kombineres (Jæger, 2016). Forskningsdesignet i specialet kan betegnes som et Mixed Methods projekt, da vi i vores undersøgelse af specialets problemformulering kombinerer både kvantitative og kvalitative metoder (Kristensen & Hussain, 2016). Det har vi gjort ved både at indsamle viden om indholdet i pensumlitteraturen på modul 5, og viden om de studerendes faglige skøn og hvilke bagvedliggende tanker, de studerende har gjort sig i forbindelse hermed. Vi indsamlede empiri gennem de studerendes litteraturlister, en vignetundersøgelse og kvalitative

interviews. I vores analyse af de empiriske resultater er analysestrategien bindeleddet mellem teori, metode og problemformuleringen. Analysestrategien afgøres i valget af teoretisk perspektiv og metoder til at producere empirien, og er således det blik vi vælger at udfolde vores empiri med (Bjerg & Villadsen, 2008).

3.2 Videnskabsteoretisk ståsted

Dette speciale tager udgangspunkt i hermeneutikken som værende det videnskabsteoretiske ståsted. Det gør sig gældende for både indsamling af empiri og den efterfølgende analyse heraf. Vi erhverver os, gennem henholdsvis en vignette (et sags-eksempel) og et spørgeskema de socialrådgiverstuderende svarede på i forbindelse med denne, samt efterfølgende interview med fire studerende, viden gennem forståelse og fortolkning. Især forståelse er i denne erhvervelse vigtig, da det er den, der kan hjælpe os med at finde mening i de handlinger, de studerende har. Mening i handlinger skal her forstås som den argumentation, der ligger til grund for de vurderinger, de studerende laver i forbindelse med vignetten. Vi vil gerne have indblik i *hvorfor* de studerende vurderer sagen, som de gør, og hvad der ligger til grund for deres vurdering. Fordelen ved at lægge vægt på forståelse og fortolkning i hermeneutikken er, at vi på den måde kommer tættere på den sociale virkelighed, vi studerer, når vi tager udgangspunkt i de involverede personers egne forståelser og fortolkninger. En modsætning til dette, er at se de involveredes holdninger og fortolkninger gennem præfabrikerede modeller (Berg-Sørensen, 2012). At bruge hermeneutikken gør det muligt for os, at fokuserer på det faglige skøn de socialrådgiverstuderende på UCL og AAU bruger i Lise-sagen. Det er eksistentielt, når formålet med opgaven er at se, hvilken betydning deres pensumlitteratur har for de studerendes faglige skøn.

I undersøgelser, hvor man søger individets forståelse, er det vigtigt at tage højde for, at sprog spiller en central rolle for den mening, der kommer til udtryk (Berg-Sørensen, 2012). Det gør det i form af den måde, de studerende i dette tilfælde, bruger deres begreber og ord som udtryk for deres skøn, vurderinger og kategoriseringer. Analysen vil derfor bære præg af hermeneutik i det omfang, vi søger at finde, hvilke bagvedliggende argumenter og forståelser de studerende har, og videre se på, hvordan pensumlitteraturen har forplantet sig i deres udtryk. Det er gennem ord, vendinger, tendenser og faglig argumentation, vi vil konstruere en kobling til den litteratur, de læser på modul 5 – det eneste obligatoriske modul om børn og unge på deres uddannelse. Det betyder også, at vi i analysen har en dobbelt-hermeneutisk tilgang til vores indsamlede empiri. Vi har et hermeneutisk udgangspunkt, idet vi gerne vil fortolke og forstå det, de studerende lægger vægt på, når de skal bruge deres faglige skøn i en børnesag. Mens de socialrådgiverstuderende vi kigger på, samtidig skal fortolke og forstå det

pensum, de er blevet præsenteret for på deres uddannelse. Altså en dobbelt-hermeneutisk tilgang til at erhverve os viden, analysere og senere konkludere.

Den videnskabelige vej for erhvervelse af viden i dette projekt er således fortolkning af de faglige skøn, de studerende laver i forbindelse med vignetundersøgelsen, og udtaler sig om i interviewene. Vi vil gerne forstå og fortolke hvor de socialrådgiverstuderendes faglige skøn kommer fra. For at fortolkningen kan blive nuanceret og gennemsigtig, vil også den *hermeneutiske cirkel* være en genstand i analysen af den indsamlede empiri. For at kunne forstå og få meningen ud af de vurderinger vores empiri dækker over, er vi nødt til at se dem i forhold til den sammenhæng, de indgår i. Altså en bevægelse mellem fortolkning af enkeltdele og helhedsopfattelse (Berg-Sørensen, 2012). Enkeltdelene som værende de studerendes egne argumenter for vurdering og skøn i den givne vignet, og helhed som værende den kontekst de studerende befinder sig i lige nu – deres uddannelsessted og deres viden fra den pensumlitteratur, de har læst på børne- og ungemodulet. Den fortolkningsaktivitet vi vil foretage, er altså bygget op omkring den hermeneutiske cirkel, for at kunne analysere de studerendes svar. Det er vigtigt for os at kunne forstå de studerendes ytringer og udsagn, da det er dem, der danner grundlag for, om vi kan koble deres argumenter sammen med den pensumlitteratur, de har tilegnet sig viden fra.

De følgende afsnit vil tilsammen danne rammen for analysestrategien gennem projektet. Analysestrategien gennemsigtgøres gennem processen i dataindsamling, databehandling, og de forskellige metoder vi vil præsentere.

3.3 Dataindsamling

Vi har som beskrevet benyttet os af både kvantitative og kvalitative metoder i dataindsamlingen, og har indsamlet tre forskellige typer af empiri: pensumlitteratur, en vignetundersøgelse og kvalitative semistrukturerede interviews. Det har været afgørende for os, at det netop er de studerende, der havde læst det indsamlede pensumlitteratur på modul 5, der deltog i vignetundersøgelsen og interviewene, da det er teoriens betydning for de studerendes faglige skøn, vi ønsker at undersøge.

Vi har indsamlet al den pensumlitteratur, der dannede grundlag for børne- og ungemodulet, modul 5, på UCL og AAU i Efteråret 2019. Pensumlitteraturen dækker over henholdsvis 1287 antal sider på UCL, og 1066 antal sider på AAU. I alt er 2353 siders pensumlitteratur er altså indsamlet. Formålet med at analysere de studerendes pensumlitteratur er at få indblik i, hvilke teoretiske perspektiver de

studerende bliver præsenteret for på det obligatoriske børne- og ungemodul under deres uddannelse. I forbindelse med dataindsamlingen har vi haft kontakt med begge uddannelsesinstitutioner både via mail og på telefon. Studiekoordinatoren på socialrådgiveruddannelsen på UCL har været behjælpelig med at fremsende en pensumliste for modul 5 i efterår 2019. Pensumlisten for de studerende på AAU har vi selv indsamlet på Moodle. Studienævnssekretæren på socialrådgiveruddannelsen på AAU har efterfølgende bekræftet vores indsamlede pensumlitteratur. Vi har gennem Odense Bibliotek indsamlet og indscannet alle 2353 siders pensumlitteratur fra uddannelserne, forud for gennemlæsning og efterfølgende kodning.

Vi har gennem uddannelsesinstitutionerne udsendt en vignette til de studerende, om Lise på 8 år. Gennem vignetteundersøgelsen ville vi indsamle viden om hvilke teoretiske perspektiver, der kan identificeres i de studerendes faglige skøn af Lise-vignetten. Vi har benyttet forskellige typer af spørgsmål til at undersøge, hvilken sammenhæng, der er mellem de studerendes problemforståelse og deres handlingsorientering. Empirien blev indsamlet gennem vignetteundersøgelsen, der er designet i surveyxact. Vi har ved hjælp af den modulansvarlige på UCL og studienævnssekretæren på AAU udsendt vignetten til de studerende på deres studentermail.

Gennem vignetten fik vi kontakt flere studerende der havde lyst til at deltage i et opfølgende interview om Lise-vignetten. Vi aftalte med de studerende at afholde interviewene i slutningen af marts. Udbruddet af Covid-19 har haft stor betydning for interviewene, da vi oplevede at flere studerende ikke havde overskud til at deltage i interview alligevel og derfor aflyste vores aftale. Det lykkedes os alligevel at gennemføre interviews med to studerendes fra UCL og to studerendes fra AAU, der alle foregik over telefon. Interviewsituationen med de studerende tager udgangspunkt i samme spørgsmål og samme sagsbeskrivelse af Lise, som de tidligere blev præsenteret for i vignetten. Gennem interviewene har vi indsamlet viden om, hvordan de studerende kategoriserer og italesætter forskellige problemstillinger i Lises situation. Det skal være med til at tydeliggøre, hvordan de studerendes sondring af relevante og ikke relevante oplysninger i sagsbeskrivelsen, påvirkes af deres problemforståelse.

3.4 Kvalitativ indholdsanalyse

I vores analyse af de studerendes pensumlitteratur, vil vi foretage en kvalitativ indholdsanalyse. Det er en metode, der kan anvendes til at kategorisere indholdet i større mængder af tekst (Glavind &

Pedersen, 2019). Der er tre faser i en kvalitativ indholdsanalyse: 'kodning', 'analyse & fortolkning' og 'kvalitetsvurdering & formidling'. Kodeprocessen består af to faser - første og anden koderunde (Glavind & Pedersen, 2019). Den første koderunde sker ved gennemlæsningen af de studerendes 2353 siders pensumlitteratur. Med udgangspunkt i vores problemstilling noteres forskellige koder, der indfanger indholdet i de enkelte tekster. Det skal være med til at skabe overblik over samtlige tekster fra de to uddannelsesinstitutioners pensumlister. Efterfølgende sorteres alle koderne fra første koderunde i en kodeliste. Den indeholder både overkoder og underkoder til hver enkelt tekst (Glavind & Pedersen, 2019). Anden koderunde tager udgangspunkt i kodelisten fra første koderunde. Valget af koder til anden koderunde kan understøttes af teoretiske begreber (Glavind & Pedersen, 2019). Det er vigtigt at definere koderne på forhånd, så vi ikke er i tvivl om, hvad der skal med og ikke skal med, i forhold til de forskellige koder. Da vi er interesserede i hvilke teoretiske perspektiver, der findes i de studerendes pensumlitteratur, har vi valgt udelukkende at kode for det i anden koderunde. Når kodningen er færdig begynder analyseprocessen. Her skal koderne være med til at synliggøre mønstre og tendenser i datamaterialet (Glavind & Pedersen, 2019). Vi har valgt at benytte os af en displayanalyse, hvor de udvalgte tekster opstilles på rækker og kolonner. Formålet med det er, at vi systematisk kan sammenligne teksterne på en række udvalgte koder. Inden displayanalysen kan begynde skal vi først beslutte hvor mange og hvilke analyseenheder samt koder, der skal indgå i displayet (Glavind & Pedersen, 2019). Vi konstruerer analysedisplayet ved at inkludere data fra koderne i displayet. Vi vil anvende forskellige analyseteknikker til at tolke på analysedisplayet. Det kan både være at tælle, gruppere, identificere mønstre, sammenligne og identificere relationer og processer (Glavind & Pedersen, 2019). Sidste fase i indholdsanalysen er at kvalitetssikre analysen. Det vil sige at vi vurderer analysens resultater i forhold til undersøgelseskriterierne, altså om der er overensstemmelse med de teoretiske begreber, vi ønsker at undersøge, og den operationelle definition, vi faktisk undersøger (Glavind & Pedersen, 2019). Validiteten er typisk høj i kvalitative indholdsanalyser, da de analytiske begreber genereres ud fra datamaterialet, men det afhænger af at om koderne er præcist definerede (Glavind & Pedersen, 2019). Vi vil i vores formidling af analysen skabe overblik over de empiriske resultater gennem figurer og tabeller og eksemplificere vores kodning gennem udvalgte citater. Indholdsanalysen vil vi primært benytte i vores analyse af pensumlitteraturen, men også i forbindelse med både vignet og interview, hvor første koderunde igen er induktivkodning af indholdet tematikker, og efterfølgende deduktiv kodning af det empiriske indhold. Vi vil have blik for teoretiske perspektiver i vignetten, og kategorier og kategorisering i interviewene.

3.5 Vignetmetoden

I projektet vil vi som nævnt foretage en vignetundersøgelse. Det er en metode, hvor respondenternes opfattelser og vurderinger af det beskrevne fænomen kan indfanges og sammenlignes (Ejrnæs & Monrad, 2012). En vignetundersøgelse indeholder en realistisk beskrivelse af en social situation. Det vil ofte være fiktive eller hypotetiske sociale situationer, der konstrueres så de passer til forskningsinteressen (Ejrnæs & Monrad, 2012). I vignetundersøgelsen gør spørgeskemaundersøgelsen efterfølgende det muligt at belyse baggrunden for respondenternes vurderinger. Vignetten giver os mulighed for at undersøge respondenternes vurderinger i en kompleks og social kontekst (Ejrnæs & Monrad, 2012). Der findes overordnet to forskellige typer vignetundersøgelser: den horisontale og den vertikale (Ejrnæs & Monrad, 2012). I den horisontale vignet udarbejdes flere forskellige versioner af en meget kort case. Den systematiske variation af forskellige faktorer i sagsbeskrivelsen, gør det muligt at undersøge, hvordan respondenterne påvirkes af de forskellige oplysninger. I den vertikale vignet udarbejdes kun en version af vignetten. Den er ofte meget længere og der stilles flere spørgsmål (Ejrnæs & Monrad, 2012). Styrken ved den vertikale vignet er, at den er så velbeskrevet, at det får sagsbeskrivelsen til at virke autentisk, og konteksten er så præcis, at det er muligt at belyse, hvordan sagsbehandleren reagerer på den samme situation (Ejrnæs & Monrad, 2012). Vignetmetoden giver derfor mulighed for at undersøge vigtige aspekter ved sagsbehandlerens faglighed, der ellers kan svære at undersøge ved andre former for undersøgelser. Den er derfor, ifølge Morten Ejrnæs og Merete Monrad, velegnet til at undersøge samspillet mellem den professionelles viden om et fænomen i form af fagets teori og metoder, og den professionelles handletendens (Ejrnæs & Monrad, 2012). Ifølge Ejrnæs og Monrad vil det ofte kræve indgående kendskab til undersøgelsesfeltet at formulere en realistisk case. Kvaliteten af resultaterne i undersøgelsen afhænger af, om den vignet, der anvendes i undersøgelsen, fremstår realistisk og relevant for respondenterne (Ejrnæs & Monrad, 2012). Hvis sagsbeskrivelsen bliver for overfladisk, er der risiko for at sagsbehandlerne tolker situationen forskellig, og at de derfor reelt svarer ud fra forskellige kontekster. Hvis sagsbehandlerne ikke forstår det samme ved situationen, er det reelt ikke muligt at sammenligne deres svar (Ejrnæs & Monrad, 2012). En måde at løse dette problem på er at anvende vignet, som allerede er udarbejdet i færdig form.

I vores projekt har vi valgt at benytte os af en vertikal vignet fra SFI. Vignetten beskriver Lise på 8 år og kan kategoriseres som en gråzonesag (Egelund & Thomsen, 2002). Lise-vignetten kan læses i bilag 1. Vi har i vignetten udarbejdet et spørgeskema, som både indeholder åbne og lukkede

spørgsmål. Spørgeskemaet kan læses i bilag 2. Vignetmetoden giver os mulighed for, systematisk at undersøge skønsudøvelsen blandt de studerende fra UCL og AAU, gennem deres besvarelser i spørgeskemaet.

3.6 Kvalitativ metode - semistruktureret interview

Det kvalitative interview er en metode til at indhente viden om, og forstå verden ud fra interviewpersonernes synspunkter, og samtidig udfolde den mening, der knytter sig til deres oplevelser (Kvale & Brinkmann, 2009). Netop derfor er kvalitativ metode og interview i dette speciale det oplagte valg, når formålet er at finde frem til, hvilken betydning pensumlitteratur har for de studerendes faglige skøn i en børnesag. At lave interview med de studerende, der allerede har svaret på spørgeskemaet i Lise-vignetten, giver os en mulighed at få uddybet de tanker og overvejelser der ligger bag skønsudøvelsen og kategoriseringen i sagen. Vi har lavet i alt fire interviews med henholdsvis to socialrådgiverstuderende fra UCL, og to socialrådgiverstuderende fra AAU. Formålet med at få interviewpersonerne til at uddybe deres allerede angivne svar fra vignetten var, at det kan have sin begrænsning at skulle skrive et svar i forbindelse med et åbent spørgsmål i en boks i spørgeskemaet. Ved at lave interview, giver vi de studerende muligheden for, i mere detaljeret grad, at udfolde deres argumenter for deres valg af indsats i sagen, samt flere refleksioner over de valg, de har truffet på sagens vegne. På den måde kan vi få en bedre forståelse af, *hvorfor* de fagligt skønnede sagen, som de gjorde. De fire interviews blev foretaget over telefon, og optaget via Skype med telefon. Det var grundet Covid-19 ikke muligt at lave ansigt-til-ansigt interviews, som ellers var den planlagte hensigt. Vi var begge med til at interviewe de fire studerende. Det var den ene af os, der var primær interviewer, mens den anden var supplerende og kom med opfølgende spørgsmål i den grad, der var behov for. Således sikrede vi en ensartethed i interviewene. De fire interview blev efterfølgende transskriberet. I analysedelen vil de studerende fra Aalborg Universitet blive henvist til som aau-1 og aau-2, mens de studerende fra University College Lillebælt vil blive henvist til som ucl-1 og ucl-2. Vi vil lave tilsvarende henvisninger til de øvrige studerende, hvor deres nummer passer med den rækkefølge, de bliver præsenteret her i specialet.

3.6.1. Interviewguide

Interviewsituationen med de studerende, tager udgangspunkt i sagsbeskrivelse af Lise, som de også blev præsenteret for i vignetten. Selvom formålet med at interviewe de fire socialrådgiverstuderende

var, at få uddybet, hvad der ligger bag deres besvarelser i vignetten, var det væsentligt, at vi som interviewere var forberedte til samtalen. Forberedelse for os lå i en semistruktureret interviewguide. Denne interviewguide havde fokus på bestemte emner, som vi ønskede belyst af de studerende, og gav samtidig plads til nye spørgsmål, der måtte udspringe af interessante drejninger i samtalen. *“Spørgsmålet skal samtidig med sin åbenhed have retning mod noget væsentligt og interessant”* (Jacobsen, 2010). Med udgangspunkt i ovenstående citat, har vi anvendt enkle og åbne spørgsmål i interviewet. Det har vi gjort, fordi det giver interviewpersonen mulighed for at reflektere over det svar, de giver, samtidig med at de selv er med til at forme interviewet (Jacobsen, 2010). Ved at have en interviewguide, der gav plads til udfoldelse inden for rammerne af Lise-vignetten, havde vi mulighed for at indsamle kvalitative beskrivelser, og se hvordan de studerendes sonderer mellem oplysningerne i en gråzonesag, hvor de skal bruge deres faglige skøn til at træffe afgørelse.

3.7 Validitet og projektets kvalitet

I forhold til projektets validitet og kvalitet har vi været opmærksomme på det faktum, at vores deltagere i vignetundersøgelsen samt interview, alle er studerende og på pågældende tidspunkt for indsamlingen af empiri, til dels var i eksamensperiode. Desuden har Covid-19 haft stor betydning for, hvornår de studerende kunne deltage i interview, samt været udslagsgivende for flere afbud. Et andet opmærksomhedspunkt fra vores side var i forbindelse med udsendelsen af vignetundersøgelsen, da de studerende ikke fik den tilsendt på samme tidspunkt. Det gjorde de ikke, da kontakten med studiekoordinatoren på UCL stoppede, i forbindelse med vignetten skulle udsendes, da vedkommende ikke længere besvarede vores henvendelser på telefon og mail. De studerende på UCL modtog derfor vignetundersøgelsen 3 uger senere end de studerende på AAU. Det kan have haft betydning for antallet af studerende, der havde lyst til at deltage i vores undersøgelse fra UCL. De studerende på UCL havde været i praktik 2 uger, da vi udsendte mailen, og havde måske derfor i højere grad fokus på deres nye arbejdsplads. AAU derimod var ikke i praktik og havde ikke undervisning, men skulle forberede sig til eksamen. Med hensyn til indholdet af vignetten er sagsbeskrivelsen dog med til at sikre en høj validitet i undersøgelsen, da det er med til at skabe et fælles udgangspunkt for respondenterne (Ejrnæs & Monrad, 2012). Vi antager derfor at validiteten i projektet er højt trods forskudte vignetbesvarelser.

4. Teori

Vi vil i dette afsnit præsentere forskellige teorier, som vi vil anvende i vores analyse og diskussion af opgavens problemfelt. Teorien skal hjælpe os med at forstå, hvordan teori fra pensumlitteraturen på modul 5 påvirker de socialrådgiverstuderendes faglige skøn. Det er interessant, hvilke oplysninger de studerende søger som relevante i Lises situation, da det kan give os indblik i, hvilke dele af pensumlitteraturen der er styrende for deres faglige skøn. Når de studerende foretager et faglige skøn i Lises situation, sker det på baggrund af en bestemt problemforståelse (Guldager, 2007). De studerendes problemforståelse undersøger vi gennem deres svar fra Lise-vignetten og de fire gennemførte interview.

Først vil vi præsentere teori om forskellige teoretiske perspektiver på socialt arbejde. De forskellige perspektiver giver os mulighed for at analysere de studerendes pensumlitteratur, i forhold til hvilken teoretisk retning, de studerende tager udgangspunkt i, når de skønner Lises situation i vignetten. De forskellige teoretiske perspektiver indeholder forskellige forståelser af, hvorfor nogle individer har sociale problemer og hvordan disse i givet fald kan afhjælpes. Herefter vil vi præsentere teori om forskellige typer af viden, som ligger til grund for praktikerens vurdering. Senere i opgavens diskussion vil vi sætte fokus på, hvordan kombinationen af de forskellige kundskabsformer er centralt i socialt arbejde. Afslutningsvis vil vi præsentere Harrits og Møllers teori om kategorisering og kategorier. Teorien skal hjælpe os med at forstå de studerendes social faglige analyse, der danner grundlaget for, de studerendes faglige skøn. Den konkrete kategorisering af Lise og hendes omgivelser vil altid indebære en autonom beslutning fra de studerende, fordi de politiske og professionelle kategorier ikke helt tydeligt skelner mellem relevant og irrelevant information. De politiske og professionelle kategorier er rammesættende for de studerendes sociale og symbolske kategorisering af Lise og hendes omgivelser (Harrits og Møller, 2016).

4.1 Teoretiske perspektiver på socialt arbejde

Vi vil i dette afsnit præsentere forskellige teoretiske perspektiver på socialt arbejde, der hver især indeholder forskellige perspektiver på forståelsen af sociale problemer, mennesker og samfundet. Det giver forskellige teoretiske og metodemæssige tilgange til sociale arbejde (Hutchinson & Oltedal, 2006). Teorierne skal vi bruge i vores analyse af de studerendes pensumlitteratur, hvor vi vil undersøge hvilke perspektiver, de studerendes præsenteres for på børne- og ungemodulet. Det er

afgørende for vores analyse af specialet problemformulering, at vi kan koble den problemforståelse de studerende bliver introduceret til gennem pensumlitteraturen på børne- og unge modul og den problemforståelse, de studerende begrundet deres faglige skøn med i vignetundersøgelsen. Vi vil derfor også analysere de studerende svar i vignetundersøgelsen med blik for de forskellige teoretiske perspektiver. Hvert perspektiv indeholder forskellige forståelses- og handlemodeller, der har hver deres forståelse af problemsammenhænge. Ifølge Hutchison og Oltegal har sagsbehandlerens forståelse af sammenhænge betydning for de sammenhænge, de ser, og de måder, de arbejder med problemerne på (Hutchinson & Oltegal, 2006). Vi vil i vores speciale forsøge at tydeliggøre, hvilken betydning pensumlitteraturen har for de studerendes faglige skøn i Lise-vignetten, ved at analysere hvilke teoretiske perspektiver der findes i de studerendes pensumlitteratur og i deres svar i vignetten og interviewet.

Antallet af perspektiver, deres indre rammer og ydre koblinger, opfattes forskelligt af forskellige forfattere. Payne beskriver 12-13 teorier, mens Hutchinson og Oltegal forklarer det med fem modeller (Uggerhøj, 2011). Følgende opridsning tager udgangspunkt i Uggerhøjs forklaring, som er en blanding af de to, Payne og Hutchinson & Oltegal. Det første perspektiv er det *psykodynamiske*, hvor for eksempel udviklingspsykologien er en teori heri. I teorierne fremhæves barnets egen kompetence i det sociale samspil og relationsdannelse mellem barnet og dets nære omgivelser. Der er fokus på de indre processer. En styrke ved perspektivet er et fokus på det enkelte individ og dets nærmeste omgivelser. En svaghed er, at perspektivet mangler inddragelse af relationer og samfundsudvikling, samt flere aspekter af individets omgivelser - kulturelle, etniske og kønsmæssige. I dette perspektiv opfattes sociale problemer senere i livet som et resultat af et traume tidligere i barndommen. Menneskets adfærd udvikles og påvirkes af de ting, der foregår i sindet og i mindre grad af de omgivelser mennesket befinder sig i (Uggerhøj, 2011). Et andet perspektiv er det *læringsteoretiske*, hvor der primært er fokus på menneskets adfærd. Mennesket ansues her som tomt, hvor nye, ydre påvirkninger kan udvikle og ændre menneskets adfærd og personlighed. Perspektivet anskuer menneskets adfærd som værende tillært i samspil med andre, bortset fra visse medfødte reflekser. Sociale problemer opstår, når mennesket har misforstået og mistolket omgivelserne og dermed tillært sig en uønsket adfærd. Der er i perspektivet ikke fokus på at inddrage klienten, da adfærden skal ændres, hvad enten personen vil det eller ej (Uggerhøj, 2011). I det læringsteoretiske perspektiv er der ikke fokus på samfundsstrukturer eller den 'usynlige' personlighed, men i stedet på menneskets adfærd og de relationer mennesket omgiver sig med. Et tredje perspektiv er det *interaktionistiske*

perspektiv. Her anskues mennesket som et socialt produkt, der socialiseres og socialiserer sig i samfundet (Uggerhøj, 2011). Her indtager socialarbejderen en ikke-vidende position, for at kunne forstå klientens perspektiver og selvopfattelse. Socialarbejderen søger at løse menneskers problemer med udgangspunkt i individets egen problemforståelse og evne til at handle og træffe frie valg. Forståelsen i perspektivet er, at menneskets udvikling sker i samhandlen med omgivelserne gennem hele livet, og hvor menneskers subjektive fortolkning og forståelse påvirker deres selvopfattelse og dermed deres udvikling og adfærd. Sociale problemer forstås her som et resultat af forhandlinger. Et fjerde perspektiv er det *systemteoretiske* perspektiv. Her er udgangspunktet at alle mennesker lever i systemer, der er bygget op af undersystemer. Her er fokus på at forstå menneskets samspil med det omgivende miljø. Ved at identificere mønstre, både i og mellem systemer, er det muligt at se menneskets rolle, og de muligheder der er for udvikling. Konkrete løsninger er erstattet af processer. Det er dette perspektiv, der bedst kan forene sig med en helhedsorientering i det sociale arbejde. Socialarbejderen søger viden og forståelse på alle niveauer for at kunne danne ramme om problemstillingen, og for så at komme med kvalificerede handleplaner. I dette perspektiv har det sociale arbejde fokus på at skabe tilpasning og balance mellem individet og de delsystemer, individet indgår i. Det sidste og femte perspektiv, set fra Uggerhøj, er det *konfliktteoretiske* perspektiv. Her er der fokus interessekonflikter i samfundet. Sociale problemer opstår på grund af menneskets position som underprivilegeret i samfundet. I det sociale arbejde er der fokus på, hvem der har magten til at være normsættende og definere, hvem der er afvigere.

4.2 Kundskabsformer

Vi vil i dette afsnit præsentere teori om forskellige kundskabsformer. Det skal hjælpe os med at strukturere vores analyse af pensumlitteraturen på AAU og UCL. Vi vil have fokus på hvordan de dele af pensumlitteraturen, der formidler videnskabelig viden, påvirker de studerende mulighed for at analysere og forstå, hvordan de forskellige problematikker i Lises situation påvirker Lises mulighed for udvikling.

Inspireret af Callewaert sonderer Jens Guldager mellem tre typer af viden, som sagsbehandlerne gør brug af i det sociale arbejde: *videnskabelig teori*, *praktisk teori* og *praktisk sans* (Guldager, 2014). Den videnskabelige teori, er viden om handling. Det er den videnskabelige viden, der giver de studerende indsigt i forskellige forståelser af sociale problemer og forståelsen af deres natur (Ejrnæs,

2008). Vi vil i opgaven have særligt fokus på den videnskabelige viden og hvordan den påvirker de studerendes problemforståelse. Den videnskabelige teori, der er særligt interessant for socialt arbejde, er teori, der retter sig mod menneskers handlinger, handlemønstre, muligheder og begrænsninger (Guldager, 2007). Den giver almene forskrifter for handling, men kan ikke give konkrete anvisninger på handling i en konkret kompleks situation (Guldager, 2007). Den videnskabelige teori er ikke vejledende for de normative og etiske dilemmaer, som det sociale arbejde indeholder. Det siger altså ikke noget om, hvordan man handler rigtigt i den konkrete situation. Den er derimod en forudsætning for, at sagsbehandleren kan foretage en kvalificeret analyse af problemer, og for at sagsbehandleren kan udvise empati og sætte sig ind i, hvordan en situation opleves (Ejrnæs, 2008). Den videnskabelige teori kan på den måde være handlingsvejledende (Ejrnæs, 2008). Praktisk teori, er viden for handling. Den udgør en vigtig del af praktikerens handlingsberedskab, men er ikke underbygget videnskabeligt (Ejrnæs, 2008). Helhedssynet er et eksempel på en praktisk teori. Den praktiske teori fungerer som et instrument i professionel praksis. Det er teori, der ikke objektiverer og analyserer praksis, men derimod den måde praktikken fungerer på. Det handler om hvordan det sociale arbejde kan gøres bedre. Praktisk teori påvirkes af mange forskellige faktorer - herunder praktikernes uddannelse, lovgivning, arbejdsvilkår samt professionsfaglige og etiske retningslinjer (Guldager, 2007). I socialt arbejde er helhedssyn en central analyseramme, hvor det kræver et blik for, at mennesker med sociale problemer, lever i komplekse sammenhænge og hvor mange forskellige faktorer har indflydelse på den enkeltes livsforløb (Ejrnæs & Guldager, 2015). Det er ifølge Jens Guldager også baggrunden for at socialrådgiveruddannelserne er tværfaglige i den forstand, at de studerende bliver undervist i fire hovedområder: fagområdet socialt arbejde og socialrådgivning, det psykologiske og psykiatriske fagområde, det juridiske fagområde og det samfundsvidenskabelige fagområde (Ejrnæs & Guldager, 2015). Det betyder at de studerende gennem deres uddannelse bliver bredt orienteret i forskellige fagdiscipliner, og lærer at kunne integrere viden og teori, fra mange forskellige områder, på mange forskellige niveauer (individ, gruppe og samfund) (Ejrnæs & Guldager, 2015). Praktisk sans er det samlede handleberedskab praktikerens har erhvervet sig i sit personlige og faglige liv. Det er en såkaldt tavs viden, som fungerer som en ikke-bevidst kropsliggjort viden, som udgør praktikerens grundlæggende holdninger og vurderinger af, hvad der er det rigtige at gøre i den konkrete situation. Ifølge Guldager handler praktikerne på baggrund af deres praktiske sans. Samlende argumenterer Guldager for, at når praktikerens vurderer en sag, sker det altid på baggrund af bestemte problemforståelser, bestemte hensigter og bestemte forandringstanker og -strategier (Guldager, 2007). Praktikerens forforståelse samt personlige kendskab til den givne sociale situation påvirker

ligeledes praktikerens problemforståelse. Praktikerens videnskabelige teoretiske forforståelse er styrende for hvilke informationer om borgeren, han eller hun søger som relevante oplysninger. Det udgør samtidig den analytiske referenceramme for praktikerens vurdering af borgerens sociale problemer, ressourcer og behov (Guldager, 2007). Udgangspunktet i denne opgave er at dele af pensumlitteraturen i fagene socialt arbejde, psykologi/psykiatri samt samfundsvidenskab på modul 5, danner grundlaget for de studerendes videnskabelige viden. Den øvrige pensumlitteratur samt pensumlitteraturen fra jurafaget indgår i de studerendes praktiske teori.

Vi vil i specialet have fokus på videnskabelige teorier, selvom de er for abstrakte til at være direkte handlingsanvisende. Det skyldes at de videnskabelige teorier indsnævrer de studerendes mulige analyser og mulige handlinger i deres sociale arbejde med Lise. Teoriernes begreber er på den måde et vigtigt led i de studerendes problemforståelse, der er afgørende i de studerende faglige skøn.

4.3 Kategorier og kategorisering

I dette afsnit vil vi præsentere Gitte Sommer Harrits og Marie Østergaard Møllers teori om kategorier og kategorisering. Her vil vi have fokus på den del af det faglige skøn, der vedrører selve problemidentifikationen, som her kan forstås som de studerendes kategoriseringen af Lise og hendes omgivelser. Det skal være med til at belyse de studerendes skønsudøvelse, og hvordan de skelner mellem relevant og irrelevant information i sagsbeskrivelsen.

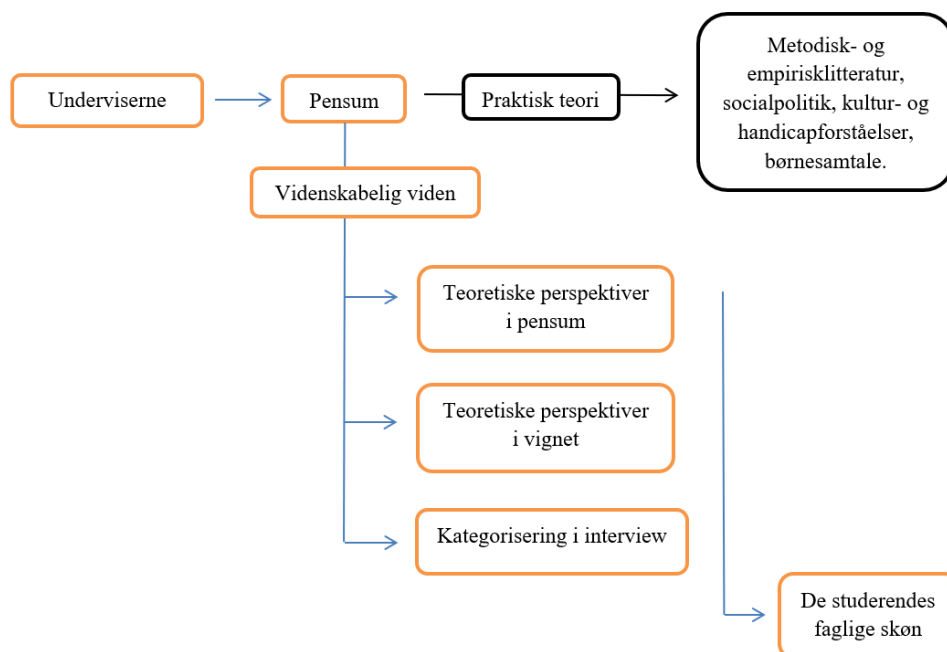
I mødet med borgeren trækker velfærdsprofessionelle i varierende grad på politiske retningslinjer, på organisatoriske rutiner og på faglig viden (Harrits & Møller, 2016). Ifølge Harrits og Møller er det relevant at sondre mellem fire forskellige typer af kategorier: *politiske kategorier*, *sociale kategorier*, *symbolske kategorier* og *professionelle kategorier*. De forskellige typer kategorier konstrueres på baggrund af forskellige kontekster. Helt grundlæggende består kategorier af en gruppering af objekter, der er ens med hensyn til en række egenskaber (Harrits & Møller, 2016). Kategoriseringen af den enkelte borger, er den proces, den velfærdsprofessionelle foretager fra de generelle regler til den konkrete beslutning og handling over for borgeren (Harrits & Møller, 2016). De politiske kategorier konstrueres inden for det politiske system. Det er kategorier, der konstrueres med henblik på at regulere borgernes adfærd, og fordele velfærdsstatens ydelser og services. Det kan for eksempel være kategorierne, hvor der sondres mellem beskæftigede/ikke-beskæftigede (Harrits & Møller,

2016). Sociale kategorier konstrueres uden for det politiske system. Det henviser til alle former for kategorier, der grupperer mennesker eller sociale relationer. Det kan for eksempel være kategorier, hvor der sondres mellem overklasse/middelklasse/underklasse eller syge/raske. Det er kategorier, der indeholder en ulige fordeling af magt og ressourcer (Harrits & Møller, 2016). Det gælder for alle borgerne, at de altid er placeret i en social kontekst og derfor i mange sociale kategorier. Når den professionelle foretager den konkrete kategorisering af den enkelte borger, sker det derfor i relation til bestemte politiske og professionelle kategorier i forhold til de sociale kategorier, der skønnes relevante (Harrits & Møller, 2016). Symbolske kategorier konstrueres på flere niveauer af sociale relationer. De indeholder både en moralsk og normativ dimension, og eksisterer både som kollektive kategorier og som individuel habitus (Harrits & Møller, 2016). Sociale relationer skaber både kollektive symbolske kategorier som for eksempel "den kreative klasse" og "de udsatte", men også individuelle symbolske kategorier forstået som et system, der kategoriserer i forhold til opfattelse og værdsættelse. De forskellige symbolske kategorier indeholder et asymmetrisk anerkendelsesforhold og er derfor altid relateret til forhold som for eksempel "ønskværdig" og "afsky" (Harrits & Møller, 2016). De professionelle kategorier konstrueres inden for rammerne af videnskabens terminologi (Harrits & Møller, 2016). Forskellige videnskabelige kategorier indeholder forskellige måder at forstå mennesket og menneskets vilkår. Klassiske professionelle kategorier er kategorier om udsathed. Det kan for eksempel være kategorier, hvor der sondres mellem "misbrugsforældre" og "syge forældre" eller "afvigelse" og "normalitet" (Harrits & Møller, 2016). Normalitet kan virke som et skønsmæssigt redskab for de professionelle, da det normale kan henvise til en tilstand som efterstræbes (Harrits & Møller, 2016). Den konkrete kategorisering af Lise og hendes omgivelser vil derfor altid indebære en autonom beslutning fra de studerende, fordi de politiske og professionelle kategorier ikke helt tydeligt skelner mellem relevant og irrelevant information (Harrits & Møller, 2016).

5. Analyse

I dette afsnit vil vi indledningsvist præsentere hvordan de valgte teorier i specialet er rammesættende gennem de tre analyseafsnit. Analysen er efter præsentationen inddelt i tre afsnit, hvor hvert arbejdsspørgsmål vil blive analyseret i hver sit analyseafsnit. Analysen er struktureret med henblik på at danne en forståelse for, hvordan pensumlitteraturen påvirker det faglige skøn. Således går analyseniveauet for hver analysedel et skridt tættere på forståelsen af de studerendes faglige skøn ved først at have fokus på de studerendes pensumlitteratur, efterfølgende have fokus på de studerendes svar i vignetundersøgelser, for afsluttende at have fokus på betydningen af de enkelte ord og teoretiske begreber i interviewet med de studerende.

Nedenstående figur 1 er udarbejdet for at give et visuelt udtryk til udformningen af analyseafsnittet, samt skabe en forståelse for strukturen og rækkefølgen i vores besvarelse af arbejdsspørgsmålene. Figuren illustrerer, at det er underviserne på børne- og ungemodulet, der udvælger pensumlitteraturen, som indeholder flere forskellige vidensformer. Efter gennemlæsning af pensumlitteraturen vil vi, med teori om forskellige kundskabsformer analysere og kode alle teksterne som enten “praktisk teori” eller “videnskabelig teori”. Det er den videnskabelige teori fra pensumlitteraturen, som er udgangspunktet for vores videre analyse.

Figur 1: Analysestrategi

I første analysedel vil vi analysere hvilke teoretiske perspektiver der findes i pensumlitteraturen. Det interessante ved at forstå pensumlitteraturen ud fra forskellige teoretiske perspektiver er, at fokus og interesse for mennesket og samfundet skifter fra perspektiv til perspektiv. Alt efter hvilket teoretisk perspektiv sagsbehandler tager udgangspunkt i, skifter forståelsen af sociale problemer og løsningen på dem. Det betyder at helhedssynet kan se forskelligt ud fra sagsbehandler til sagsbehandler (Uggerhøj, 2011). Det kan give os indblik i, hvilke teoretiske perspektiver de studerende undervises i, og hvordan de forskellige teoretiske perspektiver er styrende for de studerendes forståelse af de forskellige problematikker i Lise-vignetten og løsningen på dem.

I anden analysedel vil vi have fokus på hvilke teoretiske perspektiver, der kan identificeres i de studerendes faglige skøn i Lise-vignetten. Her vil vi analysere, hvordan de studerende begrundes deres faglige skøn og hvilke risiko- og beskyttelsesfaktorer de har fundet relevante i deres argumentation for valgte indsats. Det kan give os indblik i hvilken forståelse af sammenhænge de studerende tager udgangspunkt i, når de fagligt skønner de forskellige problematikker i Lises situation.

I tredje og sidste analyseafsnit vil vi have fokus på hvordan de studerende kategoriserer forskellige problematikker. Det kan give os indblik i, om og hvordan teoretiske begreber kan være styrende for de studerendes problemforståelse og kategorisering af Lise og hendes omgivelser.

Samlende vil alle tre analysedele være med til at give os indblik i, hvordan de studerendes pensumlitteratur på modul 5 påvirker de studerendes faglige skøn. Vi undersøger på den måde om der er en sammenhæng mellem det fokus og den forståelse af sammenhænge, der findes i pensumlitteraturen på børn- og ungemodulet, og det fokus og den forståelse af sammenhænge de studerende selv har i forhold til sagsbeskrivelsen om Lise.

5.1 Analysedel 1: Pensumlitteraturen

I dette afsnit vil vi analysere hvilke teoretiske perspektiver, der kan identificeres i pensumlitteraturen fra børne- og ungemodulet på UCL og AAU i efteråret 2019.

I gennemlæsningen af pensumlitteraturen havde vi på forhånd besluttet at skelne mellem litteratur, der kan kategoriseres som videnskabelig viden og litteratur, der kan kategoriseres som praktisk viden. I vores kodning af pensumlitteraturen har vi taget udgangspunkt i følgende beskrivelse af videnskabelig viden, som *litteratur, der gennem teoretiske begreber giver de studerende indsigt i forskellige forståelser børn og unge samt udsatte børn og unge og deres familier*. Som følge heraf blev 652 sider ud af 1287 fra UCL og 535 sider ud af 1066 fra AAU kodet som videnskabelige viden. Det er de sider, der vil være udgangspunktet for den videre analyse i specialet. Det betyder samtidig, at vi har valgt at ekskludere metodisk litteratur med fokus på for eksempel tværprofessionelt samarbejde i sagsbehandling eller afholdelse af børnesamtalen, empirisk litteratur med fokus på for eksempel udviklingstendenser og historisk litteratur med fokus på for eksempel den socialpolitiske diskurs. Derudover har vi valgt ikke at inkludere litteratur med fokus på problematikker, der er forskellige fra problematikkerne i Lise-vignetten. Det betyder, at vi ikke har inkluderet litteratur med fokus på forskellige handicapforståelser eller forskellige kulturelle familieførståelser. Vi har valgt ikke at inkludere 585 sider fra UCL og 531 sider fra AAU.

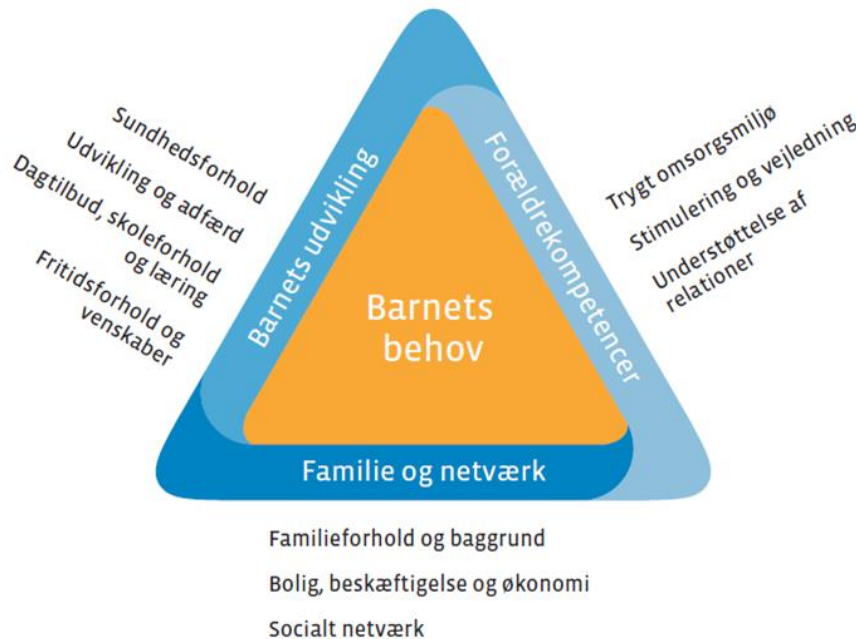
I den kvalitative indholdsanalyse har vi først kodet pensumlitteraturen med fokus på anvendelsen i ICS-trekanten, og efterfølgende med fokus på teoretiske perspektiver. Mens vores ICS-kodning er sket induktivt som følge af vores noter fra gennemlæsningen af pensumlitteraturen, er perspektivkodningen sket deduktivt, da vi på forhånd havde besluttet at kode med udgangspunkt i forskellige perspektiver på socialt arbejde. Vi har fundet det brugbart at anvende ICS som en overordnet ramme, da al den videnskabelige teori de studerende bliver undervist i, er med til at understøtte de studerendes kompetencer til fagligt at afdække ICS-trekanten dimensioner i en børnesag. ICS er en helhedsorienteret metode, som både de studerende ved UCL og AAU bliver undervist og evalueret i på børne- og ungemodulet.

Herefter vil vi kode i forhold til hvilke teoretiske perspektiver, der kan identificeres inden for hver af ICS-trekantens dimensionerne. Vi vil først analysere dimensionen 'barnets udvikling', efterfølgende dimensionen 'forældrekompetence' og afslutningsvis dimensionen 'familie & netværk'.

5.1.1 ICS-kodning

ICS-metoden retter et fokus mod at børns trivsel bliver formet i samspillet mellem ICS's tre dimensioner - barnets udvikling, forældrekompetencer og familie & netværk (Socialstyrelsen, 2020).

Figur 2 illustrerer at barnets behov er i centrum af ICS-trekanten og at der er flere forskellige faktorer og dimensioner, der kan påvirke barnets trivsel. De tre dimensioner understøtter sagsbehandlerens helhedsorientering i forhold til at identificere forskellige beskyttelses- og risikofaktorer ved hver dimension. Sagsbehandlingen har derfor altid det enkelte barn i centrum, og et fokus på barnets udvikling i forhold til hvordan barnet selv, forældrene og det sociale netværk har kompetencer til at imødekomme barnets behov (Socialstyrelsen, 2020).

Figur 2: ICS-trekanten (Kilde: Socialstyrelsen, 2020)

Vi har anvendt følgende dimensionsbeskrivelser som koder til første koderunde. Vi har kodet i forhold til litteraturens tematiske indhold.

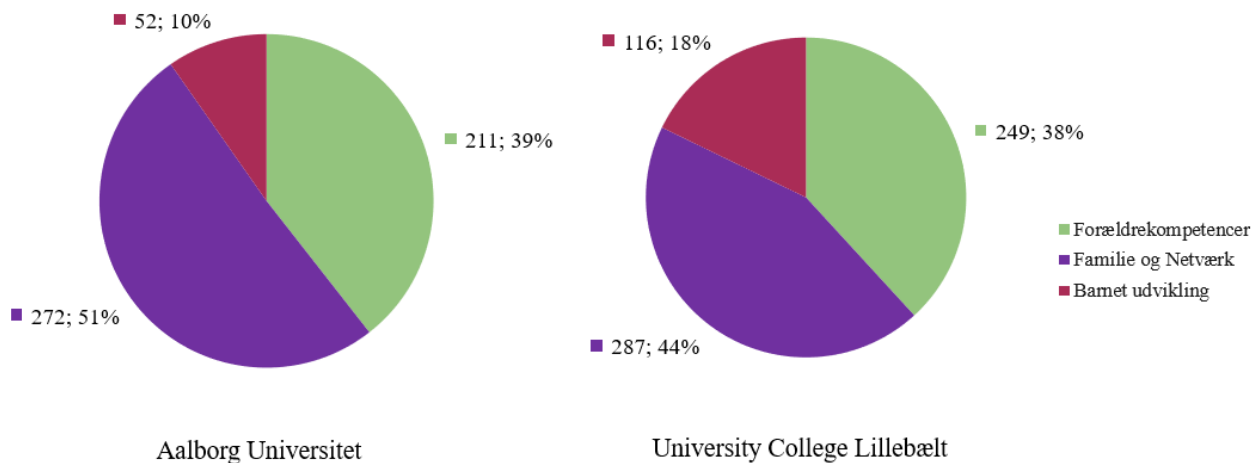
Dimensionen 'Forældrekompetencer' betegner omsorgspersonens kompetencer i forhold til at imødekomme barnets behov og sikre et trygt omsorgsmiljø. Det handler for eksempel om forældres evne og mulighed at forstå barnets behov, relationsdanne, skabe stabilitet i hverdagen samt forældrenes evne til at understøtte barnets fysiske og psykiske udvikling.

Dimensionen 'Familie og Netværk' betegner omgivelsernes påvirkning af barnet behov. Det handler for eksempel om betydningens af barnets opvækstmiljø og det sociale netværk. Herunder forståelser af hvilken betydning det har for barnet at indgå i voksen- og børnerelationer.

Dimensionen 'Barnets udvikling' betegner barnets behov og udvikling. Det drejer sig blandt andet om de forhold, der har betydning for at barnet kognitive-, sproglige- og følelsesmæssige udvikling, betydningen af tilknytning til omsorgspersoner, resiliensprocesser og betydningen af omsorgssvigt i barndommen for barnets udvikling.

Inddelingen af pensumlitteraturen i forhold til ICS skal være med til at skabe struktur og overblik i forhold til, hvilke tekster der begrebsliggøre forskellige dimensioner af barnet liv. Senere i analysen vil vi fokusere på, hvordan de forskellige teoretiske begreber i litteraturen tydeliggør forskellige risiko- og beskyttelsesfaktorer indenfor hver dimension.

Vi har udarbejdet figur 3, der illustrerer fordelingen af pensumlitteratur fordelt på ICS-trekanten på henholdsvis UCL og AAU. Nedenstående figur viser at ud af de 585 siders pensumlitteratur på UCL omhandler 18% 'Forældrekompetencer', 38% omhandler 'Barnets udvikling' og 44% omhandler 'Familie og Netværk'. På AAU omhandler 10% af litteraturen 'Forældrekompetencer', 39% omhandler 'Barnets udvikling' og 51% omhandler 'Familie og Netværk'.

Figur 3: ICS-dimensioner på AAU og UCL

5.1.2 Perspektiv-kodning

I anden koderunde danner de forskellige teoretiske perspektiver om socialt arbejde rammen for vores videre analyse. Vi har analyseret og kodet teksterne med blik for, hvilken forståelse af sammenhænge, der var styrende i teksterne i forhold til menneskers mulighed for udvikling.

Vi har anvendt følgende koder i anden koderunde i indholdsanalysen af pensumlitteraturen på baggrund af Hutchinson & Oltegal (2006) og Uggerhøj (2011):

- Psykodynamisk perspektiv: Alle tekster, hvor der er fokus på menneskers individuelle udvikling. Hvordan indre processer påvirker menneskets mulighed for udvikling.
- Læringsteoretisk perspektiv: Alle tekster, hvor der er fokus på menneskers adfærd samt menneskets mulighed for at tilegne sig "normal" adfærd ved den 'rette' påvirkning.
- Interaktionistisk perspektiv: Alle tekster, hvor der er fokus på at menneskets mulighed for udvikling tager udgangspunkt i individets egen forståelse.
- Systemteoretisk perspektiv: Alle tekster, hvor der er fokus på hvordan samfundsstrukturer og menneskers relationer påvirker menneskets mulighed for udvikling.
- Konfliktteoretisk perspektiv: Alle tekster, hvor der er fokus på hvordan magtforhold i samfundet påvirker mennesker udvikling.

Flere af teksterne fra pensumlitteraturen indeholder forståelser indenfor flere forskellige teoretiske perspektiver. Vi har i vores kodning af litteraturen valgt at kode i forhold til det mest dominerende perspektiv. Det betyder for eksempel at tekster, der primært fokuserer på, at barnets samspil med omgivelserne er styrende for barnets udvikling, er kodet inden for det systemteoretiske perspektiv, dette på trods af at teksten for eksempelvis også indeholder mindre afsnit med fokus på barnets egen forståelse eller psykologiske udvikling. I de tilfælde, hvor litteraturen ikke indeholder et dominerende perspektiv er teksten kodet som flere perspektiver. Det vil løbende fremgå i nedenstående afsnit inden for hver dimension, hvilke tekster, der er kodet som flere perspektiver og hvilke perspektiver, der er tale om. For at synliggøre, hvordan vi har kodet i forhold til ICS og perspektiverne vil vi nu fremhæve eksempler på inddelingen af litteraturen. Dette med henvisning til forfatterens efternavn, enten i henvisningen eller i forbindelse med direkte citat fra litteraturen. En fuldkommen kodeliste kan ses i bilag 3, der indeholder al pensumlitteraturen, der er inkluderet i specialet.

Forældrekompetence:

Litteraturen om 'Forældrekompetencen' på AAU tager udgangspunkt i litteratur af Fonagy, Gergely, Jurist & Target (2007). Her argumenterer forfatterne for at det er forældrenes kompetencer, til at skabe et trygt omsorgsmiljø samt forældrenes evne til at affektregulere og mentalisere, der har

betydning for at barnet udvikler sig, og at barnet på sigt udvikler samme kompetencer (Fonagy, Gergely, Jurist & Target, 2007). Litteraturen er kodet indenfor 'psykodynamisk perspektiv', da fokus er på, at omsorgspersonens individuelle evne til mentalisering og affektregulering påvirker barnets mulighed for udvikling. Det er via tilknytningen mellem barnet og omsorgspersonen, at barnets spejles og bliver mødt med en forståelse af sine følelser og behov. Fonagy med flere skriver at: *"Forældre der ikke kan reflektere med forståelse over deres børns indre oplevelser og reagerer i overensstemmelse hermed, berøver dem en afgørende psykologisk struktur, der er nødvendig, hvis de skal udvikle en holdbar fornemmelse af sig selv"* (Fonagy et. al, 2007). Her beskrives, hvordan forældrenes evne til at skabe et trygt omsorgsmiljø er afgørende for barnets udvikling. Barnets oplevelser tryk gennem en tryk tilknytning (Fonagy et. al, 2007). I AAU's pensumlitteratur om forældrekompetencer præsenteres en forståelse af, at barnets udvikling sker gennem barnets indre processer, men at det er omsorgspersonernes individuelle kompetencer til at skabe et trygt omsorgsmiljø, der er afgørende for, at barnet kan udvikle en sammenhængende og velintegreret personlighed. Pensumlitteratur om forældrekompetence på AAU indeholder udelukkende forståelser inden for det psykodynamiske perspektiv.

Pensumlitteraturen om 'Forældrekompetencen' på UCL fokuserer på at omsorgspersonernes kompetencer, til at mentalisere og skabe et trygt omsorgsmiljø, har betydning for flere psykologiske risikofaktorer i omsorgsmiljøet. Omsorgspersonernes evne til at imødekomme barnets tilknytningsbehov skaber mønstre i barnets spæde personlighed (Stokkebæk, 2007). I forhold til forældrenes evne til at skabe et trygt omsorgsmiljø, har Stokkebæk (2007) både fokus på omsorgspersonens samspil og adfærd overfor barnet, men også omsorgspersonens tænkning om barnet (Stokkebæk, 2007). Det er ifølge Anne Stokkebæk ikke omsorgsmiljøet der i sig selv skal vurderes, da de samme hændelser i barndommen kan have forskellig følelsesmæssig betydning for forskellige børn (Stokkebæk, 2007). Vi har kodet Stokkebæk inden for 'flere perspektiver', da teksten både indeholder et fokus på omsorgspersonens samspil og adfærd overfor barnet (forståelse inden for systemteoretiske perspektiv) og et fokus på omsorgspersonens indre repræsentationer (forståelse inden for psykodynamiske perspektiv). Både Walmod (2017) og Dyregrov (2011) fokuserer ligeledes på hvordan omsorgspersonens egne tanker og arbejdsmodeller påvirker barnets udvikling. De er derfor kodet inden for 'psykodynamiske perspektiv'. Forskellige tilknytningsmønstre kan ikke i sig selv forbindes med en sund udvikling. Ifølge Godette Walmod har omsorgspersonernes egne indre arbejdsmodeller betydning for hvilken følelsesmæssigt påvirkning barnet har af omsorgssvigt.

(Walmod, 2017). Barnet kan være utrygt tilknyttet uden andre følger, end at det kan fremme bestemte personlighedstræk. Walmod skriver *“usikker tilknytning er hverken en nødvendig eller tilstrækkelig faktor i forhold til at udvikle psykopatologi”* (Walmod, 2017). Tilknytning skal ses i sammenhæng med andre risikofaktorer (Walmod, 2017). Samme pointe findes hos Atle Dyregrovs teori om traumatiske hændelser i barndommen. Her spiller omsorgspersonens egne tanker om hændelsen og evne til at tale med barnet, en afgørende rolle, i forhold til barnet efterfølgende reaktion, og om barnet udvikler posttraumatiske problemer (Dyregrov, 2011). Derudover undervises de studerende på UCL i professionelles overlevelsesstrategier. Overidentifikation fokuserer på sagsbehandleren overvurdering af forældrekompetencen, hvor bagatellisering handler om sagsbehandler bagatellisering af problemerne i familien (Killén, 2017). Karin Killén har fokus på relationen mellem sagsbehandleren og omsorgspersonen, og er derfor kodet inden for ‘systemteoretisk perspektiv’. I UCL’s pensumlitteratur om forældrekompetencen præsenteres en forståelse af at forældrenes kompetencer til at skabe et trygt omsorgsmiljø via en tryk tilknytning ikke i sig selv er afgørende for barnets udvikling. Omsorgssvigt, traumatiske hændelser eller en usikker tilknytning skal forstås i sammenhæng med andre faktorer. Det er omsorgspersonens indre arbejdsmodeller, der former omsorgspersonens tanker og forståelser af barnet og af samspillet med barnet, og som i høj grad er afgørende for barnets udvikling. Litteratur om forældrekompetencen på UCL indeholder både forståelser inden for systemteoretiske perspektiv og psykodynamiske perspektiv.

Barnets udvikling:

De studerende på AAU undervises primært om ‘Barnets udvikling’ med udgangspunkt i Øyvind Kvellos transaktionsmodel fra bogen ‘Børn i Risiko’ (Kvello, 2013). Kvello har fokus på, hvordan barnet udvikler sig ved en gensidig påvirkning mellem barnet og dets miljø over tid. Hver påvirkning kaldes en transaktion. Det er, ifølge Kvello, kompliceret at afgøre styrkeforholdet mellem biologi og miljø. Det varierer alt efter, hvilke karakteristika ved barnet, der belyses. Barnets temperament og personlighed påvirker samspillet mellem omsorgspersonen og barnet, hvilket igen påvirker hvilket tilknytningsmønster barnet udvikler (Kvello, 2013). Hvordan barnets temperament påvirker barnets udvikling, er ikke kun genetisk bestemt. Det handler også om matchet (eller mismatchet) mellem omsorgspersonen og barnets personlighed, da omsorgen (eller den manglende omsorg) påvirker barnet forskelligt alt efter hvilket temperament barnet har (Kvello, 2013). Kvello understreger at barnets samspilserfaringer er betydelig vigtigere end de personlige karakteristika, både for barnets tilknytningsmønster og barnets udvikling (Kvello, 2013). Kvello er derfor kodet inden for

‘systemteoretisk perspektiv’. En tryk tilknytning bidrager til at barnet udvikler et positivt selvbillede og hensigtsmæssige mestringsstrategier (Kvello, 2013). Omsorgssvigt og en utryk tilknytning i de tidlige leveår kan forstyrre barnets udvikling og give uigenkaldelige skader. Barnets resiliens kan påvirkes af mange faktorer. Det gælder, ifølge Kvello, både om genetiske forhold såsom barnets personlighed, medfødt robusthed eller sårbarhed og miljøbetingede forhold såsom sensitiv omsorg og støtte fra det sociale netværk. Kvello skriver “*De konsekvenser børns temperament har, afhænger i høj grad af det miljø, de vokser op i*”. Barnets udvikling sker gennem relationer til andre, hvor barnet og miljøet tilpasser sig hinanden. Resiliens beskrives af Kvello “*som summen af beskyttelsesfaktorer i barnets liv samt barnets mentale og praktiske håndtering af vanskelige forhold*” (Kvello, 2013). De studerende introduceres også til Piaget’s teori om barnets kognitive udvikling. Barnet tilegner sig viden om dets omgivelser, i en gensidig påvirkning, hvor både barnet og miljøet tilpasser sig hinanden (Schaffer, 2005). Schaffer (2005) er også kodet inden for ‘systemteoretisk perspektiv’, da fokus er på samspillet mellem barnet og dets omgivelser. Derudover undervises de studerende i, hvordan eksternaliserende samtaler kan ændre børn adfærd (White & Morgen, 2007), og hvordan forebyggelse som fænomen i socialt arbejde kan forstås ud fra forskellige teoretiske perspektiver (Henriksen, 2015). White & Morgen (2007) er kodet inden for ‘læringsteoretisk perspektiv’ og Henriksen (2015) er inden for ‘flere perspektiver’. I AAU’s pensumlitteratur præsenteres en forståelse af at barnets udvikling sker gennem relationer til andre. Barnets samspil med omgivelserne har afgørende betydning for barnets personlighedsudvikling og barnets tilknytningsmønstre. Det indeholder samtidig en forståelse af at en tryk tilknytning understøtter barnets udvikling og mestringsstrategier, og at omsorgssvigt i den tidlige barndom kan give uigenkaldelige skader hos barnet. Resiliens hos barnet påvirkes af barnets personlighed og kan understøttes af barnets sociale netværk eller andre beskyttelsesfaktorer i barnets liv. Litteraturen om barnets udvikling på AAU indeholder primært forståelser inden for systemteoretiske perspektiv, men også forståelser inden for det læringsteoretiske perspektiv.

De studerende på UCL undervises primært om ‘Barnets udvikling’ med udgangspunkt i Stokkebæks bog ‘Udviklingspsykologi 1’. Stokkebæk tager udgangspunkt i Bronfenbrenner udviklingsmodel (Stokkebæk, 2013). Barnets udvikling sker gennem en gensidig påvirkning mellem arv og miljø. Derudover fokuserer Stokkebæk på tilknytningsteoriens betydning for barnets udvikling. Barnets tilknytning til omgivelserne og nære omsorgspersoner er afgørende for barnets udvikling, da barnets mentaliserings evne læres i tilknytning til primære voksne (Stokkebæk, 2013; Engelund, 2017).

Menneskets mentaliserings evne danner grundlaget for menneskers samspil, og deres mulighed for at danne relationer (Stokkebæk, 2013; Engelund, 2017). Barnet har en medfødt evne til tilknytning (Stokkebæk, 2013). Størstedelen af litteraturen om 'Barnets udvikling' på UCL er kodet indenfor 'psykodynamisk perspektiv'. Det gælder Engelund (2017), Jørgensen (2011) og Stokkebæk (2013). Det skyldes at litteraturen fokuserer på, hvordan barnets medfødte kompetencer udvikles og hvordan barnets mentalisering, tanker og sprog påvirker barnets psykiske udvikling. Barnets mentaliserings evne og evne til at skabe sammenhængende historier om oplevelser og erfaringer, eller bearbejde konflikter og problemer, som det har oplevet i sit liv, er af afgørende betydning for barnets psykiske sundhed (Stokkebæk, 2013). Stokkebæk skriver "*Gennem fortællinger definerer barnet sin fortid, det er til stede i nutid og det planlægger også sin fremtid. Herigennem konsolideres selvet og bliver mere stabilt*" (Stokkebæk, 2013). Sproget hjælper barnet med at forstå verden, andres motiver og intentioner og omvendt. Barnets sproglige udvikling påvirker derfor kvaliteten af voksen-barn relationen (Jensen, 2010). Pia T. Jensen har i forhold til barnets sproglige udvikling fokus på barnets relationer, og er derfor kodet inden for 'systemteoretisk perspektiv'. Ida S. Jakobsen beskriver resiliens, som et systems fleksibilitet overfor udefrakommende påvirkninger (Jakobsen, 2014). Risikofaktorer og belastninger i barndommen gør resiliensprocesser til en del af barnets udviklingsprocesser (Jakobsen, 2014). Både beskyttelses- og risikofaktorer kan være til stede i barnets genetiske dispositioner og psykiske systemer (Jakobsen, 2014). Resiliensprocessen kan påvirkes positivt af beskyttelsesfaktorer i barnets nærmiljø, men hvis barnet ikke møder gensvar i sin omverden, kan barnets kompetencer udslukkes (Jakobsen, 2014). Omsorgssvigt og belastninger i barnets opvækst kan svække barnets medfødte kompetencer til at etablere sociale relationer, og øge barnets risiko for at udvikle psykiske forstyrrelser (Jakobsen, 2014; Jørgensen, 2011). Jakobsen beskriver resiliens som de processer, der angår positiv udvikling på trods af risiko i barnets liv. Ikke som en egenskab ved det enkelte barn. Jakobsen (2014) er derfor kodet inden for 'systemteoretisk perspektiv'. Derudover undervises de studerende på UCL i, at der er risiko for at opfatte børn som problemet, hvis barnet har problemer. Ruth Juul skriver "*Adfærdsmønstre er altid udtryk for noget: for tanker, følelser og forestillinger, som man ikke nødvendigvis kan forstå ved blot at observere dem*" (Juul, 2012). Det er derfor af afgørende betydning at tale med børnene, og forstå barnet egen forståelse af situationen (Juul, 2012). Juul sætter i sin tekst fokus på, at det er vigtigt i arbejdet med børn, at forstå barnet egen forståelse af situationen. Vi har derfor kodet Juul (2012) inden for 'interaktionistisk perspektiv'. Derudover undervises de studerende i Søren Hertz artikel om at, diagnoser er ikke forklaring. Den er kodet inden for 'læringsteoretisk perspektiv'. Hertz skriver: "*Mit menneskesyn*"

bygger på, at al adfærd er kommunikation. Det, vi umiddelbart kan få øje på som problemadfærd, er måder at kommunikere på. Det afgørende er, hvordan vi forstår og svarer på den form for kommunikation på den mest udviklingsfremmende måde” (Hertz, 2012). Her har Hertz fokus på adfærd, og hvordan mennesket har mulighed for at udvikle sig ved den ‘rette’ påvirkning. I UCL’s pensumlitteratur præsenteres en forståelse af barnets mentaliserings evne, tanker og sprog er afgørende for barnets udvikling. Der er et fokus på hvordan kompetencer inde i barnet udvikles og hvordan barnets kompetencer har afgørende betydning for barnets samspil med omgivelserne og barnets tilknytning til omsorgspersoner. Derudover indeholder det en forståelse af, at beskyttelsesfaktorer i barnets liv kan understøtte barnets positive udvikling på trods af risikofaktorer. Resiliens beskriver ikke som en egenskab ved barnet, men som en udviklingsproces i barnets liv. Endeligt indeholder litteraturen en forståelse af, at børn forsøger at kommunikere både gennem sprog men også gennem adfærd. Det har derfor afgørende betydning for barnets udvikling, at omsorgspersoner taler med børnene for at få indblik i deres forståelse af verden. Litteraturen om barnets udvikling på UCL indeholder primært forståelser inden for psykodynamiske perspektiv, men også forståelser inden for systemteoretiske og interaktionistiske perspektiv.

Familie og Netværk:

De studerende fra AAU bliver undervist i ‘Familie og Netværk’ med fokus på hvordan opvækstmiljøet både direkte (gennem belastninger og ressourcer) og indirekte (gennem familiens og barnets selvopfattelse) påvirker barnets udviklingsmuligheder. Litteraturen på AAU er primært kodet som ‘systemteoretisk perspektiv’. Det gælder Gulbrandsen (2009), Minuchin, Colapinto & Minuchin (2007), Dencik, Jørgensen, & Sommer (2008) og Hesselbæk (2005), der alle har fokus på hvordan barnets netværk og miljø påvirker barnets mulighed for udvikling. Hundeide (2008) og Christensen (2016) er kodet inden for ‘interaktionistisk perspektiv’, da de har fokus på hvordan barnet eller familiens selvopfattelse påvirker deres udviklingsmuligheder samt fokuserer på at kategorisering af barnet eller familien som udsat, kan blive til en selvopfyldende profeti. Hvordan barnet forandres gennem opvæksten, afhænger af barnet og dets samspilspartnere i bestemte miljømæssige sammenhænge (Gulbrandsen, 2009). En familie kan være udsat af flere forskellige årsager. Hundeide pointerer at der generelt er en tendens til, at fokusere for meget på børnene, og for lidt på familiens sociokulturelle rammer (Hundeide, 2008). Barnets udviklingsmuligheder afhænger ikke direkte af barnets individuelle færdigheder, men er i stedet en konsekvens af en negativ socioøkologisk udviklingskarrierer. Opvækstmiljøet er med til at forme barnet (Hundeide, 2008). Den vigtigste

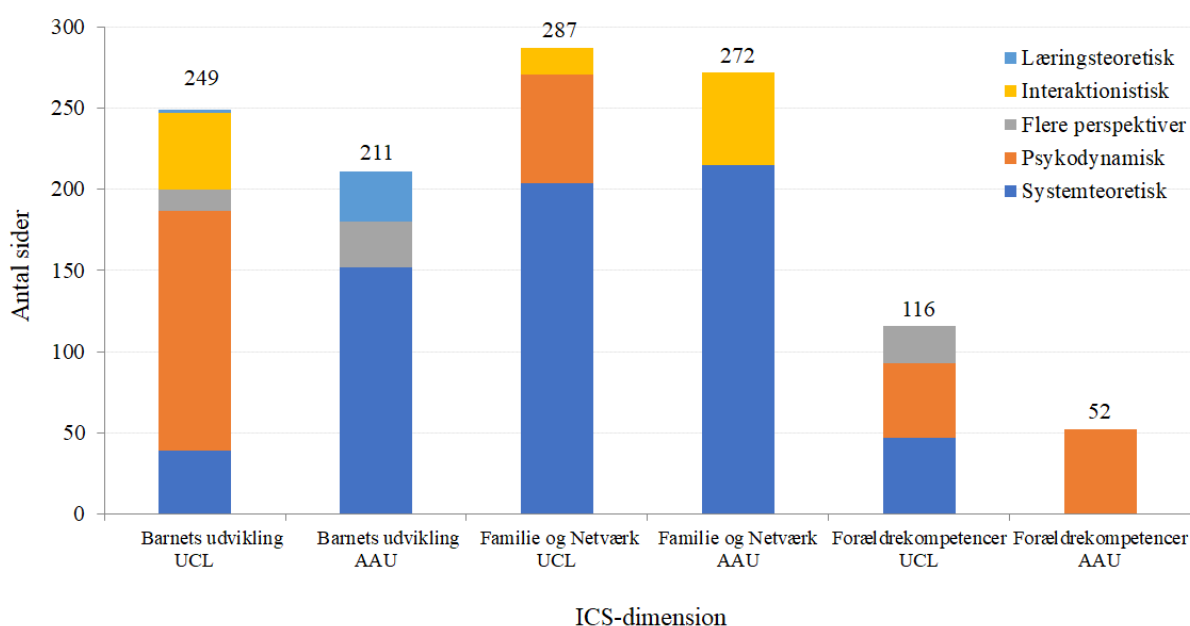
diagnose fagfolk kan stille, er ifølge Karsten Hundeide “*at kortlægge forældrenes opfattelse af barnet - og barnets opfattelse af dem*” (Hundeide, 2008). Hvis en familie udsættes for en belastning, er det samspillet mellem familiens ressourcer og belastninger, der er med til at afgøre familien og barnets videre forløb (Dencik, Jørgensen, & Sommer, 2008). En af pointerne i Dencik et. al (2008) er, at børn er i markant større risiko for helbredsproblemer og mange psykiske og sociale problemer, hvis de for eksempel vokser op med arbejdsløse forældre. Her er der ifølge Dencik et. al (2008) tale om en oversandsynlighed på 40% (Dencik et. al, 2008). De studerende læser i forlængelse heraf om myten om den sociale arv, og at myten kan føre til en overdreven risikovurdering i forhold til de børn, der kommer fra belastede familier (Christiansen, 2016; Hesselbæk, 2005). Fokus er videre på at sagsbehandleren skal arbejde med at reframe familiens ressourcer, så dysfunktionelle strukturer ikke fastholder afvigende adfærd (Minuchin, Colapinto & Minuchin, 2007) og at barnets ‘vigtige andres’, både sagsbehandleren, forældrenes og skolelæreres opfattelse af barnet har betydning for barnets selvopfattelse. Det påvirker barnets livskarriere (Hundeide, 2008). I AAU’s litteratur om familie og netværk præsenteres en forståelse af at barnets opvækstmiljø både direkte og indirekte påvirker barnets udvikling. Litteraturen indeholder primært forståelser inden for det systemteoretiske perspektiv, men også forståelser inden for interaktionistiske perspektiv.

De studerende på UCL bliver undervist i ‘Familie og Netværk’ med fokus at en tryk familieramme er den vigtigste ramme for barnets udvikling (Stokkebæk, 2007). Familiens funktionelle eller dysfunktionelle familiestruktur bliver forudsætningen for hvordan barnets udvikler sig. Teorier om familiestrukturen og socioøkonomiske ressourcer er kodet inden for ‘systemteoretiske perspektiv’ herunder også Ejrnæs teori om socialarv, da de fokuserer på at forskellige opvækstmiljøer medfører chanceulighed i barnets opvækst, og mulighed for at udvikle sig. Det gælder Stokkebæk (2007), Bülow, Henriksen & Rasmussen (2016), Johansen (2017), Cullberg (1999), Wrangsjö (2003), Egelund (2003), Ejrnæs (2016), Schultz Jørgensen (2017) og Nielsen, Haubjerg, Mikkelsen & Hermansen (2012). Families sociale netværk er en vigtig forudsætning for at familien kan klare forskellige belastninger (Wrangsjö, 2003). Stokkebæk argumenterer for, at barnets relationer til andre børn er lige så vigtige for barnets samlede psykiske udvikling som voksenrelationer (Stokkebæk, 2007). Hvis familiesystemet er lukket og uden et socialt netværk, kan familien opleve isolation og ensomhed, og give anledning til psykiske problemer hos barnet (Wrangsjö, 2003; Cullberg 1999). Familien kan, ifølge Wrangsjö, opfylde sin integrerende og strukturerende funktion via kontakt med omgivelserne, hvor familien får en tilbagemelding på deres måde at opleve og forstå verden på

(Wrangjö, 2003). Hvis barnet udsættes for eller oplever traumatiske hændelser i løbet af opvæksten kan det medføre mange forskellige reaktioner hos barnet. Barnets omsorgsmiljø og netværk har stor betydning for barnets psykologiske udvikling, og barnets risiko for at udvikle psykiske problemer (Dyregrov, 2011). Barnets biologi, sætter ifølge Susan Hart, rammerne for mennesker mulige udfoldelse. Hun skriver: *“Vores gener giver os evnen til at føle og opføre os på bestemte måder, og indlæring af vores kultur tillader os effektivt at udnytte evnen og navigere i en kompleks verden.”* (Hart, 2009). Med henvisning til Fonagy pointerer Hart samtidigt at børns tidligere oplevelser har stor betydning for, hvordan arveanlægget kommer til udtryk (Hart, 2009). Alte Dyregrov teori om, hvordan traumer i opvæksten øger risikoen for, at barnet udvikler psykiske lidelser. Dyregrov er kodet indenfor ‘psykodynamisk perspektiv’, da den fokuserer på barnets individuelle udvikling (Dyregrov, 2011). Harts teori om hjernens natur sætter ligeledes fokus på barnets individuelle udvikling, og er derfor også kodet indenfor ‘psykodynamisk perspektiv’. Socialrådgivernes faglighed præges ikke kun af deres aktuelle praksis, men også af deres uddannelser, der har tendens til at sætte individet i fokus. Bülow med flere gør opmærksom på at socialrådgivere har tendens til at overse betydningen af fattigdom i arbejde med børn, da fokus primært har været på barnets og forældrenes adfærd og relationer og ikke på familiens socioøkonomiske livsbetingelser (Bülow et. al, 2016). Sagsbehandlerne skal, ifølge Johansen, i højere inddrage familiens økonomiske ressourcer, fordi børn af enlige mødre eller arbejdsløse kontanthjælpsmodtagere oftere oplever social eksklusion (Johansen, 2017). Med udgangspunkt i Bourdieus teori om kapitaler, argumenterer Nielsen for at *“... større økonomiske kapital kan bidrage til at akkumulere andre kapitaler, og derigennem den samlede mængde kapital”* (Nielsen, 2012). Derudover undervises de studerende på UCL i begrebet social arv både med en forståelse af social arv, som arv af alvorlige sociale problemer i Jørgensen (2011) samt en forståelse af social arv som chanceulighed i Ejrnæs (2016). Derudover undervises de studerende på UCL i, at det i arbejde med familier i udsatte positioner er vigtigt ikke at stemple familierne i Grumsløse (2017), som er kodet inden for ‘interaktionistisk perspektiv’. I UCL’s litteratur om familie og netværk præsenteres en forståelse af at familierammen er den vigtigste ramme for barnets udvikling. Familierammen påvirkes af familien socioøkonomiske ressourcer og familiens sociale netværk. Det har derfor afgørende betydning også at fokusere på familiens sociale og økonomiske kapitaler i forståelsen af barnets mulighed for udvikling. Litteraturen om familie og netværk indeholder på UCL primært forståelser inden for det systemteoretiske perspektiv, men også forståelser indenfor det psykodynamisk perspektiv og interaktionistiske perspektiv.

5.1.3 Delkonklusion

På baggrund af ovenstående kodning af litteraturen har vi udarbejdet figur 4, der illustrerer inddelingen af pensumlitteratur efter første og anden koderunde. Her kan det ses, at de forskellige teoretiske perspektiver udgør en forskellig andel af pensumlitteraturen inden for hver ICS-dimension. Vi har identificeret alle perspektiverne med undtagelse af det konfliktteoretiske perspektiv. Analysen af pensumlitteraturen har tydeliggjort, at de studerende bliver præsenteret for videnskabelig teori, der omhandler flere af de samme, tematikker her i blandt teori om tilknytning, mentalisering, resiliensprocesser og social arv. Det vi har fundet er, at teorier i nogle tilfælde både ligger inden for samme ICS-dimension og samme teoretiske perspektiv. Det gælder teorierne om, hvordan forældrenes kompetencer til at skabe et trygt omsorgsmiljø påvirker barnets personlighedsudvikling. Her præsenteres, de studerende på AAU og UCL gennem en psykodynamisk forståelse af, at det er forældrenes individuelle kompetencer, der har betydning for hvordan barnets personlighed formes.

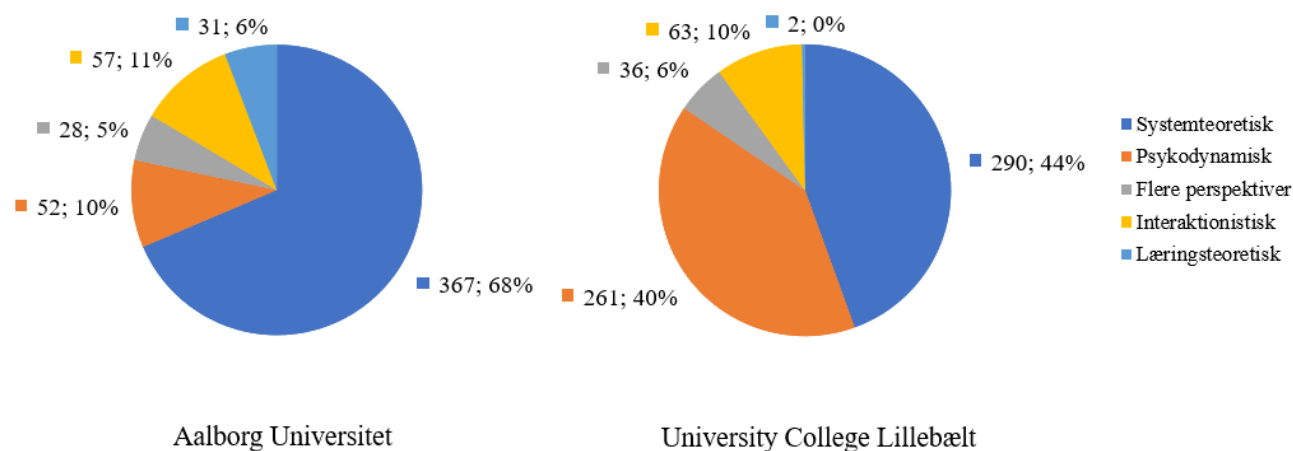

Figur 4: Pensumlitteraturen på UCL og AAU

Men vi har også fundet at flere videnskabelige teorier, der præsenterer samme tematik, både indeholder et forskelligt fokus i forhold til ICS-dimensionen og en forskellig problemforståelse. Det betyder at de studerende bliver præsenteret for samme tema, men med forskellig forståelse af årsagssammenhænge i forhold til barnets liv. Det gælder blandt andet ved forståelsen inden for

dimensionen om barnets udvikling. AAU bliver primært, gennem Kvellos teorier om barnets udvikling, præsenteret for, at barnets udvikling sker gennem relationer til andre. Her præsenteres en systemteoretisk forståelse af barnets udvikling, hvor de studerende blik rettes mod barnets samspilserfaringer. UCL bliver primært, gennem Stokkebæks teorier om barnets udvikling, præsenteret for, at barnet udvikles i takt med at barnets indre kompetencer udvikles. Her præsenteres en psykodynamisk forståelse for, at barnets udvikling sker gennem indre processer i barnet, hvor barnets egen evne til at mentalisere og sproglige udvikling har afgørende betydning for dets udvikling.

For at få et samlet indtryk af hvordan fordelingen mellem de forskellige teoretiske perspektiver på de to uddannelser er, har vi samlet fordelingen af perspektiverne i nedenstående figur 5. Figuren viser at det systemteoretiske perspektiv udgør den største andel af pensumlitteraturen på begge uddannelser. Hvor 68% af de studerende pensumlitteratur på AAU har udgangspunkt i det systemteoretiske perspektiv, gælder det 44% pensumlitteraturen på UCL.

Figur 5: Perspektiver på AAU og UCL

Ligeledes illustrerer figuren at andelen af litteratur, der indeholder forståelser inden for det psykodynamiske perspektiv er markant større hos UCL end AAU, hvor det psykodynamiske perspektiv udgør 40% på UCL, mens det udgør 10% på AAU.

Vi kan på baggrund af vores analyse af pensumlitteraturen konkludere, at de studerende bliver præsenteret for forskellige forståelser gennem pensumlitteraturen, som gør at de studerende har

forskellige viden at trække på i skønsudøvelsen. Pensumlitteraturen indeholder forskellige forståelsessammenhænge, der præsenterer forskellige problemforståelser inden for forskellige teoretiske perspektiver på henholdsvis UCL og AAU. Denne forskel vil vi tilsvarende forvente at finde i de studerendes skønsudøvelse i vignetundersøgelsen og interviewundersøgelsen.

5.2 Analysedel 2: Vignetundersøgelse

I analysedel 2 vil vi have fokus på de studerendes svar til Lise-vignetten. Vi vil analysere hvilke teoretiske perspektiver, der kan identificeres i de studerendes begrundelser og hvordan fordelingen er, på de to skoler. Vi har valgt ikke at inkludere alle vignetbesvarelsene i specialet. Det har været afgørende for os, udelukkende at inkludere besvarelses, hvor de studerende havde begrundet deres valg af indsats. Det skyldes at vores mål med vignetten ikke kun var at undersøge de studerendes handletendenser, men også at belyse, hvilke problematikker og begrundelser, der lå til grund for deres handletendens. Det har medført, at vi har inkluderet 18 besvarelses fra AAU og 11 besvarelses fra UCL, samt ekskluderet 12 besvarelses fra AAU og fem besvarelses fra UCL. Sagsbeskrivelsen af Lise kan betegnes som en gråzone sag, hvor det ikke er helt åbenlyst hvilken foranstaltning, der vil være til Lises bedste. Vignetten er kompleks og indeholder oplysninger, som både kan pege i den ene eller den anden retning. I bilag 1 fremgår hele sagsbeskrivelsen i Lise-vignetten og i bilag 2 på fremgår spørgsmålene i forbindelse med vignetundersøgelsen. Vi vil her kort præsentere Egelund og Thomsens resume af sagsbeskrivelsen om Lise på 8 år:

“Vignetten omhandler Lise, som er 8 år og har været anbragt i samme familiepleje fra hun var 2 år. Anbringelsesårsagen var forældrenes stofmisbrug og omsorgssvigt. Lise har udviklet sig i plejefamilien, som hun er godt integreret i. Hun har kammerater og fritidsaktiviteter, men har noget koncentrationsbesvær i skolen og viser af og til tegn på utryghed. Forældrene har over årene i skiftende omfang besøgt Lise i plejefamilien. De har nu været stoffri i ca. 2 år og har periodisk nogen tilknytning til arbejdsmarkedet. På grund af plejemorens pludselige sygdom ønsker plejeforældrene at opsige plejeforholdet, hvilket foranlediger, at moren ønsker Lise hjemgivet. Forældrene bor ikke sammen, men er indstillet på at hjælpe hinanden ved en eventuel hjemgivelse.”

(Egelund & Thomsen, 2002)

De studerende er herefter blandt andet blevet bedt om at tage stilling til hvilken foranstaltning, de skønnede var den bedste i Lises situation og begrunde deres valg. At anbringe et barn uden for hjemmet er en indgribende foranstaltning. Det påvirker barnets livsforløb og dets relationer til de biologiske forældre. De studerende forståelse af, i hvilken grad Lise er social udsat, påvirkes både af hvilke risiko- og beskyttelsesfaktorer de studerende finder relevante i sagsbeskrivelsen, og hvilke dimensioner af barnets liv, de studerende vælger at fokusere på. De studerendes begrundelser indeholder faglige argumenter, der illustrerer, hvilken problemforståelse de studerende har i deres faglige skøn. Det er gennem en analyse af de studerendes problemforståelse vi vil analysere, hvilke teoretiske perspektiver, der kan identificeres i de studerendes svar.

Vignetten om Lise har en lidt speciel karakter, da den ikke beskriver et sagsforløb, men Lises situation på et bestemt tidspunkt. Det har været en udfordring, vi ikke på forhånd havde været opmærksomme på. Det har betydet at nogle af de studerende i deres besvarelser i særlig grad hæftede sig ved at de manglede oplysninger om sagsforløbet i stedet for de beskrevne oplysninger. Det drejer sig primært om de studerende, der i deres valg af indsats har valgt “andet”. Vi har valgt at inkludere de studerendes besvarelser i specialet på trods af manglende begrundelse for valg af indsats. Det skyldes, at vi i de tilfælde alligevel har kunne identificere de studerende problemforståelse gennem de øvrige besvarelser, for eksempelvis i deres begrundelse om og hvorfor Lise skal inddrages i sagsbehandlingen, samt hvilken problemstilling de vurderer som den mest alvorlig i Lises situation.

I vores analyse af de studerendes besvarelser har vi valgt at kode efter det mest dominerende perspektiv i deres begrundelser. For at synliggøre, hvordan vi har kodet de studerende besvarelser vil vi løbende fremhæve eksempler på inddelingen. Vi har i første koderunde kodet med blik for hvilke forhold hos forældre og Lise, de studerende begrundet deres skøn med. Med udgangspunkt i første kodning har vi kodet de studerendes problemforståelse i forhold til de forskellige teoretiske perspektiver, der kunne identificeres. En samlet kodeliste af de studerende svar i vignetten kan fremsende, hvis det ønskes.

5.2.1 Teoretiske perspektiver i begrundelser for valg af indsats

I vores analyse af de studerendes besvarelser i Lise-vignetten tegner der sig et billede af, at de studerende har forskellig problemforståelse, og at de vægter oplysningerne forskelligt. Der er både

forskel i deres vurdering af Lises udsathed, hvilke foranstaltninger de vælger samt deres problemforståelse.

Vi har udarbejdet nedenstående tabel 2, der viser, hvordan fordelingen blandt de studerende er, i forhold til valg af indsats i sagen samt deres vurdering af Lise som risikobarn. Den viser blandt andet at ingen af de studerende ved UCL valgte at hjemgive Lise til moren, mens 33% af de studerende ved AAU valgte det, svarende til 6 studerende.

Uddannelse	Risikobarn	Indsats			
		Genanbringe	Hjemgive	Andet	Samlet i % (antal)
UCL	I meget høj grad	36%	0%	9%	45% (5)
	I høj grad	36%	0%	9%	45% (5)
	I nogen grad	9%	0%	0%	9% (1)
	Samlet i % (antal)	82% (9)	0% (0)	18% (2)	100% (11)
AAU	I meget høj grad	0%	11%	11%	22% (4)
	I høj grad	22%	17%	11%	50% (9)
	I nogen grad	6%	6%	17%	29% (5)
	Samlet i % (antal)	28% (5)	33% (6)	39% (7)	100% (18)

Tabel 2: Vignetbesvarelser på UCL og AAU

Samtidig viser tabellen, at de studerende på UCL i højere grad kategoriserede Lise som et risikobarn. Der er ikke en direkte sammenhæng mellem de studerendes skøn af, i hvor høj grad, de anser Lise for et risikobarn, og hvilken foranstaltning de hælder til. Det ses ved kategorien om Lise som et risikobarn i 'I meget høj grad', hvor fire ud fra de fem studerende fra UCL valgte at "genanbringe Lise i ny plejefamilie", mens to af ud af fire studerende fra AAU valgte af 'hjemgive Lise til moderen', og de resterende to fra AAU valgte 'andet'. Det illustrerer, at det ikke udelukkende er de studerendes risikovurdering af Lise som socialt udsat, der påvirker deres valg af indsats, men i stedet deres problemforståelse, som illustreres i afsnittets delkonklusion i tabel 3. Der er generelt i vignetbesvarelserne en tendens til at de studerende, der vælger at hjemgive, argumenterer med fokus på beskyttelsesfaktorer som for eksempel forældrenes positive udvikling, stoffrihed, brud med stofmiljø eller god forældre-barn kontakt. De studerende, der vælger at genanbringe Lise, argumenterer med fokus på risikofaktorer såsom muligheden for tilbagefald til misbrug hos forældre, sporadisk kontakt mellem forældre og Lise, forældrenes manglende netværk, ustabile omsorgsmiljø hos forældre, eller Lises utryghed og sårbarhed. De studerende, der har valgt andet, har primært fokus på at understøtte Lises mulighed for at fastholde kontakten til sit netværk.

Vi starter med at præsentere analysen af besvarelsene inden for det interaktionistiske perspektiv, efterfølgende det psykodynamiske perspektiv, og afslutningsvist det systemteoretiske perspektiv. Vi har ikke identificeret vignettebesvarelser inden for det læringsteoretiske perspektiv eller det konfliktteoretiske perspektiv.

Interaktionistisk:

Vi har kodet fire studerende indenfor det 'interaktionistiske perspektiv', hvor to har valgt at 'hjemgive', en har valgt 'andet' og en har valgt 'genanbringe' som foranstaltning i Lises situation. Begrundelser inden for det interaktionistiske perspektiv har fokus på, hvad Lise tænker og føler i situationen.

For eksempel begrundet aau-3 sit valg af indsats 'andet' med følgende: *"Det handler om barnet. Børnesamtale er vigtigt at fokusere på. hvad synes hun selv? hvordan trives hun i nuværende plejefamilien? hvilke betydninger såvel konsekvenser for hende ved at anbringe i en ny plejefamilie eller hjemgives?"*. Her eksemplificerer aau-3, at det er centralt i problemforståelsen af Lises situation at indhente Lises egen situationsdefinition gennem børnesamtalen. Hun er altså interesseret i Lises situation, som den fremstår for Lise. At hun har valgt 'andet' som indsats, kan være med til at understrege hendes forståelse af at problematikkerne i Lises situation skabes i et intersubjektivt samspil, hvor Lises forståelse virker tilbage på hendes afgørelser i sagen. Hun er både åben overfor at hjemgive eller genanbringe Lise. Samme blik for Lises forståelse findes i aau-4 begrundelse for valg af indsats, at 'hjemgive': *"Moderen er stoffri, har en indtægt, er ude af misbrugsmiljøet. Der er et godt samarbejde mellem de biologiske forældre. Det fremgår af casen at der er et godt forhold mellem de biologiske forældre og barnet. Dog mangler der udtalelse fra barnet omkring hvordan hun føler relationen er til hendes biologiske forældre"*. Citatet illustrerer at aau-4's samlede forståelse af Lises situation begrundes med fokus på interaktionerne mellem mennesker, både i forhold til 'godt samarbejde mellem de biologiske forældre', 'godt forholdet mellem forældre og barn'. Det er samtidig afgørende at indhente informationer om Lises følelser omkring relationen til forældrene. Det er igen i samspil med Lise at problemforståelsen konstrueres. På trods af, at ucl-3 i besvarelsen angiver, at den mest alvorlige problemstilling i forhold til Lises situation er *"Misbrugsforældre"*, har valgt at 'genanbringe Lise i en ny plejefamilie' og vurderet Lise 'i høj grad' er et risikobarn', vil hun være villig til at hjemsende Lise til moderen, hvis Lise selv synes at det er en god ide. I ucl-3's begrundelse for at Lise skal inddrages i sagsbehandlingen, skriver hun: *"Snakke med Lise angående*

om hvad hun selv tænker om de her mennesker (hendes biologiske forældre) og hvis Lise selv siger at det er dem hun vil hjem og bo ved, så skal det afprøves.“. Hun er her optaget af de forskellige situationsdefinitioner, der udspiller sig mellem hende, Lise og forældrene, hvilket er et kendetegn ved interaktionisme i socialt arbejde. Ucl-3's interaktionistiske forståelse af Lises situation adskiller sig fra AAU's forståelse ved, at hun ikke fremhæver de positive informationer ved forældrenes nuværende situation, men i stedet fremhæver forældrenes fortid, som 'misbrugsforældre'. De fire besvarelser inden for det interaktionistiske perspektiv, vil alle være villige til at hjemgive Lise til moderen, hvis Lise selv synes at det er en god ide.

Psykodynamisk:

Vi har kodet 13 studerende inden for det 'psykodynamiske perspektiv', hvoraf 12 studerende har valgt at 'genanbringe' og 1 studerende har valgt 'andet' som indsats i Lises situation. De studerende argumenterer for genanbringelse ud fra deres viden om, hvordan ustabile omsorgsmiljøer påvirker børns mulighed for udvikling. Begrundelserne har fokus på forskellige risikofaktorer, og fremhæver hvordan forhold som forældrenes tidligere misbrug og deres sporadisk kontakt til Lise, påvirker Lises psykosociale udvikling.

For eksempel begrundet aau-5 sit valgt af indsats at 'genanbringe' med følgende "*Forholdet til mor og far har været sporadisk. Mor og far kan ikke tilbyde stabilt omsorgsmiljø.*". Hun beskriver videre i forhold til den mest alvorlige problemstilling i Lises situation at "*Ustabiliteten, utrygheden kan udvikle sig til en psykisk lidelse. Dette skal undgås*". Aau-5 har fokus på, hvordan ydre pres kan skabe utryghed hos Lise, og at det kan medføre at Lise udvikler en psykisk lidelse. Her har hun en forståelse af Lises situation, som både indeholder en systemteoretisk forståelse af Lises kontekst, og en psykodynamisk forståelse af Lises indre processer. Vi har kodet aau-5 indenfor psykodynamiske perspektiv, da problemforståelsen af Lises situation er med opmærksomhed på hvordan Lises psykiske udvikling påvirkes af omsorgsmiljøet. En anden studerende, aau-6, begrundet sit valg af indsats at 'genanbringe' med følgende "*Forældre har haft positiv fremgang i deres livssituation, men har stadig en meget ustabil hverdag, hvilket ikke gavner Lise. Lise vil vende tilbage til sit tidligere reaktionsmønster, og får derfor ikke mulighed for at opnå samme redskaber og muligheder som andre børn og unge*". Citatet indeholder en forståelse af, at årsagen til Lises håndtering af sin nuværende situation, skal findes i Lises tidligere erfaringer, da hun blev omsorgssvigtet. Det tidligere reaktionsmønster må antages at henvise til beskrivelsen af Lise fra før hun blev anbragt, da Lise var

2½ år. Aau-6 har her en forståelse af, at Lises mulighed for udvikling påvirkes af Lises egne indre ressourcer. Lise kan opnå *“redskaber og muligheder”* som andre børn og unge. Redskaber henviser igen til Lises indre, og den måde Lise har mulighed for at håndtere problematiske situationer. Tidligere ubearbejdede, konfliktfyldte erfaringer bliver her særlig vigtige i aau-6's problemforståelse af Lises situation. Aau-6 lægger vægt på at Lise vil vende tilbage til hendes tidligere reaktionsmønster, når Lises *“indre”* kompetencer skal håndtere den nuværende situation. Et kendetegn ved det psykodynamiske perspektiv er, at den professionelle har stor definitionsmagt på problemforståelsen, da det *“ubevidste”* og *“ubearbejdede”* antages at spille en stor rolle for klientens handlinger, tanker og følelser (Hutchinson & Oltedal, 2006). Det afspejles også i aau-6's begrundelse for, hvorfor hun ikke vil inddrage Lise i sagsbehandlingen. Det begrundes aau-6 med følgende: *“Bl.a. grundet hendes alder, men ligeledes pga. ikke bebyrde Lise, men inddrage hende til hendes behov, så Lise stadig ved hvad der vil ske”*. Her argumenterer aau-6, at hun ikke ønsker at *“bebyrde”* Lise, men i stedet orienterer Lise om, *“hvad der vil ske”*. Aau-6 gør her brug af sin definitionsmagt af Lises situation til at undlade at inddrage Lise, ud fra en forståelse af, at Lise ikke kan håndtere presset. Det er individet Lise, der er i fokus.

Ucl-2 trækker på sin faglige viden om barnets behov for stabile rammer og stabile omsorgspersoner i forhold til barnets udvikling i sin besvarelse. Hun skriver følgende begrundelse for at *‘genanbringe’*:

ucl-2: “Lises forældre er udsat på flere områder. Herunder det økonomiske og sociale kapitaler. Deres nuværende livssituation er på vej i en positiv retning, dog fortsat ustabil, blandt andet med tilbagefald i deres misbrug. Jeg vil ikke anbefale at Lise bringes hjem til de biologiske forældre. Lise er ud fra den begrænset viden, en sårbar pige, med behov for stabile rammer og omsorgspersoner, der kan rumme en usikker og sårbar pige. I kraft af at Lises bo situation ser ud til at skulle ændres må man yderligere forvente en reaktion fra Lise. Jeg ser umiddelbart, ud fra den nuværende viden, ikke Lises forældre i stand til at varetage omsorgen for et utrygt barn, der står for at miste hendes nærmeste tilknytning, og netværk. Da Lises forældre har haft kontakt til Lise, vil jeg anbefale at der fortsat holdes kontakt, men at Lise anbringes i ny plejefamilie, men viden og ressourcer om hvad en usikker tilknytning, svigt, og sårbarhed gør ved børn. Plejefamilien skal selv være stabile i deres ressourcer, så de kan rumme en 8-årige pige med væsentlige udfordringer “.

Ucl-2 fokuserer her på flere forskellige dele af Lises psykiske udvikling. Lise beskrives som et usikkert, sårbart og utrygt barn. I hendes forståelse af Lises fremtidige behov fremhæves Lises tidligere samspilserfaringer, tidligere oplevelse af svigt, og at Lise er en pige med væsentlige udfordringer. Ucl-2's problemforståelse af Lises situation indeholder en psykodynamisk forståelse af, at det er Lises indre, der har betydning. Det gælder både i forhold til hendes faglige skøn af de biologiske forældrenes manglende kompetence til at "rumme" Lise, og i hendes skøn af at "*den nye plejefamilie skal være stabile i deres ressourcer*", så de "*kan rumme*" Lise. Det er afgørende for ucl-2's skøn, at den nye plejefamilie, har viden om, hvad en usikker tilknytning, svigt og sårbarhed gør ved børn. I forhold med spørgsmålet om, hvilke forventninger til genanbringelse hun har, begrundet ucl-2 med: "*I første omgang forventer jeg en forværring af Lise egen reaktion, og hendes evne til at knytte sig. Løsningen er dog valgt ud fra hvad jeg mener giver Lise de bedste muligheder for at håndterer hendes situation på sigt. Samt skabe nye stabile omsorgspersoner.*". Citatet illustrerer igen at ucl-2 har fokus på Lises forværring af de indre processer. I begrundelsen er der både fokus på Lises evne til at knytte sig og Lises reaktion, der tidligere blev beskrevet som utryg, usikker og sårbar. Derudover er formålet med at genanbringe Lise, ifølge ucl-2, at det på sigt giver Lise de bedste muligheder for at håndterer hendes situation. Her har hun en forståelse af at Lises mulighed for udvikling påvirkes af Lises egne indre ressourcer.

De øvrige besvarelser inden for det psykodynamiske perspektiv fokuserer på, forældrenes tidligere misbrug og at Lise er en utryg pige, der har brug for stabile omsorgspersoner og trygge rammer. For eksempel begrundet ucl-1 at 'genanbringe' med følgende: "*Forældrene virker ikke stabile nok til at kunne varetage forældreskabet/omsorgen for Lise, da forældrene kun har været stoffrie i kort tid og er faldet tilbage til stofmiljøet*" og at hun ikke ønsker at inddrage Lise i sagsbehandlingen med "*Lise er som udtalt en meget utryg pige, der stadig vil have svært ved at tilknytte sig de voksne. Hun virker ikke til at være moden i forhold til hendes alder med at blive hørt. Hun er ikke interesseret i sine forældre, når hun ser dem, så tænker ikke at det vil være relevant til at Lise bliver inddraget*". Ucl-4's besvarelse har fokus på at Lise er en utryg pige, der har brug for stabilitet. At Lise stadig "*vil have svært ved at tilknytte sig de voksne*" indeholder en forståelse af, at det er Lises valg, evner eller vilje, der er styrende for, om Lises tilknytter sig omsorgspersoner. Ucl-4's beskrivelse af Lise indeholder en psykodynamisk forståelse af Lises situation, der har fokus på, hvilket socialt miljø Lise har brug for, for at kunne udvikle sig. Der er i alt tre studerende der ikke ønskede at inddrage Lise i sagsbehandlingen i vignetundersøgelsen. Alle sammen inden for det psykodynamiske perspektiv. I

alt ønsker 12 ud af 13 studerende at genanbringe Lise i en plejefamilie. Problemforståelse er forholdsvis ens blandt besvarelsene inden for det psykodynamiske perspektiv. Her argumenteres ud fra den forståelse, at en genanbringelse vil give Lise mest tryghed, og på sigt give Lise de bedste muligheder for at kunne håndtere sin situation. Besvarelsene har fokus på individet Lise.

Systemteoretisk:

Vi har kodet 12 studerende inden for det 'systemteoretiske perspektiv', hvor syv studerende har valgt 'andet' og fire studerende har valgt at 'hjemgive' og en studerende har valgt 'genanbringe'. De studerende har i deres begrundelser for valg af indsats fokus på, at den nye situation er en stor omvæltning for Lise. De studerende, der har valgt 'andet' eller 'genanbringe' fremhæver Lises netværk samt flere risikofaktorer ved de biologiske forældre, især forældrenes manglende netværk. De studerende, der vil 'hjemgive', fremhæver forældrenes stoffrihed og positive udvikling og Lise netværk.

For eksempel begrundet aau-7 sit valg af indsats 'andet' med følgende:

aau-7: "Jeg synes, jeg mangler yderligere information om i hvilket omfang man har prøvet at hjælpe og støtte plejefamilien til at kunne beholde Lise. Bare at hjemgive Lise til moderen uden videre finder jeg risikabelt, det beskrevne taget i betragtning. Ustabil indtægt, moderen har ikke været længe ude af sit stofmisbrug, der er mangel på netværk. Ny plejefamilie for Lise er en risikabel løsning, set ud fra i det beskrevne, at selvom Lise har været forholdsvis længe ved sin nuværende plejefamilie, så er hendes ressourcer og mestringsstrategier fortsat ikke optimale i forhold til at kunne beskytte sig selv på ordentligt vis."

I begrundelsen bruger aau-7 sin faglige viden om hvordan barnets udvikling hænger sammen med opvækstmiljøet. Hun har fokus på, hvordan "*man har prøvet af hjælpe og støtte plejefamilien til at kunne beholde Lise*". Citatet indeholder en systemteoretisk forståelse af Lises mulighed for udvikling, hvor fokus er på, at det er de miljøer Lise indgår i, der har betydning for Lises udvikling. Samme fokus på at understøtte Lises mulighed for at fastholde kontakten til sit tidligere netværk findes hos dem, der vil hjemgive. De fremhæver dog, de mere positive informationer om forældrene i sagsbeskrivelsen. For eksempel begrundet aau-8 sit valg af indsats, at 'hjemgive' med at: "*Forældre har forandret sig - stoffrie og har ikke kontakt til dette netværk. De har krav på at deres datter, og*

hun har krav på samvær med hendes biologiske forældre. Om forældre er skilt og på kontanthjælp er sagen ligegyldigt. Både forældre og barn skal have hjælp til ny omvæltning. Vigtigst er om barn forbliver på samme skole med velkendte lærere, pædagoger og kammerater“. Her underbygger aau-8 sin magt til at fortolke og iværksætte loven overfor Lise og hendes forældre med udgangspunkt i sin systemteoretiske forståelse af Lises situation. Hun lægger vægt på forældrene forandringsproces, og fremhæver at de har *“forandret sig - stoffrie og har ikke kontakt med dette netværk”*, og derfor har de *“krav på deres datter”* og Lise *“har krav på samvær med hendes biologiske forældre”*. Hendes blik er rettet mod at understøtte Lises omsorgsmiljøer, så hun kan fastholde kontakten med sit nuværende netværk. Hendes arbejde retter sig mod at hjælpe familien i den nye situation samt sikre at Lise fortsat *“forbliver på samme skole med velkendte lærere, pædagoger og kammerater”*.

Der findes også eksempler på, hvordan de studerendes problemforståelse af Lise situation konstrueres gennem deres systemteoretiske forståelse af, hvad forældrenes (manglende) netværk betyder for et barns udsathed. For eksempel i de studerendes begrundelse af, hvilken risikofaktor, de vurderer, er den mest alvorlige i forhold til Lises situation:

“Forældrenes netværk kan gøre det svært at få en velfungerende hverdag for Lise. “

(ucl-5)

“Intet netværk.”

(ucl-6)

“Tidligere historik m. misbrug. Ringe kontakt m. netværk. Forsørgelsesgrundlag.

Kendskab til barnet som helhed.”

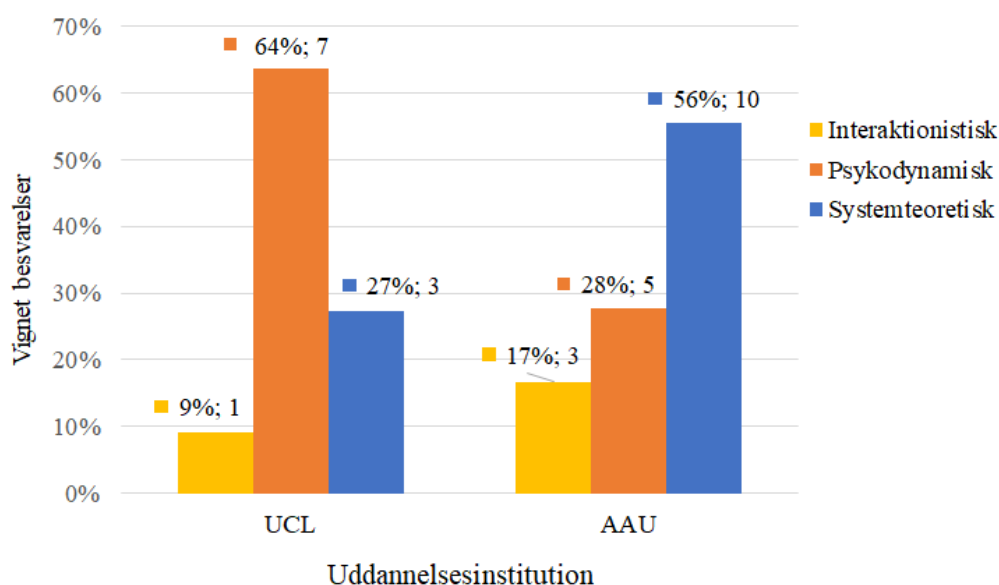
(ucl-7)

Fokus rettes her på forældrenes samspilkompetencer, og ikke på deres individuelle forældrekompetencer, såsom deres evne til at mentalisere eller affektregulere. Samme netværkstænkning findes i ucl-5 begrundelse for valget af indsats, ‘andet’: *“Andet da der er behov for at Lise, stadigvæk kan være i kontakt med venner og plejefamilien, da hun har opnået en stabil hverdag. Den skal ikke påvirkes for meget. Så der skal laves en løsning, hvor det er bedst for barnet“.* Igen rettes fokus på netværksgrupper. Her argumenterer ucl-5 for, at Lises fremtidige udvikling i høj

grad afhænger af det sociale netværk, der findes omkring hende. Begrundelserne for valget af indsats sker gennem en netværkstækning, men hvor problemforståelse er relativ forskellig blandt besvarelsene inden for det systemteoretiske perspektiv. De studerende, der har valgt 'andet' eller 'genanbringe', hæfter sig ved forældrenes manglende netværk, der anses som en risikofaktor, mens de studerende, der ønsker at 'hjemgive', hæfter sig ved forældrenes positive udvikling, der anses som en beskyttelsesfaktor. Dog har alle fokus på at understøtte Lises mulighed for at holde kontakten med sit nuværende netværk.

5.2.2 Delkonklusion

På baggrund af vores kodning af de forskellige besvarelser fra vignetten har vi udarbejdet nedenstående figur 6, der illustrerer inddelingen efter teoretisk perspektiv i procent og antal på henholdsvis UCL og AAU. Vi har identificeret besvarelser, der lå inden for det interaktionistiske-, det psykodynamiske- og systemteoretiske perspektiv på begge uddannelsesinstitutioner. Procentdelen inden for hvert perspektiv på uddannelsesinstitutionerne er forskellig. For eksempel ligger 64% af besvarelsene fra UCL inden for det psykodynamiske perspektiv, mens det gælder 33 % af besvarelser fra AAU. Det skyldes blandt andet at flertallet af de studerende på UCL var mere orienteret mod Lises indre og Lises behov for trygge rammer. De studerende, hvis problemforståelse lå inden for det psykodynamiske perspektiv, fremhævede blandt andet at Lise var "sårbar" og "utryg".

Figur 6: Vignettebesvarelser i forhold til perspektiver

Figur 6 viser yderligere at det mest dominerende teoretiske perspektiv på AAU var det systemteoretiske perspektiv, hvor 50 % af besvarelsene lå indenfor. Det skyldes blandt andet at flertallet af de studerende på AAU var mere netværksorienterede i deres skøn af Lises situation. De studerende, hvis problemforståelse lå inden for det systemteoretiske perspektiv, fremhævede Lises netværk som afgørende for deres handlingsorientering.

Vi har også udarbejdet tabel 3, der viser hvordan fordelingen inden for hvert perspektiv er i forhold til valgt indsats. Selvom der inden for det interaktionistiske perspektiv og det systemteoretiske perspektiv er spredning i de studerendes valgte indsats, viser vores analyser, at de studerende i høj grad, inden for hvert perspektiv, arbejder på samme måde med Lise og hendes familie, og i høj grad ønsker at igangsætte samme foranstaltning. Inden for det interaktionistiske perspektiv, var der på tværs af UCL og AAU, vilje til at hjemsende Lise, hvis Lise selv ønskede det. Inden for det psykodynamiske perspektiv ønskede 12 ud af 13 at genanbringe Lise, ud fra den forståelse at det ville skabe mest tryghed og stabilitet for Lise, svarende til 92%. Her er opmærksomheden rettet mod at ustabilitet og utryghed kan give anledning til psykiske problemer hos barnet.

Perspektiv	Indsats i % (antal)		
	Genanbringe	Hjemgive	Andet
Interaktionistisk	25% (1)	50% (2)	25% (1)
Psykodynamisk	92% (12)	0% (0)	8% (1)
Systemteoretisk	8% (1)	33% (4)	58% (7)

Tabel 3: Perspektiver i vignetbesvarelsene

Inden for det systemteoretiske perspektiv var der større spredning blandt de studerendes valg af indsats. Det skyldes at, de studerendes netværkstækning var rettet mod forskellige oplysninger i sagsbeskrivelsen. Alle dog rettet mod at understøtte Lises mulighed for at fastholde kontakten til sit nuværende netværk.

Vi kan på baggrund af vores analyse af de studerendes besvarelser konkludere, at de studerende fra AAU og UCL har forskellige problemforståelser i deres besvarelser i vignetundersøgelsen. Størstedelen af besvarelsene fra AAU indeholder problemforståelser inden for det systemteoretiske perspektiv, mens størstedelen af besvarelsene fra UCL indeholder problemforståelser indenfor det psykodynamiske perspektiv. Problemforståelsen inden for hvert teoretisk perspektiv er retningsgivende for de studerendes valg af indsats, og påvirker hvilke forståelsessammenhænge de studerende italesætter i deres skønsudøvelse.

5.3 Analysedel 3: Interview

I dette afsnit vil vi analysere hvordan de studerende kategoriserer forskellige problemstillinger i Lises situation gennem udtalelser fra interview med de studerende.

Vi vil analysere de fire interview, der blev lavet på baggrund af de studerendes vignetsvar. To interview med studerende fra UCL, og ligeledes to interview med studerende fra AAU. Alle fire studerende gav interview over telefon efter at have gennemført vignetundersøgelsen. Vi ønskede med interviewene at indsamle viden om den kategoriseringsproces der sker, når de studerende skal bruge deres faglige skøn til at træffe afgørelse om, hvilke problemstillinger i Lises situation, de finder er relevante og hvorfor. De studerendes kategoriseringen konstrueres i forskellige kontekster, hvor flere forskellige sammenhænge bliver relevante, når de studerende for eksempel skal oversætte abstrakte politiske kategorier som “behov for en forebyggende foranstaltning” eller “behov for en anbringelsesforanstaltning” i den konkrete situation. Det gælder både i forhold til den professionelle kontekst, hvor de studerende trækker på deres faglige viden om børne- og ungeområdet eller i den sociale og symbolske kontekst, hvor de studerende trækker på deres egne og mere private forståelser af normalitet og ønsket adfærd (Harrits & Møller, 2015).

I vores analyse af interviewene, har vi fundet, at de studerende i mindre grad anvender faglige begreber i deres argumentation. I stedet italesættes deres forståelsessammenhænge gennem deres kategoriseringer, hvor forskellige informationer kobles i forhold til deres problemforståelse. Den måde, de studerende kategoriserer sagen på, trækker på forskellige kontekster, hvor de studerendes problemforståelse inden for et teoretisk perspektiv via det faglige skøn omsættes til den konkrete kategorisering og handlingsorientering i Lises situation. Det vil vi løbende illustrere gennem udvalgte citater fra interviewene. Her vil vi fremhæve, hvordan de studerende kategoriserer forskellige problematikker i Lises situation, og hvordan vi har kodet kategoriseringen.

De studerende, der deltog i interviewene, repræsenterer på begge uddannelser, det mest dominerende teoretiske perspektiv på deres uddannelse. Det betyder at de to aau-studerende primært italesætter forståelsessammenhænge, der ligger inden for det systemteoretiske perspektiv i både vignet og interview, mens de to ucl-studerendes forståelse ligger inden for det psykodynamiske perspektiv i både vignet og interview. De studerende vurderer sagen forskelligt, og italesætter gennem argumenter og refleksioner forskellige problematikker i sagen. Overvejende argumenterer de to aau-studerende med udgangspunkt i forældrenes eller omgivelsernes forhold, mens de to ucl-studerende overvejende

argumenterer med udgangspunkt i Lises forhold. Deres kategorisering i den professionelle kontekst, hjælper dem her, til at sondre mellem relevante og ikke relevante oplysninger i sagsbeskrivelsen, hvor de efterfølgende anvender de relevante oplysninger og forståelsessammenhæng, i deres sociale og symbolske kategoriseringer. Vi starter med at analysere, de to interview fra AAU og efterfølgende de to interview fra UCL.

5.3.1 Aalborg Universitet

Vi har i analysen af de to interview fra AAU valgt at kode problemforståelsen inden for det 'systemteoretiske perspektiv'. Det betyder, at aau-1 og aau-2, ligesom størstedelen af vignettebesvarelsene fra AAU, lægger mest vægt på det samspil, der foregår mellem Lise og hendes omgivelser, når de italesætter sagens problemstillinger og dens videre forløb. Samtidig understreger de studerende, at det er de mennesker, der er omkring Lise, der kan begrænse eller udvikle hende. I de to interview fra AAU er det primært de ydre påvirkninger, processer og systemer, der fremhæves som betydningsfulde i de studerendes kategorisering af de forskellige faktorer i sagen.

Vi vil nu fremhæve udvalgte eksempler, der illustrerer hvordan aau-1 og aau-2's problemforståelse har betydning i deres professionelle kategorisering af 'Lises indre ressourcer'. I kategorien 'Lises indre ressourcer' ligger de studerendes kategorisering af blandt andet resiliens, tilknytningsvanskeligheder samt behov. Kategoriseringen er i begge tilfælde kodet som en *professionel kategori*. Det er de, fordi de studerende i deres faglige skøn af Lises udvikling, trækker på deres faglige viden om barnets udvikling, og vægter for eksempel problemstillingen omkring tilknytningsvanskeligheder som betydningsfuld, når de skønner hvilken indsats, der er den rette i Lises situation.

Udtalelser fra interview med aau-1:

aau-1: "Sådan mellem linjerne, der lyder det jo ikke til at Lise har de største mestringsstrategier. Så hun mangler jo noget resiliens. Mangler noget modstandskraft. Og det skal man jo ikke søge at forværre."

Interviewer: "Nej, hvordan kunne man undgå det?"

aau-1: "Det var at bibeholde Lise der, hvor hun er nu, hvor hun er tryk."

Samt

aau-1: "Hun er et sted nu, hvor det er trygt og det er stabilt for hende. Og det er nogen, der kan finde ud af at yde den omsorg, som hun har behov for. Ved at flytte hende derfra, det er usikker grund for hende. For hun er utryg ved fremmede mennesker. Og som jeg læser casen, så er hendes forældre faktisk også fremmede for hende. Fordi det er så sporadisk, hvordan de ses. Så uanset om det er hendes forældre eller en ny plejefamilie, så er det tilbage til status quo. Og vil nok komme til at opleve nogle voldsomme reaktioner ved hende."

Interviewer: "Ja, kan du uddybe det lidt? Altså, hvordan tror du denne her nye situation vil forandre Lises situation?"

aau-1: "Jamen, hun er jo lidt ældre nu, Så hvis man udsætter hende for noget, hun ikke har lyst til. Altså enten så kan hun gå hen og blive introvert, eller også så kan hun gå i den anden grøft, og så blive udadreagerende. Hun kan også få andre symptomer, i retning af PTSD, alt efter hvor voldsomt, det er for hende."

(Interview nr. 3)

Udtalelser med aau-2:

aau-2: "Men hun vil, altså hun har nogle ret store. Hun har nogle klare tilknytningsproblemer, ikke også? Hun kan godt få, hun kan eksempelvis godt få nogle problemer i forhold til et parforhold og sådan nogle ting. Men sociale problemer, behøver hun ikke nødvendigvis at få, men hun er i risikogruppen, det er hun. Fordi hun har været udsat for svigt, og hun er også, da hun bliver fjernet, har hun jo også været udsat for nogle ting der, der jo nok så har sat sig nogle spor i hende, ikke også? Hun har også nogle kognitive vanskeligheder, men det betyder ikke at de ikke kan trænes op."

(Interview nr. 4)

Indenfor den professionelle kategorisering, bruger de studerende, deres viden om barnets udvikling, til at kategorisere for eksempel adfærd og omsorgsmiljø. I deres kategorisering fremhæver de, fra omgivelsernes perspektiv, forskellige oplysninger, når de italesætter Lises udvikling. Fokus er på Lises omgivelser, hvordan omgivelserne nok vil "komme til at opleve nogle voldsomme reaktioner ved hende" (Interview nr. 3), og hvordan omgivelserne kan understøtte Lises mulighed for udvikling.

Her præsenteres en forståelse af, at Lise ikke har taget varig skade, men at omgivelserne har mulighed for at støtte Lises udvikling, så "*sociale problemer, behøver hun ikke nødvendigvis at få*" (interview nr. 4). Kategorisering indeholder en problemforståelse af, at resiliens og tilknytningsvanskeligheder er foranderlige og påvirkelige. Aau-1 og aau-2 har fokus på omgivelsernes betydning for Lises udvikling, samt en forståelse af at Lises sociale og kognitive vanskeligheder kan "*trænes op*" (interview nr. 4). Citaterne illustrerer en problemforståelse inden for det systemteoretiske perspektiv, hvor fokus rettes mod, at Lises udvikling sker gennem ydre påvirkning, hvor omgivelserne har afgørende betydning for udviklingsprocessen. Denne forståelse findes ligeledes i de studerendes pensumlitteratur om barnets udvikling, hvor Kvello's teori først fremhæver, at barnets samspilserfaringer er betydelig vigtigere end de personlige karakteristika, både for barnets tilknytningsmønster og barnets udvikling, og for det andet fremhæver teorien, at resiliens og barnets mestring afhænger af summen af beskyttelsesfaktorer i barnets omgivelser (Kvello, 2013). Kvellos teori er også analyseret i delanalyse 1.

Vi vil nu fremhæve udvalgte eksempler, der illustrerer hvordan aau-1 og aau-2's symbolske kategorisering af 'forældrekompetencer' trækkes på af flere forskellige vidensformer i forskellige kontekster:

Udtalelser fra aau-1:

Interviewer: Først, så vil vi godt høre lidt om sådan dine umiddelbare tanker om Lises situation, når du har læst sagsbeskrivelsen?

aau-1: "Jamen, at den er meget usikker, meget ustabil lige nu. Hendes forældre ser jeg ikke som umiddelbart som egnede for at skulle have hende hjem på nuværende tidspunkt. Det har været for ustabil. Deres liv."

Interviewer: Kan du sætte lidt flere ord på hvad det er, der får dig til at sige, at de har en ustabil situation?

aau-1: "Jamen altså, noget af det vi lærer, det er jo det, at børn er i risiko ved forældre som er på offentlig forsørgelsesydelse. Og deres arbejdssituation har været med sporadisk, og hvad det er der er årsagen til at de ikke kan passe et arbejde, det ved jeg

ikke. Men det er jo ikke... Det ville ikke være til gavn for Lise at vokse op i sådan noget, for hun har jo udfordringer i forvejen”.

(Interview nr. 3)

Aau-1 argumenterer her for, at forældrenes manglende stabilitet gør, at hun ikke skønner dem som “egnede” til at kunne hjemtage Lise, blandt andet fordi, de er på “*offentlig forsørgelse*”. Hun reflekterer efterfølgende over, hvorvidt Lises forældre har “*ressourcerne og mestringsstrategierne der skal til*” i forhold til at kunne håndtere Lises reaktion ved en hjemsendelse (Interview nr. 3). Aau-1’s kategorisering af forældrenes ressourcer er i denne forbindelse en *symbolsk kategorisering*. Det skyldes at problemforståelsen i aau-1’s kategorisering italesættes gennem hendes kategorisering af forældrenes situation på overførselsindkomst, som værende “*et ustabilt liv*”, og hendes sammenkobling til, hendes bekymring omkring, hvorvidt “*forældrenes har ressourcer eller mestringsstrategier til at kunne varetage Lise*”. Hvis aau-1 udelukkende havde begrundet forældrenes arbejdssituation, som den udslagsgivende kategorisering for hendes valg af indsats, havde hun foretaget en *social kategorisering* af Lises forældre. Men i det hun sammenkæder det karakteristisk “at være på overførselsindkomst” med skepsis og tvivl overfor forældrenes ressourcer og mestringsstrategier, bliver det en symbolsk kategorisering, da den udspringer fra aau-1’s normative kontekst, og forståelse af at forældre bør have et arbejde, hvis deres ressourcer og mestringsstrategier skal skønnes ‘gode nok’ til at Lise kan hjemtages. Forældrenes kompetencer nævnes ikke i vignetten (se bilag 1). Når aau-1 fremhæver at det, at være på overførselsindkomst, er en risikofaktor ved forældrenes kompetencer, gør hun det ikke med henvisning til viden om, hvordan familiens økonomiske ressourcer påvirker familiens situation, eller hvilke mentaliserings eller affektregulerende evner forældre skal besidde i samværet med Lise. Problemforståelsen i aau-1’s kategorisering trækker i højere grad på praksisviden, hvor hendes symbolske kategorisering via skønnet omsættes til en bekymring for forældrenes kompetencer i en normativ kontekst, hvor det at være på overførselsindkomst i sig selv er grund til bekymring.

Et andet eksempel på aau-1 og aau-2 kategorisering af forældrekompetencer, illustrerer at de ikke er fastlåste i deres problemforståelse af forældrene. Aau-1 og aau-2 påpeger i interviewene et muligt forløb hvor rammerne omkring Lise skal støttes med tanker om Lises udviklingsmuligheder og potentielle hjembringelse:

aau-1: ”Der skal peges på nogle gode løsninger, specielt i en situation for en som Lise (...) jeg tænker da også, at kunne man bidrage med noget støtte i plejefamiliens hjem, så kunne man gå ind og begynde at arbejde lidt mere med forældrene. Og så kunne man finde ud af, om de på sigt kunne blive ressourcestærke nok, til at kunne varetage hende derhjemme.”

(Interview nr. 3)

Samt

aau-2: ”Altså formålet med at genanbringe, det er sådan set ikke, at hun ikke skal være ved forældrene. Det er sådan set ikke det, der er formålet med det. Formålet med det er, at det er i barnets bedste. Igen, det er altid i barnets bedste. Og jeg er ikke helt sikker på, at det er i barnets bedste at komme hjem til forældrene igen (...) jeg tænker, at i og med at de jo er stoffri, og de viser de har været stoffri, så skal de selvfølgelig også have chancen for at have noget mere samvær med hende.

Interviewer: Okay, det ville du arbejde hen imod. Ville du arbejde hen imod sådan en hjemgivelse på sigt, eller hvordan?

aau-2: ”Det kan jeg ikke svare dig på. For det afhænger fuldstændig af, hvordan det her forløber.”

(Interview nr. 4)

De studerendes kategorisering trækker her på forskellige kontekster, hvor de studerendes problemforståelse illustreres i den professionelle kontekst inden for det systemteoretiske perspektiv, som en viden om, og en forståelse af, at risikofaktorer ikke er låste enheder i en sag. Risikofaktorer kan udvikles og understøttes i samspil mellem mennesker og omsorgsmiljø.

De studerendes symbolske kategorisering foretages her i en normativ kontekst, hvor det opleves som ønskværdigt, hvis forældrene på sigt *”fik chancen for mere samvær med Lise”* (Interview nr. 4), eller *”at Lise potentielt hjembringes på sigt”* (Interview nr. 3). Forældrenes skønnes *”værdige”* til at få en ny chance med Lise, på grund af deres positive udvikling, som *”stoffri”*. Det systemteoretiske perspektiv omsættes her, via det faglige skøn, til handling og et fokus, der retter sig mod at understøtte forældrenes udvikling for fortsat positiv forandring, så de på sigt *”bliver ressourcestærke nok til at*

kunne varetage hende derhjemme". Det er et fagligt skøn, der er formet af teorier, der fokuserer på omgivelsernes påvirkning for børns udvikling, idet en risikofaktor af Lises omsorgspersoner via ydre påvirkning kan forandres til en beskyttende faktor. Det indeholder samtidig en forståelse af, at Lises udvikling i høj grad afhænger af det miljø hun indgår i. Fokus er fortsat på Lises omgivelser.

Det er altså en kategorisering og en argumentation der ligger inden for det systemteoretiske perspektiv, da det er en forståelse af at de omkringliggende systemer, og deres påvirkning af Lise, har afgørende betydning for Lises fremtid. Gennem de studerendes pensumlitteratur, bliver de studerende, som det er præsenteret i analysedel 1, præsenteret for flere tekster, inden for det systemteoretiske perspektiv, blandt andet af Hundeide:

"I stedet for at se taberkarrierer som en direkte afspejling af individuelle færdigheder og manglende karakteregenskaber hos den enkelte, kan man se dem som en konsekvens af negative socioøkonomiske udviklingskarrierer og identitetsbilleder, som bestemte personer 'kvalificerer sig til' i kraft af vanskelige livsvilkår, de er vokset op under."

(Hundeide 2008)

De studerende trækker på viden om omgivelsernes betydning for et individs udviklingsmuligheder, i deres kategorisering af 'forældrekompetencer'.

Tager vi udgangspunkt i de ovenstående eksempler på kategoriseringer, har vi illustreret at de to studerende fra AAU i deres kategoriseringer, har en problemforståelse af, at det er Lises omgivelser, der skal understøttes og udvikles, for at danne den bedst mulige indsats i forhold til Lise. De italesætter flere mulige indsatser i sagen, og lægger begge op til et forløb hvor flere aspekter skal understøttes og vurderes, inden der træffes afgørelse. De italesætter desuden begge i deres kategorisering, sagsbehandlingen som en proces, som systemteoretisk perspektiv ligeledes fordrer.

5.3.2 University College Lillebælt

Vi har i analysen af de to interview fra UCL valgt at kode deres svar inden for det psykodynamiske perspektiv. Det skyldes at ucl-1 og ucl-2, ligesom størstedelen af UCL's besvarelser af vignetundersøgelsen har mest fokus på, hvordan tidligere forhold har påvirket Lises psykiske tilstand. I deres arbejde med familien, er det Lises indre processer, der er i fokus og fremhæves af de to ucl-

studerende i interviewene. Begge ucl-studerende italesætter Lises vanskelighederne, som konsekvenser af hendes barndom, der var præget af svigt og forældrenes stofmisbrug. Desuden fremhæves det, fra Lises perspektiv, at det uanset hvilken foranstaltning der vælges, vil føles som et endnu svigt for Lise.

Vi vil nu fremhæve udvalgte eksempler, der illustrerer hvordan ucl-1 og ucl-2's problemforståelse har betydning i deres professionelle kategorisering af 'Lises indre ressourcer'. I kategorien 'Lises indre ressourcer' ligger de to ucl-studerendes kategorisering af Lises tilknytningsvanskeligheder, som i modsætning til de to AAU-studerendes forståelse, italesætter tilknytningsvanskelighederne, som en iboende belastning hos Lise. Vi har kodet 'Lises indre ressourcer', som en professionel kategori, da de to ucl-studerende skøn foregår i den professionelle kontekst, hvor de gør brug af deres viden om betydningen af børns tilknytning i forhold til barnets psykiske udvikling. I deres kategorisering fremhæver de studerende relevante oplysninger fra Lises perspektiv, når de italesætter hvordan den nye situation vil opleves eller føles for Lise.

Et eksempel på dette fra interview med ucl-1:

Interviewer: "Når du vurderer Lise som et risikobarn, hvad er det så for nogle tanker der ligger bag ved den vurdering?"

ucl-1: "Jamen, altså grundlæggende så er det jo hendes i forvejen, altså hendes opvækst og den ustabile livsform hun har haft, og de omsorgssvigt hun har haft, altså på nuværende tidspunkt. Så kan man sige, så er hun egentligt faldet ret godt til i en ny familie. Så min umiddelbare tanke for, om hun var i risiko, det er jo, at hun bliver udsat for endnu et svigt, som hun jo nok uanset vil føle det som værende."

Interviewer: "Ja. Kan du fortælle lidt om hvilke tanker, der ligger bag din risikovurdering af Lise som voksen. Altså om hun vil have sociale problemer senere i livet?"

ucl-1 "Jeg skulle til at sige, det kommer nok ekstremt meget an på hvordan man så får håndteret den her situation med Lise nu. Men jeg kan forestille mig at der kan blive noget med tilknytning, altså tilknytningsmønstre. At turde at knytte sig."

(Interview nr. 1)

Samt interview med ucl-2:

Interviewer: "Når du vurderer Lise som et risikobarn, hvad er det så for nogle tanker der ligger bag ved den vurdering?"

ucl-2: "Der er det jo så jeg tænker, at hun har været ude for et massivt omsorgssvigt, ved at forældrene, de har jo været i misbrug imens hun har været spæd. Så er hun jo så kommet ud til sin plejefamilie (...) Nu ved jeg godt plejeforældrene, hun er blevet syg, og der er den skade det kan give, når et barn skal flyttes til en anden plejefamilie, så er det jo noget tilknytningsvanskeligheder, der kan blive vanskelige også."

Interviewer: Kan du sætte lidt flere ord på det?

ucl-2: Jamen, det er jo, at lige nu der er hun tæt knyttet til plejefamilien, i hvert fald plejemoren, og plejefaren kunne jeg forestille mig. Men lige nu, da som jeg siger, er hun blevet syg plejemoren og kan ikke tage sig at Lise, og så skal hun jo så hen, som jeg ville gøre det, og flytte til en anden plejefamilie. Det er to folk, hun overhovedet ikke kender. Dem skal hun hen og tilknytte sig, og så kan jeg godt blive lidt bekymret for Lise om, om hun overhovedet har lyst til at tilknytte sig. Fordi hun har det frygt for, at » hvis jeg kun skal bo her i to år, så skal jeg knyttes igen, og hvad nu hvis min nye plejemor bliver syg, så skal jeg flyttes igen «."

(Interview nr. 2)

De studerende fra UCL laver i forbindelse med deres kategorisering af Lises indre ressourcer, en *professionel kategorisering*, ligesom de studerende fra AAU gør det. Der er dog en forskel på hvordan problemidentifikationen foretages. Det gør sig blandt andet tydeligt, når de to studerende fra UCL i ringe grad forholder til den nuværende beskrivelse af Lise og hendes forældres situation og udvikling. Ucl-studerende lægger hovedsageligt vægt på de svigt og det stofmisbrug, der fandt sted i fortiden, og hvilke konsekvenser det har for Lises tilknytning, som beskrives som en indre proces i Lise. Det er Lises valg at "tilknytte sig". Deres primære bekymring går på "At turde knytte sig" og om "Lise overhovedet har lyst til at knytte sig" i den nye situation, der fra Lises perspektiv beskrives som "et svigt, som hun jo nok uanset vil føle det som værende" og "den skade det kan give, når et barn skal flyttes til en anden plejefamilie". Citaterne illustrerer en problemforståelse inden for det psykodynamiske perspektiv, hvor fokus er rettet mod Lises indre processer.

Den professionelle kategorisering trækker på viden om, hvordan svigt i barndommen kan påvirke barnets indre, som har afgørende betydning for dets mulighed for udvikling. Denne forståelse findes ligeledes i de studerende pensumlitteratur om barnets udvikling, hvor Stokkebæks teori om udviklingspsykologi fra pensumlitteraturen på UCL.

Stokkebæk blev analyseret i analysedel 1 og kodet inden for det psykodynamiske perspektiv. Stokkebæk skriver:

“Alligevel må det stadig siges at være en af kongstankerne i psykodynamisk teori, at det er meget betydningsfuldt, hvordan man har gennemlevet eller gennemlidt sin barndom. Oplevelser og erfaringer fra den tidlige barndom og de psykiske mønstre, der dermed er blevet dannet i psyken, må ses som grundlaget for den voksnes personlighed samt den psykiske og sociale funktionen.”

(Stokkebæk, 2007)

De studerendes psykodynamiske problemforståelse viser sig flere gange gennem interviewet. Især når ucl-1 begrundet, hvilke faktorer i sagen, der var væsentlige for hendes vurdering: *“Og det jeg har vurderet på, har jo som sagt været på hendes opvækst”* (Interview nr. 1) samt i ucl-2's sociale og symbolske kategorisering af 'Lise som voksen', det trækker på flere forskellige vidensformer i flere forskellige kontekster.

ucl-2: “(...) hun kunne jo egentligt godt, hvad skal man sige, blive socialt anlagt. Hvor hun får sig en rigtig god uddannelse, finder sig en god mand, får børn og lever en normal tilværelse. Men i Lises tilfælde, der frygter jeg lidt, at hendes sociale arv, den er jo ikke god. Der er jeg bange for, at de skader hun har fået som barn, at dem vil hun simpelthen skulle arbejde med senere, i teenage årene og i voksenlivet.”

(Interview nr. 2)

Det bliver tydeligt at den sociale kategorisering af Lises indre ressourcer trækker på psykodynamiske teori, som for eksempel Stokkebæk, når ucl-2 argumenterer for at *“de skader hun har fået som barn, at dem vil hun simpelthen skulle arbejde med senere, i teenage årene og i voksenlivet”*. Den professionelle kontekst retter fokus gennem en psykodynamisk problemforståelse, hvor Lises psyke dannes af barndommens svigt, og at de indre ressourcer kan forstås som en konsekvens af tidlige

påvirkninger. I den normative kontekst, konstrueres ucl-2's sociale kategorisering af Lises sociale arv, hvor hun på baggrund af sin viden om svigt i barndommen italesætter at "*hendes sociale arv, den er jo ikke god*". Når ucl-2 samtidig kategoriserer 'En normal tilværelse' trækkes hun på sin mere private forestilling om, at det gode liv for Lise må indebære, nemlig både uddannelse, mand og barn - en normal tilværelse.

Et andet eksempel, der illustrerer samme problemforståelse findes i kategoriseringen af 'forældrekompetencer'. Både ucl-1 og ucl-2 argumenterer nemlig for, at forældrene ikke har kompetencer til at varetage Lise, ud fra oplysninger om forældrenes fortid, som forældre, der har omsorgssvigtet et barn. Dette selvom forældrenes situation for nu ser anderledes ud, end da Lise blev anbragt. I deres svar til, hvad der enten har gjort det nemt eller svært, at vurderer hvilken indsats, som var den rette, svarer de følgende:

ucl-1: "Lise er i forvejen anbragt på grund af forældrenes stofmisbrug for en ustabil livsform, og herved omsorgssvigt, har selvfølgelig været baggrunden herfor, ikke? (...) det har været svært for mig at lægge vægt på i forhold til forældrenes stofmisbrug, hvorvidt de kunne have en hjembringelse af Lise. Men med de oplysninger jeg har, og den vægt jeg lægger i, hvordan man skal være i stand til at rumme Lise, så har de to ting gjort, at jeg sådan samlet set har sagt at en genanbringelse ville være det bedste."

(Interview nr. 1)

Samt:

ucl-2: "Men det, der gjorde det nemt for mig at vide, det var at hun i hvert fald ikke skulle hjemsendes. At det er bare hvis nu, at moren, eller forældrene, de har været i stofmisbrug. Og fra at hun blev anbragt, der var hun understimuleret og hun var utryg, og havde svært ved at knytte sig til de voksne. Der tænker jeg jo, at når hun allerede er understimuleret før anbringelsen, så vil hun højst sandsynligt også være det igen, hvis det er, hun bliver hjemgivet."

(Interview nr. 2)

I deres kategorisering fremhæves primært oplysninger om forældrenes kompetencer før anbringelsen, som stofmisbrugere, og som forældre, der ikke var i stand til at opfylde Lises behov. Informationerne

om forældrenes nuværende situation, spiller altså en lille rolle i de studerende faglige skøn, hvor deres bekymring retter sig meget om forældrenes fortid, og daværende manglende forældrekompetence. Begge studerendes *symbolske kategorisering* af forældrenes ressourcer i sagen er nogenlunde ens, hvor forældrene vurderes "ikke egnede" på baggrund af deres tidligere livsstil. De to studerende sonderer her mellem familier med forskellige typer af ressourcer, og især sondres mellem omsorgspersoner, der "har ressourcer til at rumme Lise", og de omsorgspersoner, der "ikke har ressourcer til at rumme Lise".

Et sidste eksempel, vi har valgt at fremhæve, er et eksempel på, hvordan ucl-1 forsimpler teorien om social arv i hendes sociale kategorisering af 'Lise og familiens ressourcer':

Interviewer: "I forhold til det du siger, når du vender tilbage til forældrenes stofmisbrug og social arv. Vil du ikke prøve at sætte et par ord på det, i forhold til hvad det fylder for dig? Eller hvad du ved, det kan betyde?"

ucl-1: "Altså, hvis hun for eksempel er sammen med forældrene - det eneste hun ser, det er forældrenes stofmisbrug. Hun ved ikke hvad der er, ude i en anden verden, uden det stofmisbrug. Der frygter jeg lidt at hun går i samme løbebane, som sine forældre. Fordi, ved plejefamilien der har der jo ikke været noget stofmisbrug, men når hun kommer væk fra det, så er det jo noget hun glemmer hurtigt. Hvis hun bare kommer hjem til forældrene, og de falder i igen. Det er jo hvis de falder i igen. Hvilket jeg tænker der er stor sandsynligt for, når de har gjort det en eller to gange før. Så gør de det også igen."

Interviewer: "Så det er ligesom risikoen for, at Lise altså også vil spejle sig i sine forældres misbrug, hvis de skulle falde i igen på længere sigt?"

ucl-1: "Ja, fuldstændig. Og der siger man jo, at hvad, 90 % af gangene, at børn spejler deres forældre. Man hører ikke så tit om mønsterbrydere."

(Interview nr. 2)

I ucl-1's *sociale kategorisering* trækker hun på flere forskellige kontekster. Hendes professionelle kontekst hjælper hende gennem viden om familier og netværkets betydning for barnets udvikling, til at sonde mellem relevante og ikke relevante oplysninger i sagsbeskrivelsen om svigt i barndommen,

og efterfølgende sonderer mellem social arv, i hendes bekymring af Lises udsathed. Hendes *social kategorisering* af den sociale arv, tager altså udgangspunkt i en forsimplet forståelse af begrebet, hvor hun sonderer mellem 'børn, med en god social arv' og 'børn, uden en god social arv' udelukkende på baggrund af forældrenes tidlige livsstil, og gennem en overdreven risikoberegning. Hendes problemforståelse trækker her på hendes egen mere private forståelsessammenhænge, hvor hun italesætter at der er stor sandsynlighed for at tidligere misbrugsforældre vil falde i igen, hvis barnet hjemgives, og at barnet i 90% af gangene vil spejle deres forældre misbrug. Den teori UCL bliver præsenteret for, som omhandler social arv, er ikke entydig. Af de tekster i deres pensumlitteratur, der direkte omtaler teorien om social arv, bliver de præsenteret for henholdsvis: Schultz Jørgensen (2017) og Ejrnæs (2016). De to udgivelser har hver deres forståelse af teorien, og er i konflikt omkring risikoberegningen af social arv. Schultz Jørgensen fremhæver, at den sociale baggrund og de økonomiske rammebetingelser er strukturerende for et menneskes livsbane, og at social arv kan dokumenteres med betydeligt talmateriale (Schultz Jørgensen, 2017). Mens Ejrnæs fremhæver at teorien om social arv alle dage har været problematisk, fordi den er udarbejdet på en dårlig undersøgelse, hvor risikoberegningen var udformet forkert. Social arv, som det traditionelt forstås, kan ifølge Ejrnæs ikke bevises. Tværtimod. Ejrnæs stiller sig kritisk overfor de normative forståelser, der hersker om sociale arv, og er uenig i at læring kan være en forklaring på social arv, hvor: " (...) *børnene har lært bestemte adfærdsmønstre af deres forældre*" (Ejrnæs, 2016). Ucl-1 kategoriserer social arv som en af de mest relevante risikofaktorer i Lise-sagen. Hendes problemforståelse af begrebet udspringer fra den traditionelle forståelse af social arv, men er gennem hendes udtalelser forsimplet og overfortolket, da litteraturen ikke underbygger hendes en påstand "*om at 90 % af børn, afspejler deres forældres adfærd*" (Jørgensen, 2017 & Ejrnæs, 2016).

Tager vi udgangspunkt i de tre ovenstående eksempler på kategoriseringer og faglige skøn af Lise-sagen, kan vi se, at de to studerende fra UCL gør brug af både professionel-, social- og symbolsk kategorisering. Kategoriseringerne hviler på en problemforståelse af, at det er Lise og hendes forældres indre processer og ressourcer, der er udslagsgivende for valg af indsats. De italesætter gennem deres kategorier af de forskellige faktorer i sagen, hvilken betydning de indre ressourcer har for hvilken indsats, der skal igangsættes. Det gælder både når de fagligt skønner hvilken risikovurdering det er, at Lise er blevet omsorgssvigtet, og når de vurderer hvilken risiko der er for, at forældrenes for eksempel ikke har kompetencer til at rumme Lise, fordi de tidligere ikke var i stand til det. Det psykodynamiske perspektiv er det primære i de studerende fra UCL's kategorier, da de

sondrer i forhold Lise og forældrenes de indre processer og derfra tager udgangspunkt i hvilken indsats, der er den rette - nemlig genanbringelse.

5.3.3. Delkonklusion

Sammenfattende viser vores analyse, at de studerendes problemforståelse har betydning for den måde de studerendes kategoriserer forskellige problematikker på. De studerende skelner mellem relevante og irrelevante problemstillinger i sagsbeskrivelsen i en professionel kontekst, hvor deres problemforståelse ligger inden for forskellige teoretiske perspektiver. Det viser sig ved, at de studerendes kategorisering trækker på forskellige forståelsessammenhænge om børns udvikling.

Vores analyse viser at, de to studerende fra AAU arbejder med at understøtte og udvikle forældrenes kompetencer, så de på sigt kan hjemtage Lise. Aau-studerende har fokus på fremtiden og dens muligheder. Deres systemteoretiske problemforståelser er formet af teorier, der fokuserer på hvordan barnets samspil med omgivelserne påvirker barnets udvikling. Det indeholder en forståelse af, at Lises udvikling i høj grad afhænger af det miljø hun indgår i. Fokus er på Lises omgivelser og hvordan relationen mellem barn og biologiske forældre kan styrkes. Arbejdet med familien retter sig mod, at fremme beskyttelsesfaktorer i Lises omgivelser og hos Lises omsorgspersoner. Det sker via ydre påvirkning, hvor aau-1 og aau-2 for eksempel understøtter forældrenes positive udvikling, så de på sigt kan blive ressourcestærke nok. De sonder især mellem forskellige typer af ressourcer, når de kategoriserer 'forældre, der er ressourcestærke nok' eller 'forældre, der ikke er ressourcestærke nok'. De aau-studerendes sociale og symbolske kategoriseringer påvirkes på den måde af deres systemteoretiske problemforståelse og viden i den professionelle kontekst.

De to studerende fra UCL bekymrer sig begge om, at Lise ikke har lyst til at tilknytte sig den nye plejefamilie. Deres opmærksomhed retter sig mod, hvordan Lises tidligere erfaringer påvirker Lises nuværende situation. Deres psykodynamiske problemforståelse er formet af teorier, der fokuserer på hvordan barnets oplevelse af svigt påvirker barnets psykosociale udvikling. Det indeholder en forståelse af, at Lises udvikling i høj grad afhænger af Lises indre ressourcer. Barnets indre processer påvirkes af barnets tidligere erfaringer. Arbejdet med familien sker fra Lises perspektiv, hvor de begge har fokus på at understøtte Lises lyst til at tilknytte sig. Ucl-studerendes sociale og symbolske kategorisering påvirkes på samme måde af deres viden fra den professionelle kontekst og psykodynamiske problemforståelse. De sonder mellem familier i forhold til Lises behov, og især

sondres mellem 'omsorgspersoner, der har ressourcer til at rumme Lise', og 'omsorgspersoner, der ikke har ressourcer til at rumme Lise'.

Vi kan på baggrund af vores analyse konkludere at de studerendes kategoriseringer af Lise og hendes omgivelser trækker på forskellige viden om børns udvikling. De studerendes problemforståelse bliver her afgørende for hvordan de kategoriserer. Det gælder både deres professionelle, sociale og symbolske kategorisering. Det påvirker desuden den måde de arbejder med familien på.

6. Diskussion

I dette afsnit vil vi først opsummere resultater fra analyserne og sammenfatte et overordnet tema om skønsudøvelsen, hvor vi har fokus på sammenhængen mellem teoretisk perspektiv og handling i sociale arbejde. Ifølge Hutchison og Oltedal har sagsbehandlerens forståelse af sammenhænge inden for de teoretiske perspektiver, betydning for de sammenhænge, de ser, og de måder, de arbejder med problemerne på (Hutchinson & Oltedal, 2006). Vi har i vores speciale forsøgt at tydeliggøre, hvilken betydning pensumlitteraturen har for de studerendes faglige skøn i Lise-vignetten, ved at analysere hvilke teoretiske perspektiver der findes i de studerendes pensumlitteratur og deres svar i vignet og interview. Efterfølgende vil vi diskutere resultaterne fra specialet i forhold til den eksisterende viden på området, om skønsudøvelse i socialt arbejde, og hvordan resultaterne i specialet kan være med til at nuancere forståelse af faglighed og skønsudøvelse i sagsbehandlingen på børne- og ungeområdet.

6.1 Opsummering og diskussion af analysens resultater

Vi har i første del af analysen fundet, at de studerendes pensumlitteratur indeholder forskellige teoretiske perspektiver. De studerendes faglige skøn trækker på forskellige forståelses- og handlemodeller med hver deres problemforståelse fra de videnskabelige teorier, som præsenteres på modul 5. De forskellige teoretiske perspektiver er på den måde et vigtigt led i de studerende skønsudøvelse, da de indsnævrer de studerendes mulige analyser og mulige handlinger i situationen. Der er forskel på hvor meget hver enkelt teoretiske perspektiver fylder på henholdsvis UCL og AAU, og på den måde forskel på, hvilke problemforståelser de studerende bliver præsenteret for. Sammenfattende var det systemteoretiske perspektiv det største perspektiv i pensumlitteraturen på begge uddannelser. Det kan skyldes, at det systemteoretiske perspektiv er det perspektiv, som bedst kan forene sig med helhedssynet. I sociale arbejde findes et ideal om at sagsbehandlingen skal være helhedsorienteret (Uggerhøj, 2011). I de sidste 30-35 år har helhedssynet været et kernebegreb i socialt arbejde i Danmark (Nissen & Harder, 2015). Viden, inden for de forskellige teoretiske perspektiver, kan være med til at skærpe de studerendes analyser af, hvordan forskellige forståelser af samfundet og mennesker fordrer forskellige teoretiske og metodemæssige tilgange. I pensumlitteraturen på UCL var det systemteoretiske og det psykodynamiske perspektiv næsten lige dominerende i pensumlitteratur. De udgjorde henholdsvis 44% og 40 % af den samlede pensumlitteratur. Hos AAU var det systemteoretiske perspektiv klart det mest dominerende perspektiv i deres pensumlitteratur og udgjorde 68%, hvorimod det psykodynamiske perspektiv

udgjorde 10%. På baggrund af analysens resultater forventede vi derfor, at denne forskel tilsvarende kunne identificeres i de studerende skønsudøvelse i vignetundersøgelsen. Vi forventede at de studerende på UCL i højere grad ville fokusere på individer og at AAU i højere grad ville fokusere på omgivelserne og systemdannelser i sagsbeskrivelsen.

Vi har i denne anden del af analysen fundet at de studerende trækker på problemforståelser fra forskellige teoretiske perspektiver i deres skønsudøvelse. Vi viser i analysen, at det teoretiske perspektiv blandt andet har betydning for de studerendes handlingsorientering. Det viste vi gennem en analyse af de studerendes begrundelser og valg af indsats. Her fandt vi, at de studerende, der arbejdede ud fra en interaktionistisk problemforståelse, alle var villige til at hjemgive Lise til moderen. Næsten alle de studerende, der arbejdede ud fra en psykodynamisk problemforståelse, ønskede at Lise skulle genanbringes i ny plejefamilie. Mens de studerende, der arbejdede med en systemteoretisk problemforståelse, var mere blandet i deres handlingsorientering. Her var det afgørende, om de studerende primært hæftede sig ved risikofaktorer eller beskyttelsesfaktorer i sagsbeskrivelsen. Alle var orienteret mod at understøtte Lises mulighed for at fastholde kontakten til netværk. De studerendes arbejde med Lise og hendes familie, bliver på den måde påvirket af deres problemforståelse, der trækker på forskellig viden om børn udvikling. Som forventet på baggrund af vores resultater fra analysedel 1, var den systemteoretiske tilgang mere dominerende blandt de studerendes besvarelser på AAU end på UCL i vignetundersøgelsen. Det var ligeledes forventet, at det psykodynamiske perspektiv var mere dominerende på UCL end på AAU, hvor 64% af besvarelserne fra UCL lå inden for det psykodynamiske perspektiv, mens det gjaldt 28% af besvarelserne fra AAU. Mere overraskende var det, at det psykodynamiske perspektiv samlet set var det mest dominerende perspektiv. I alt var 13 besvarelser inden for det psykodynamiske perspektiv, hvilket vi illustrerede i tabel 3. Det var også overraskende at det psykodynamiske perspektiv var så dominerende hos UCL's vignetbesvarelser, hvor 7 ud af 11 studerende primært havde fokus på Lises indre processer og fokus på oplysningerne i sagsbeskrivelsen fra før Lise blev anbragt. På baggrund af resultaterne fra analysedel 1 og 2 forventede vi, at de studerendes problemforståelser tilsvarende kan findes i de studerendes kategorisering af Lise og familien, hvor problemforståelse via det faglige skøn omsættes til deres valg af indsats og deres måde at arbejde med familien på.

Vi har i denne tredje del af analysen fundet, at det teoretiske perspektiv har betydning for de studerendes kategorisering. De fire studerende vi interviewede repræsenterede alle det mest

dominerende perspektiv fra deres uddannelse. Vi fandt at problemforståelsen hos de to studerende fra AAU lå indenfor det systemteoretiske perspektiv og de to studerende fra UCL lå inden for det psykodynamiske perspektiv. Det afspejler sig i interviewet med de studerende, hvor deres måde at arbejde med Lise og hendes familie, udtrykkes gennem deres kategoriseringer. De studerende på AAU sonderer, fra omgivelserne perspektiv, mellem forskellige typer af ressourcer forældrene skal besidde, så de bliver ressourcestærke nok, mens de studerende på UCL, fra Lises perspektiv, sonderer mellem forskellige typer af familier, der kan rumme Lise i forhold til Lises behov. Hvilket igen bekræfter vores fund, at de studerendes problemforståelse trækker på forskellig viden om børn udvikling inden for forskellige teoretiske perspektiver. Vi finder i analysedel 3 at det teoretiske perspektiv, påvirker den måde de studerendes arbejder med Lise og familien. Hvor de to studerende fra AAU gennem en systemteoretisk tilgang har fokus på at understøtte beskyttelsesfaktorer i Lises omgivelserne, har de to studerende fra UCL gennem en psykodynamiske tilgang fokus på at bearbejde Lises indre processer.

Vores analyse af pensumlitteraturen på børne- og ungemodulet har tydeliggjort nogle nye sammenhænge i skønsudøvelsen blandt studerende. I skønsudøvelsen påvirker de studerendes problemforståelser både deres valg af indsats, og deres måde at kategorisere og arbejde med familien på. De studerendes forståelse af sociale problemer påvirkes gennem de forståelsessammenhænge, som de bliver præsenteret for på studiet. Pensumlitteraturen har derfor stor betydning for de studerendes faglige skøn, da de studerende i skønsudøvelsen trækker på forskellige videnskabelige teorier om børns udvikling inden for forskellige teoretiske perspektiver.

6.2 Skønsudøvelse i socialt arbejde

I litteraturstudiet fremhævede vi den eksisterende viden om sagsbehandlernes skønsudøvelse i praksis med udsatte børn og unge.

I første del af litteraturstudiet havde vi fokus på sagsbehandlingen ude i praksis. Her fandt vi viden om, at det professionelle skøn i praksis, i høj grad påvirkes af sagsbehandleren praktiske viden og praktiske sans. Udgivelserne af Ejrnæs (2004) og Egelund & Thomsen (2002) viser i begge tilfælde, at borgere med identiske problemer ikke kan forvente samme praksis i det sociale arbejde. Det er altså ikke fagligheden i sig selv, der er med til at sikre ensartede afgørelser i praksis (Ejrnæs, 2004).

Det kan skyldes at sagsbehandlerne sjældent anvender faglige argumenter i vurderingen af, hvilke aspekter af sagen, der har betydning, som Egelund & Thomsen (2002) finder i deres udgivelse. Sagsbehandlerne anvender i stedet erfaringsargumenter, og begrundet ofte deres problemforståelse med hvad de synes eller mener (Egelund & Thomsen, 2002). I udgivelsen af Wachterhauser (2004), argumenterer han for, at det er professionens identitet, der er udgangspunktet for det faglige skøn. Wachterhauser er kritisk over for, at socialarbejderens fagidentitet udvikles i en uddannelsesmæssig sammenhæng. Wachterhauser mener at høj kompetent fagudøvelse kræver langvarige praksiserfaringer (Wachterhauser, 2004).

I andel del af litteraturstudiet havde vi fokus på socialiseringen af studerende gennem deres uddannelsesforløb. Her fandt vi at faglige teorier og begreber understøtter den faglige praksis og det faglige skøn. I udgivelserne af (Ploug, 2007) finder SFI, at pædagogernes viden om teoretiske forståelser af socialt udsatte børn er begrænset og at deres daglige praksis i høj grad er baseret på praktisk viden og sund fornuft. Det kan ifølge SFI skyldes, at de studerende ikke får en sammenhængende viden om socialfaglige problemstillinger eller tilgange til socialt udsatte børn gennem deres pensumlitteratur. En sammenligning af den indsamlede pensumlitteratur på tværs af uddannelsesinstitutionerne viser at de studerende bliver introduceret til forskellige litteratur, og at det kun var en enkelt bog, der optrådte på pensumlisten på mere end et seminarium (Ploug, 2007). I udgivelsen (Cnaan & Bergmann, 1990) argumenteres for, at der sker en professionel socialisering af de socialrådgiverstuderende gennem deres uddannelsesforløb, hvor pensumlitteraturen i sig selv er en faktor (Cnaan & Bergmann, 1990). Det synliggør, ifølge Cnaan og Bergmann, behovet fra undervisernes side om en øget bevidsthed om hvilken påvirkning socialrådgiveruddannelsen har på konstruktionen af sociale problemer for de kommende professionelle (Cnaan & Bergmann, 1990).

Vores analyse peger på at forskellig pensumlitteratur på socialrådgiveruddannelserne medfører forskellig faglighed blandt de studerende. Det er derfor vigtigt at være opmærksom på, hvilke teoretiske perspektiver de studerende bliver præsenteret for i løbet af deres uddannelse, da det via det faglige skøn omsættes til forskellige måder at forstå og arbejde med sociale problemer hos familien. Vi finder tilsvarende Ejrnæs (2004) og Egelund & Thomsen (2002), at der er stor variation i de studerendes sagsbehandling i forhold til, hvilke informationer, der skønnes relevante og hvilken indsats, der skønnes mest egnet i Lises situation. Selvom vores undersøgelse foregår i en uddannelsesmæssig kontekst, hvor de studerende ikke er påvirket af institutionelle rammer eller

praksis sædvaner, peger det alligevel i retning af, at Lises familie tilsvarende kunne risikere at få vidt forskellige sagsbehandling afhængig af, hvilken studerende der sagsbehandlede. Vi finder modsat Ejrnæs og Egelund & Thomsen ikke at variationen i sagsbehandlingen er tilfældig eller vilkårlig, men at der er en sammenhæng mellem de studerendes problemforståelse, valg af indsat og måde at arbejde med familien på. Pensumlitteraturen styrker de studerendes faglighed inden de møder praksis. De studerende på UCL og AAU undervises gennem forskellige pensumlitteratur, og udvikler på den måde forskelligt kendskab til teorier og metoder i det sociale arbejde. Der er derfor ikke nødvendigvis tale om samme faglighed blandt de studerende. I artikel *“Myten om faglig enighed”* konkluderer Ejrnæs, *“at socialrådgivere (og andre faggrupper) på trods af samme uddannelsesbaggrund hverken har samme problemformulering eller holdning, hvad der bør gøres i forhold til nøjagtig de samme problemer hos børn”* (Ejrnæs, 2004). Ejrnæs hæfter sig ved at professionelle, inden for samme profession, ikke har en fælles problemforståelse eller handlingsorientering, men han undersøger ikke hvorfor, det er tilfældet. I vores analyse har vi haft fokus på et lille område af socialrådgivernes faglighed, nemlig deres faglige viden om børne- og ungeområdet. Selvom vores undersøgelse her foregår i en snæver faglig kontekst, peger det alligevel i retning af, at litteraturen på uddannelsesinstitutionerne har stor betydning for skønsudøvelsen. Vi fandt, at de studerendes teoretiske forforståelse, inden for forskellige teoretiske perspektiver, var styrende for, hvilke informationer de skønnede relevante. Det gjorde sig gældende, både i de studerende problemforståelse, handlingsorientering og måde at arbejde med familien på. Her trak de studerende på forskellige videnskabelige teorier om børns udvikling inden for forskellige teoretiske perspektiver. Det kunne derfor være interessant at gennemføre et nyt studie i sociale arbejdes praksis, der kunne være med til at nuancere, hvilken betydning videnskabelig teori har for fagprofessionens faglighed og sagsbehandlerne skønsudøvelse. Vi tror, at noget af variationen i sagsbehandlingen, som Ejrnæs og Egelund & Thomsen finder, måske kan forklares gennem forskellige problemforståelser, sagsbehandlerne tillæres på forskellige uddannelsesinstitutioner. Det fordrer efter vores overbevisning større opmærksomhed på, hvilken videnskabelig viden de professionelle trækker på i praksis og hvilken videnskabelig viden de studerende bliver præsenteret for i løbet af deres uddannelse.

Vi stiller os kritiske overfor Wacherausers påstand om at uddannelsesinstitutioner helst skal producere fodformede studerende, der let og gnidningsfrit kan falde ind i sædvanens stier (Wacherauser, 2004). Det gør vi dels på baggrund af Egelund & Thomsens resultater, der fremhæver

konsekvenserne af erfaringsargumenter i sagsbehandlingen og dels på baggrund af Ploug og Cnaan & Bergmanns resultater, der fremhæver uddannelsesinstitutionernes potentiale i forhold til professionel skønsudøvelse. I udgivelsen af Ploug (2007) tydeliggøres det, at uddannelsesinstitutionerne har betydning for praksis, idet faglige begreber er med til styrke praktikernes faglighed og mulighed for at udtrykke faglig bekymring i en børne- og ungesag. I udgivelsen af Cnaan & Bergmann (1990) tydeliggøres pensumlitteraturens betydning for de studerendes konstruktion af sociale problemer. Vi finder tilsvarende i vores analyse, at pensumlitteraturen har betydning for de studerende problemforståelse, og at viden om børns udvikling giver de studerende kompetencer til, fagligt at begrunde deres problemforståelse og handlingsorientering. Pensumlitteraturen på UCL og AAU indeholder mange af de samme tematikker for eksempel tilknytningsteori, teori om personlighedsudvikling, mentalisering, social arv med flere. I pensumlitteraturen er det derfor ikke de faglige begreber der adskiller sig mellem de to uddannelsesinstitutioner, men i stedet forståelsessammenhænge i teorierne. Spørgsmålet er i forlængelse heraf, hvilke konsekvenser det har for socialt arbejdes praksis, at de studerende uddannes gennem forskellige kombinationer af teorier. Det er svært at afgøre, hvilken kombination af teorier og teoretiske perspektiver, der på sigt vil give de studerende de bedste sagsbehandlingskompetencer. På den ene side kan det virke meget uproblematisk, at studerende kan søge optagelse på den uddannelse, der bedst passer til deres evner, interesser og overbevisninger. Det er en del af det frie uddannelsesvalg i Danmark. På den anden side kan det virke meget uigennemsigtigt, hvordan pensumlitteraturen adskiller sig både mellem de enkelte moduler på uddannelsesinstitutionen og mellem de forskellige uddannelsesinstitutioner i Danmark. Det afgørende må i stedet være, at de studerende (og underviserne) er opmærksomme på, hvilke forståelsessammenhænge de studerende undervises i. På den måde opnår de studerende kompetencer til at reflektere over, inden for hvilket teoretisk perspektiv eller hvilken kombination af teoretiske perspektiver der findes viden, som er mest anvendelige i forhold til at analysere borgerens ressourcer og behov ude i praksis.

7. Konklusion

Vores analyse af pensumlitteraturen på børne- og ungemodulet har tydeliggjort nogle nye sammenhænge i skønsudøvelsen blandt studerende. Vi fandt at pensumlitteraturen på UCL og AAU på modul 5 i efteråret 2019 var forskellig. I vignetundersøgelsen var der stor variation i de studerendes faglige skøn i forhold til problemforståelse og handlingsorientering. Denne variation fandt vi ikke vilkårlig eller tilfældig. Variationen kan forklares gennem forståelsessammenhænge inden for forskellige teoretiske perspektiver. De studerendes forståelse af socialt arbejde med børn og unge påvirkes gennem de forståelsessammenhænge, de studerende bliver præsenteret for på børne- og ungemodulet. Vi fandt, at flest aau-studerende havde en systemteoretisk tilgang til Lise-vignetten, og at den psykodynamisk tilgang til Lise-vignetten var mest udbredt på UCL. Dette var i overensstemmelse med analyseresultaterne fra analysedel 1 af pensumlitteraturen. De studerendes problemforståelse i vignet-undersøgelsen samt interview, inden for forskellige teoretiske perspektiver, var styrende for deres valg af indsat og deres måde at arbejde med familien på og deres kategorisering.

Vi konkluderer på baggrund af vores analyseresultater, at pensumlitteraturen har stor betydning for de studerendes faglige skøn, da de studerende i skønsudøvelsen trækker på forskellige videnskabelige teorier om børns udvikling inden for forskellige teoretiske perspektiver.

8. Perspektivering

Gennem projektet tegner der sig et billede af, hvordan socialrådgivere bruger deres faglige skøn i en børnesag. Vores opgaves konklusion om, at den teori de studerende bliver præsenteret for, har betydning for de studerende faglige skøn, henviser udelukkende til børne- og ungemodulet på de studerendes uddannelse, og deres faglige skøn i en børnesag. Derfor kan vi argumentere for at yderligere forskning kunne undersøge teoriens betydning for flere aspekter i forskellig sagsbehandling. Børne- og ungemodulet udgør et enkelt modul for de socialrådgiverstuderende, og er udgangspunkt for projektets empiri, da vi mener det er et af de mest betydningsfulde fag, i det, det skal være det bærende teoretiske grundlag for en sagsbehandling på børne- og ungeområdet - herunder anbringelsessager. Men ved yderligere undersøgelse, hvor flere moduler på socialrådgiveruddannelsen kunne være udgangspunkt, ville vores fund kunne be- eller afkræftes i en større teoretisk sammenhæng. Således ville en forståelse for teoriens betydning, på større dele eller hele socialrådgiveruddannelsen, danne grundlag for en mere gennemsigtig praksis, i forhold til hvad der påvirker de studerendes faglige skøn, mere generelt.

Det lægger desuden op til tanker om hvorvidt, der burde forskes i teoriens betydning i praksis gennem de professionelles sagsbehandling. Når undersøgelserne viser, at de professionelle argumenterer vilkårligt i sagsbehandling, ville undersøgelser af det bagvedliggende teoretiske perspektiv måske kunne understøtte den praksis og argumentation, de professionelle udøver. Hvis teorien også har betydning i praksis, ville der kunne skabes en bedre forståelse af, hvorfor socialrådgivere sagsbehandler forskelligt - og altså ikke vilkårligt

9. Referenceliste

- (Berg-Sørensen, 2012): Berg-Sørensen, A., Hermeneutik og fænomenologi I: Jacobsen, M. H., Lippert-Rasmussen, K., & Nedergaard, P. (2012). Videnskabsteori: i statskundskab, sociologi og forvaltning. Hans Reitzels Forlag.
- (Bjerg, 2008): Bjerg, O. (2008). De sociologiske metoders epistemologi. I: Bjerg, O. & Villadsen, K., red., Sociologiske metoder - fra teori til analyse i kvantitative og kvalitative studier. 2. oplag. Frederiksberg: Forlaget Samfundslitteratur.
- (Bjerg & Villadsen, 2008): Bjerg, O. & Villadsen, K. (2008). Indledning. I: Bjerg, O. & Villadsen, K., red., Sociologiske metoder - fra teori til analyse i kvantitative og kvalitative studier. 2. oplag Frederiksberg: Forlaget Samfundslitteratur.
- (Cnaan & Bergmann, 1990): Cnaan, R. A., & Bergman, S. (1990): Construction of social problems by social work students. International Social Work, 33(2)
- (dhg-aalborg, 2020): Det Grønlandske Hus Aalborg (2020). STUDIEBYEN AALBORG. Tilgængelig fra: <https://dgh-aalborg.dk/studiebyen-aalborg>. Lokaliseret 14-05-2020.
- (Egelund & Thomsen, 2002): Egelund, T., & Thomsen, S. A. (2002). Tærskler for anbringelser: En vignetundersøgelse om socialforvaltningernes vurderinger i børnesager. SFI-Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- (Egelund, 2004): Egelund, T. (2004). Beskyttelse af børn. I: Socialpolitik. Hans Reitzel.
- (Ejrnæs & Guldager, 2015): Ejrnæs, M. & Guldager, J. (2015). Helhedssyn og forklaring - i sociologi, socialt, sundhedsfagligt og pædagogisk arbejde. 1. udgave, 4. oplag, 2015 Akademisk Forlag.
- (Ejrnæs & Monrad, 2012): Ejrnæs, M., & Monrad, M. (2012). Vignetmetoden: Sociologisk metode og redskab til faglig udvikling. Akademisk Forlag.

(Ejrnæs, 2004): Ejrnæs, M. (2004): Myten om faglig enighed. Uden for Nummer–Tidsskrift for Forskning Og Praksis I Socialt Arbejde, 5(9).

(Ejrnæs, 2008): Ejrnæs, M. (2008). Teori og empati: faglighed i relationsprofessionerne. In At Forstå Det Sociale. Akademisk Forlag.

(Folketinget, 2014): Folketinget (2014): Folketinget 2018-2019, Aktstykke nr. 73.

Tilgængelig fra:

https://www.ft.dk/RIPdf/samling/20181/aktstykke/aktstk73/20181_aktstk_afgjort73.pdf.

Lokaliseret 14-05-2020.

(Glavind & Pedersen, 2019): Glavind, J. G., & Pedersen, H. H. (2019). Gode spørgsmål, rigtige svar: grundbog i samfundsfaglig metode. Gyldendal.

(Guldager, 2007): Guldager, J. (2007). Viden og handling - overvejelser over praktikers kundskabsgrundlag. I: På sporet af kundskabens veje i socialt arbejde. Socialpolitisk Forlag.

(Guldager, 2014): Guldager, J. (2014). Kundskabsformer og metodeforståelse. I Guldager & Skytte (red.) Socialt arbejde – teorier og perspektiver. København: Akademisk Forlag.

(Harrits & Møller, 2016): Harrits, G. S., & Møller, M. Ø. (2016). Forebyggelse og bekymring: I professionel praksis. + Harrits, G. S. & Møller, M. Ø. Kategorier og kategorisering. I: Nielsen, H. S., & Froberg, S. (2015). På udkig efter tegn på udsathed. Vera, (72), 3.

(Hutchinson & Oltedal, 2006): Hutchinson, G. S., & Oltedal, S. (2006). Modeller i socialt arbejde. Hans Reitzel.

(Jacobsen, 2010): I: Brinkmann, S. og Tanggaard, L. (red.) Kvalitative metoder. En grundbog. København: Hans Reitzels Forlag.

(Juul & Høilund, 2015): Høilund, P., & Juul, S. (2015). Anerkendelse og dømmekraft i socialt arbejde. (1. udg). *København: Reitzel.*

(Jæger, 2016): Jæger, B. (2016). Mixed Methods. I: Kristensen, C. J. & Hussain M. A. (2016). Metoder i samfundsvidenskaberne. 1. udg. Narayana Press.

(Kristensen & Hussain, 2016): Kristensen, C. J., & Hussain, M. A. (2016). *Metoder i samfundsvidenskaberne*. Samfundslitteratur.

(Kvale & Brinkmann, 2009): Kvale, S. og Brinkmann, S., (2009). Interview. 2. udg., 5. oplag. København: Hans Reitzels Forlag.

(Lendinu.dk, 2020): Lendinu.dk (2020)

Tilgængelig fra:

<https://lendinu.dk/tusindvis-af-titler-samlet-i-din-tablet-med-e-boeger/>

Lokaliseret 30-05-2020

(National Studieordning, 2020): University College Lillebælt (2020) Studieordning Fællesdelen.

Tilgængelig fra:

http://esdhweb.ucl.dk/1287360.Studieordningens%20f%C3%A6llesdel%20for%20alle%20socialr%C3%A5dgiveruddannelser%20i%20Danmark.pdf?nocache=f6cdd7fa-47b5-4936-b5b4-eca7b5c5aa62&_ga=2.165011833.758062008.1586778601-925263363.1574066869&_gac=1.49214164.1586778603.Cj0KCQjwm9D0BRCMARIsAIfvfiYypILdVLHa_mBtUo3063hbCrCHnopukqsm6ULmM7NW9r-2d82qbUaArg-EALw_wcB.

Lokaliseret 14-04-2020.

(Nissen & Harder, 2015): Nissen, M.A. & Harder, M. Helhedssyn I: Harder, M., Nissen, M. A., Andersen, M. red.. (2015). *Socialt arbejde i en foranderlig verden*. Akademisk forlag.

(Petersen, 2017): Petersen, S.K. (2017): At undersøge og blive undersøgt: Et kvalitativt casestudie af hvordan professionel praksis i den børnefaglige undersøgelse udfoldes og opleves i tre kommunale myndighedsafdelinger. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.

(Ploug, 2007): Ploug, N. (2007): Socialt udsatte børn: Identifikation, viden og handlemuligheder i dagsinstitutioner (Identification, knowledge and potential courses of action in day-care institutions)

(Skals, 2016): Skals, A. (2016). Uarbejdsdygtig og hvad så?: Et casestudie om faglige skøn i beskæftigelsesrettet socialt arbejde med sygemeldte i et jobcenter. Aalborg Universitetsforlag.

(Social- og Indenrigsministeriet, 2019): Social- og Indenrigsministeriet (2019). Bekendtgørelse af lov om social service LBK nr 798 af 07/08/2019.

Tilgængelig fra:

<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/798#id7a599f04-9a51-440a-9fe2-d6e1c1266381>

Lokaliseret 14-05-2020.

(Socialstyrelsen, 2020): Socialstyrelsen (2020). Om ICS.

Tilgængelig fra:

<https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/sagsbehandling-born-og-unge/ics/om-ics>

Lokaliseret 14-05-2020

(UAO, 2018): Uge Avisen Odense (2018). Klumme: Vi vil skabe landets bedste studieby.

Tilgængelig fra:

<https://www.uao.dk/ugeavisenodense/Klumme-Vi-vil-skabe-landets-bedste-studieby/artikel/364054>

Lokaliseret: 15-04-2020

(Uddannelses- og Forskningsministeriet, 2011): Uddannelses- og Forskningsministeriet (2011): Bekendtgørelse om uddannelse til professionsbachelor som socialrådgiver. BEK nr 766 af 24/06/2011.

Tilgængelig fra:

<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2011/766>.

Lokaliseret 14-05-2020.

(Uggerhøj, 2008): Uggerhøj, L. (2008). Hvad er socialt arbejde?: En indkredsning af et mangfoldigt og komplekst felt. I: Hviid Jacobsen, M & Pringle, K. At forstå det sociale: Sociologi og socialt arbejde. 2008. København, Akademisk forlag

(Uggerhøj, 2011): Uggerhøj, L. (2011). Kan helhedssyn ligesom kartofler gå til det hele? – Om helhedssyn og perspektiver i socialt arbejde. I: M. Harder & M. Appel Nissen (Red.), Helhedssyn i socialt arbejde. Kbh.: Akademisk.

(Vidensportalen, 2020): Socialstyrelsen (2020) Risiko- og beskyttelsesfaktorer.

Tilgængelig fra:

<https://vidensportal.dk/temaer/udadreagerende-adfaerd/risiko-og-beskyttelsesfaktorer>

Lokaliseret 14-05-2020.

(Wackerhausen, 2004): Wackerhausen, S. (2004) Professionsidentitet, sædvane og akademiske dyder. I: Hansen, N. B., & Gleerup, J. Vident teori, professionsuddannelse og professionsforskning 2004. Syddansk Universitetsforlag

(Zeeberg, 2008): Zeeberg, B. (2008). Det udsatte barn blandt mange professionelle. I: *Udsatte Børn* et helhedsperspektiv. Akademisk Forlag.

9.1 Referenceliste UCL:

(Brønholt, 2015): Brønholt, L. L. (2015). Familierådslagning og netværksrådslagning. I: Metodiske tilgange i socialt arbejde Kbh.: Hans Reitzel. (s.441-450)

- (Bülow, Henriksen & Rasmussen, 2016): Bülow, M., Henriksen, K. & Rasmussen, T. (2016). At genindsætte det sociale i socialt arbejdes praksis. Uden for nummer 31. (s. 34-43)
- (Christiansen, 2015): Christiansen, J. (2015) Omsorgssvigt og sociale problemer hos udsatte børn og unge. I: M. Hougaard & L. Højbjerg (Red), Socialt arbejde med børn, unge og familier., København, Hans Reitzels Forlag. (s. 377-399)
- (Cullberg, 1999): Cullberg, J. (1999). Dynamisk psykiatri i teori og praksis. (5. udgave). København: Hans Reitzels Forlag. (s. 98-102)
- (Danø, 2017): Danø, B. (2017) Selvets udvikling. I: I.S. Jakobsen, M.K. Ditlevsen & G. Walmod (Red.), Psykologi og socialt arbejde. Kbh.: Akademisk Forlag. (s. 73-95)
- (Dyregrov, 2011): Dyregrov, A. (2011). Børn og traumer (2. udgave). København: Hans Reitzels Forlag. (s. 13-55, 66-76)
- (Egelund, 2003): Egelund, T. (2016). Beskyttelse af børn. I: Møller, I., H. & Larsen, J. E. Social-politik (4. udgave). Kbh.: Hans Reitzel. (s.301-320)
- (Ejrnæs, 2016): Ejrnæs, M. (2016). Social Arv. I: Møller, I., H. & Larsen, J. E. Social-politik (4. udgave) Kbh.: Hans Reitzel. (s. 235-257)
- (Engelund, 2017): Engelund, D. (2017) Mentalisering. I: I.S. Jakobsen, M.K. Ditlevsen & G. Walmod (Red.), Psykologi og socialt arbejde. Kbh.: Akademisk Forlag. (s.47-72)
- (Grumløse, 2017): Grumløse, S. P. (2017). Den gode barndom. Kbh.: Hans Reitzel. (s. 11-17, 147-152)
- (Hart, 2009): Hart, S. (2009). Den følsomme hjerne. København: Hans Reitzel. (s. 17-29)
- (Hertz, 2008): Hertz, S. (2008). Børne- og ungdomspsykiatri – nye perspektiver og uanede muligheder. København: Akademisk Forlag. (s. 31-56)

(Hertz, 2012): Hertz, S. (2012). Diagnoser er ikke forklaringer. Berlingske. (s.1-2)

(Hutchinson & Oltedal, 2019): Hutchinson, G.S. & Oltedal, S. (2019). Teoretiske perspektiver i socialt arbejde. København: Hans Reitzels Forlag. (s. 286-300)

(Jakobsen, 2014): Jakobsen, I. S. (2014). Resiliensprocesser. Begreb, forskning og praksis. København: Akademisk Forlag. (s. 75-95)

(Jensen, 2010): Jensen, P. T. (2009). Sprog er en måde at forstå verden på! Artikel til Dafolos Læringsportal. Dafolos læringsportal (s.1-10)

(Johansen, 2017): Johansen, A. (2017): Fattige børn. I: Bo, K. Guldager, J og Zeeberg, B(red.): Udsatte børn et helhedsperspektiv København. Akademisk forlag. (s. 98-143)

(Juul, 2012): Juul, R. (2012). At møde børn hvor de er. I: A. D. Madsen (red.). Far, mor og skilsmissen: at være børnene i midten. København: Dansk Psykologisk Forlag. (s. 45-65)

(Jørgensen, 2011): Jørgensen, O. S. (2011). Børn og unges psykiske forstyrrelser. Psykiatri Information, 3, (18). (s. 6-9)

(Killén, 2017): Killén, K. (2017). Omsorgssvigt 1: Et sundhedsproblem og et tværfagligt ansvar. (5. udgave) København: Hans Reitzels Forlag (s. 85-96)

(Moseby-Jensen, 2014): Moseby-Jensen, C. (2014). Myten om ressourcestærke forældre, Uden for no. 29. 15. årgang.

(Nielsen, Haubjerg, Mikkelsen & Hermansen, 2012): Nielsen, E.N., Haubjerg, M., Mikkelsen, D. M. & Hermansen, L. S. (2012): Bourdieu. I: Nielsen, E. N., Guul, M.A. C. & Andersen, S. A. (Red.), Teori i socialfaglig praksis. Århus: VIASystime. (s. 57-76)

(Schultz Jørgensen, 2017): Schultz Jørgensen, P. (2017). Den sociale indsats for udsatte børn og unge – lever den op til målene? I: Guldager, J. & Skytte, M. Socialt arbejde. Teorier og perspektiver (2.udgave) Kbh.:Akademisk. (s. 288-319)

(Stokkebæk, 2007): Stokkebæk, A. (2007). Udviklingspsykologi 1 (2. udg.). København: Arnold Busck. (s. 35-72, 85-102, 103-108, 109-131, 163-165, 188-192, 199-213, 246-253, 252-253, 267-283, 283-294)

(Walmod, 2017): Walmod, G. (2017). Tilknytning. I: I. S. Jakobsen, M. K. Ditlevsen & G. Walmod (Red.), Psykologi og socialt arbejde. København: Akademisk Forlag. (s. 19-46)

(Wrangsjö, 2003): Wrangsjö, B. (2003). Teorier om børne- og ungdomspsykiatri. Bind II. København: Frydenlund Grafisk. (s. 50-69)

9.2 Referenceliste AAU

(Bengtsson, Hansen & Røgeskov, 2011): Bengtsson, S., Hansen, H., & Røgeskov, M. (2011). Børn med en funktionsnedsættelse og deres familier: Den første kortlægning i NordenFirst survey in Nordic countries. SFI-Det Nationale Forskningscenter for Velfærd. (s.11-19)

(Blenstrup, 2014): Blenstrup, L. T. (2014). Familien. I B. Greve, A. Jørgensen, J. E. Larsen (red.) Det Danske Samfund. København: Hans Reitzels Forlag. (s. 231-261)

(Christensen, 2016): Christensen, E. (2016) Forsker: Vi er inficeret med forkert forståelse af social arv - Folkeskolen.dk nr. 21 2016

(Dencik, Jørgensen, & Sommer, 2008): Dencik, L., Jørgensen, P. S. & Sommer, D. (2008): Familie og børn i en opbrudstid. Hans Reitzels Forlag. (kap 1 + kap 5)

(Fonagy, Gergely, Jurist & Target, 2007): Fonagy, P., Gergely, G., Jurist, E., & Target, M. (2007). Affektregulering, mentalisering og selvets udvikling. Copenhagen: Akademisk Forlag. (s. 33-71, 298-310)

- (Gulbrandsen, 2009): Gulbrandsen, L. M. (2009). Opvækst og psykisk udvikling. Grundbog i udviklingspsykologiske teorier og perspektiver. København. Akademisk forlag. (s. 15-26)
- (Henriksen, 2015): Henriksen, K. (2015). Forebyggelse som fænomen i socialt arbejde i Henriksen (red) - Metodiske tilgange i socialt arbejde. Hans Reitzels Forlag.
- (Hesselbæk, 2005): Hesselbæk, B. (2005). 'Morten Ejrnæs om social arv'. I Socialpædagogen 07-2005.
- (Hundeide, 2008): Hundeide, K. (2008): Børns livsverden og sociokulturelle rammer. Akademisk forlag. (s. 17-69)
- (Kvello, 2013): Kvello, Ø. (2013). Børn i risiko. Samfundslitteratur. (s. 62-65,125-136, 136-168,168-191, 215-233, 255-268)
- (Minuchin, Colapinto & Minuchin, 2007): Minuchin, S., Colapinto, J. & Minuchin, S. (2007). Udsatte familier i et ressourceperspektiv. København: Hans Reitzels Forlag. (s. 21-40)
- (Schaffer, 2005): Schaffer, H. R. (2005). Børnepsykologi, Hans Reitzels forlag. (s. 203-242)
- (White & Morgen, 2007): White, M. & Morgen, A. (2007). Narrativ terapi med børnefamilier, eksternaliserende samtaler. Akademisk Forlag. (s. 30-60)